

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ПТАХІВНИЦТВА НААН**

**В.І. ПОХИЛ, Р.А. САНЖАРА,
О.О. КАТЕРИНІЧ, О.М. ПОХИЛ,
Н.М. УДОВІЧЕНКО.**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ПОРОДИ ТА КРОСИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ

Дніпро – 2021

УДК 636.5

Рецензенти:

Високос М.П., доктор ветеринарних наук, професор.

Козир В.С., доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН.

Антоненко П.П., доктор ветеринарних наук, професор.

Матеріали довідника допоможуть читачу зорієнтуватися у великому різноманітті порід та кросів сільськогосподарської птиці, отримати інформацію про її походження, особливості екстер'єру та продуктивність.

Довідник розрахований на здобувачів коледжів за напрямом підготовки «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва», власників фермерських та підсобних господарств.

Рекомендовано до видання на засіданні навчально-методичної ради Новомосковського коледжу ДДАЕУ (протокол №5 від 18 березня 2021 року).

Рекомендовано до видання на засіданні кафедри технології виробництва продукції тваринництва (протокол № 6 від 23 березня 2021 року).

Схвалено на засіданні навчально-методичної ради біотехнологічного факультету (протокол № 6 від 07 квітня 2021 року).

Рекомендовано до видання на засіданні навчально-методичної ради ДДАЕУ (протокол №6 від 24 квітня 2021 року).

Рекомендовано до видання на засіданні вченої ради ДДАЕУ (протокол №7 від 25 квітня 2021 року).

ПЕРЕДМОВА

Птахівництво України є однією з найбільш інтенсивних і динамічних галузей сільськогосподарського виробництва, яка має можливості в короткі терміни значно збільшувати виробництво дієтичних висококалорійних продуктів - м'яса і яєць з метою забезпечення людей фізіологічно необхідною нормою харчування. Пташине м'ясо має високу поживну цінність, відмінні дієтичні якості та смак.

Необхідність подальшого розвитку птахівництва обумовлена також тим, що витрати корму на виробництво білка та енергії, порівняно з іншими продуктами тваринного походження, найменші. Якщо порівняти ефективність використання корму, то на 1 ккал. м'яса бройлерів потрібно у 2 рази менше кормових одиниць, ніж на 1 калорію молока, і в 3 рази менше, ніж яловичини та свинини. На виробництво 1 г. чистого білка в яйцях і м'ясі птиці витрачається у 8 разів менше, ніж у свинині. Слід відзначити, що в м'ясному птахівництві для одержання 1 т м'яса потрібно у 12 разів менше часу, ніж у скотарстві, і у 8 разів менше, ніж у свинарстві.

Птахівництво може бути прикладом організації безвідходної технології виробництва. Продукти переробки птиці, такі як голова, ноги (нижче заплесневого суглоба), крила, усі внутрішні органи (печінка, залози, мускульний шлунок, серце) використовуються для приготування різних харчових наборів, кров - для виробництва ковбас, а такі внутрішні органи як яєчник, яйцепровід, сім'яники, сім'япроводи та кишковий тракт переробляють на білкове борошно. Послід птиці після висушування є хорошим добривом або йде на виготовлення компостів. Крім того, він використовується як кормова добавка до раціонів бичків на відгодівлі, а також як основний субстрат при вирощуванні червів (вермикультури - червоні черви), які є своєрідним добривом для підготовки гумусу ґрунту.

Отже, потреба планомірного вирощування продукції птахівництва у країні більш ніж очевидна, саме птахівництво здатне сьогодні швидко поповнити дефіцит білка в раціоні людини.

Серед багатьох видів дикої птиці людина використовує лише декілька: із ряду куроподібних (Galliformes) - курей, індиків, цесарок, павичів і перепелів; з гусеподібних - гусей і качок; з голубиних - сизого голуба. Приручали в основному ту, на яку полювали. Розведення птиці різних видів — це потреба людини в продуктах харчування тваринного походження. Приручені види мали бути пластичними, швидко звикати до існування в нових умовах технологічного використання і споживати корми, запропоновані людиною.

Останнім часом розвиток птахівництва в Україні набуває прискорених темпів. Виробництво яєць і м'яса птиці зосереджено в аграрних підприємствах усіх форм власності та в особистих господарствах населення.

Досягнення великих обсягів виробництва яєць і м'яса птиці, що забезпечують потреби населення, можливе передусім за рахунок безперерйного забезпечення товаровиробників високопродуктивною і технологічною птицею, яка є пристосованою до використання в умовах господарств з інтенсивним веденням птахівництва.

Виробництво харчових яєць наразі в Україні відбувається за рахунок використання промислових кросів, що характеризуються високими показниками продуктивності.

Населення, як правило, використовує курей яєчно-м'ясного напрямку продуктивності, які мають нижчі показники несучості, ніж кроси яєчного промислового напрямку, але є невибагливими до умов годівлі та утримання.

З метою виробництва м'яса бройлерів у господарствах України різних форм власності використовують кроси провідних селекційних фірм Європи, США.

Для виробництва м'яса індиків використовують кроси важкого і середнього типів; качок — як промислових кросів з високим та пониженим показником жиру в тушці, гусей — породи важкого, середнього і легкого типів.

В Україні розпочато роботи з розведення перепелів, на перспективу планується розширення сегмента нетрадиційної та екзотичної птиці: м'ясних голубів, фазанів, куріпок.

Хотілося б звернути увагу на те, що високоцінний, високоякісний кінцевий продукт племінні господарства можуть отримати тільки за умови використання чіткої схеми відтворення птиці, яку рекомендують фірми, що створили конкретний вид селекційного досягнення.

Наведені продуктивні якості птиці взяті з рекомендацій фірм та науково-дослідних установ, які створили ті чи інші кроси, породи і опікуються збереженням генетичних ресурсів, їх примноженням та реалізацією. Зображення птиці частково взято з вільного доступу мережі інтернет.

Матеріали видання розраховані на слухачів коледжів за напрямом підготовки «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». Посібник буде корисним й власникам присадибних та фермерських господарств, що займаються розведенням та утриманням птиці різних видів.

I. ПЛЕМІННА РОБОТА В ПТАХІВНИЦТВІ

Племінна робота з птицею є складовою частиною загального технологічного процесу виробництва продуктів птахівництва на промисловій основі. Це пред'являє високі вимоги до продуктивності, життєздатності, тривалості використання та інших господарсько-корисних ознак птиці, пристосованої до інтенсивних умов утримання. Створення високопродуктивної птиці вимагає застосування складних методів селекції, чіткої організації племінної роботи.

Основними завданнями племінної роботи в птахівництві є:

- поліпшення племінних і продуктивних якостей існуючих ліній, кросів, порід та породних груп птиці і спеціалізація їх для виробництва яєць або м'яса;
- виведення нових спеціалізованих ліній, для їх подальшого поєднання і отримання більш високопродуктивної та життєздатної гібридної птиці;
- вдосконалення існуючих і розробка нових, більш ефективних методів селекції;
- виробництво гібридної птиці для повного забезпечення потреби промисловості та населення.

Перша ланка - головна науково-дослідна установа - селекційний центр ВНІТП, за яким в методичному плані закріплено 12 наукових установ.

Завданнями селекційного центру (СЦ), науково-дослідних інститутів (НДІ) і зональних дослідних станцій по птахівництву (ЗОСП) є: створення нових і поліпшення існуючих порід, ліній і форм птиці (батьківською і материнською); розробка нових прийомів і вдосконалення існуючих методів, які використовуються в селекційній роботі з птицею; збереження генетичного резерву; керівництво племінною роботою з птицею на птахоплемзаводах.

Друга ланка - племптахозаводи (ППЗ), їх завдання:

підтримка і вдосконалення господарсько-корисних якостей і поєднуваності ліній промислових кросів;

розмноження початкових ліній кросів, передача інкубаційних яєць (молодняку) племрепродукторам 1-го порядку;

методичне керівництво племінною роботою цих господарств.

За науково-дослідними установами закріплено 38 племптахозаводів, які повністю в масштабах країни задовольняють потребу племрепродукторів 1-го порядку в інкубаційних яйцях початкових ліній.

Третя ланка - племінні господарства-репродуктори 1-го і 2-го порядку. Племрепродуктори 1-го порядку працюють із прабатьківськими стадами. Початкові лінії для цих стад вони отримують з ППЗ. Інкубаційні яйця (молодняк) від прабатьківських стад репродуктори 1-го порядку передають репродукторам 2-го порядку, які працюють з батьківськими стадами кросів. Роль репродукторів 2-го порядку виконують не тільки спеціалізовані господарства, але і батьківські стада птахофабрик із замкнутим циклом виробництва. Інкубаційні яйця від батьківських стад для отримання гібридів надходять в інкубаторії птахофабрик і на інкубаторні станції (ІС). Неспеціалізовані господарства, а також населення отримують добовий молодняк з ІС або з інкубаторіїв птахофабрик.

З метою контролю за ефективністю селекційної роботи і для порівняльної характеристики створюваних і удосконалюваних ліній, батьківських форм і кросів птиці в країні створені контрольно-випробні станції, де систематично перевіряються створювані батьківські форми і кроси птиці.

Взаємодія племінних господарств координується планом племінної роботи, який розробляється один раз на 5 років. Планують мережу племінних господарств, виходячи з обсягу виробництва яєць і м'яса птиці для даної зони. При цьому враховують, що розвиток племзаводів повинен випереджати будівництво товарних господарств не менше ніж на 2, а репродукторів - на 1 рік.

1. МЕТОДИ РОЗВЕДЕННЯ

Для вирішення різних завдань, що стоять перед птахівничими господарствами, застосовують різні методи розведення птиці. Завдання полягає в збереженні та поліпшенні господарської цінності стада птиці. Виділяють три основні методи розведення: чистопорідне, схрещування і гібридизація.

Чистопорідне розведення - спаровування самців і самок однієї породи, застосовують з метою збереження цінних племінних і продуктивних якостей окремих особин, подальшого вдосконалення і збільшення кількості птиці даної породи.

Вища форма чистопорідного розведення - розведення по лініях, яке в даний час є провідним у птахівництві.

Схрещування - спаровування самців і самок різних порід, застосовують для виведення нових порід і породних груп птиці, поліпшення існуючих порід, для отримання птиці промислового призначення .

Залежно від поставленої мети застосовують наступні види схрещування: відтворне, ввідне, перетворювальне, промислове, перемінне.

Відтворне (заводське) схрещування застосовують для виведення нових порід на основі двох або декількох порід птиці. При участі в схрещуванні двох порід його називають простим, більше двох - складним. Вибір порід для схрещування обумовлений бажаними показниками у новій породі. Вони можуть поєднувати в собі цінні якості початкових порід, або якісно відрізнятися від них.

Потомство, отримане при міжпородному схрещуванні, називається помісним і позначається буквою F (лат. Filius - син), перше покоління F1 друге, - F2 і так далі. Зазвичай при відтворному схрещуванні серед помісей F2 - F3 відбирають кращу птицю і розводять її "в собі".

Методом складного відтворного схрещування виведена більшість популярних порід і породних груп птиці: кури - кучинські ювілейні, загорські лососеві, адлерські сріблясті, Першотравневі та ін.; північнокавказькі і палеві індички; дзеркальні качки; крупні сірі гусаки та ін.

Ввідне схрещування (приплив крові) застосовують для поліпшення продуктивності породи шляхом посилення, або прищеплення нової ознаки, але із збереженням при цьому властивих породі основних властивостей. Як правило, проводять одне схрещування з поліпшуючою породою, після чого помісне потомство схрещують з покращувальною до 3-4-го покоління, а потім розводять "в собі".

Так, при виведенні кучинських ювілейних курей для додавання їм міцної конституції використовувалося ввідне схрещування з ливеньською породою.

Перетворювальне схрещування застосовують для корінного поліпшення місцевої малопродуктивної породи, а у окремих випадках і для виведення нової. При перетворювальному схрещуванні спочатку отримують двопородних помісей, а потім у ряді поколінь помісних самок покривають плідниками поліпшуючої породи. Досягши необхідних показників у покращуваної породи, схрещування припиняють.

На сучасному етапі розвитку птахівництва перетворювальне схрещування рідко застосовується, оскільки економічно більш вигідно просто замінити низькопродуктивну птицю високопродуктивною.

Промислове схрещування застосовують для отримання високопродуктивної промислової птиці. Ефективність такого схрещування базується на максимальному використанні гетерозису - гібридної сили у нащадків.

Шляхом промислового схрещування отримують курчат-бройлерів для інтенсивної відгодівлі їх на м'ясо. Так, наприклад, як батьківські форми використовують породи м'ясних курей - корніш білий, як материнська - плімутрок білий. Ефект гетерозису виявляється в першому поколінні, тому розведення помісей "в собі" не практикується, оскільки воно погіршує показники продуктивності потомства.

Перемінне схрещування застосовують для отримання високопродуктивної птиці від помісей першого покоління, при якому помісних самок спарюють з самцями початкових порід. Складніша форма перемінного схрещування - ротаційна. В цьому випадку помісних самок спарюють з самцями третьої породи. Трьохпорідних помісей спарюють з виробниками перших двох початкових порід, а в наступній ротації - з третьою. Потім цикл зміни порід повторюється. При ротаційному схрещуванні для розведення використовують лише помісних самок. Схрещування проводять до будь-якого покоління, використовуючи при цьому тільки чистопорідних самців різних порід.

Гібридизація. У птахівництві розрізняють 3 способи гібридизації сільськогосподарської птиці:

1. Схрещування птиці різних видів - в птахівництві великого практичного значення поки не має. Проте отримані такі гібриди, як курка х перепел, курка х фазан, курка х індичка, курка х цесар, пекінська качка х мускусний селезень (муллард).

2. Вегетативна (соматична) гібридизація - переливання крові протягом декількох поколінь від птиці одного виду (донора) птиці іншого виду (реципієнтові). Останніми роками отримані гібриди цесарка х півень.

3. Кросування – поєднання спеціалізованих ліній однієї, або різних порід. Зараз саме цим способом і отримують всю гібридну птицю.

2. МЕТОДИ СЕЛЕКЦІЇ

У племінній роботі з птицею використовують три методи: масову, родинну і комбіновану селекцію.

Масова селекція - це добір птиці за фенотипною оцінкою (індивідуальною або груповою) без урахування походження або ступеня спорідненості. Вона ефективна, якщо стадо має значну мінливість при досить високій спадковості ознаки. При масовій селекції реалізується адитивний тип дії генів.

Масову селекцію застосовують у племінних репродукторах, а також у селекційно-генетичних центрах, племінних заводах на початковій стадії закладання ліній на основі популяції. При цьому походження відібраних особин може залишатися невідомим.

Родинна селекція - це оцінка, підбір, добір не окремих особин, а сімей і родин за фенотипом і генотипом. При родинній селекції формують селекційні гнізда - це один самець із закріпленою за ним групою самоць. Під сім'єю розуміють гніздо птиці і її дочок або синів, а під родиною - гніздо з дочками, синами, а також сестрами і братами. Весь комплекс гнізд, сімей і родин з напівснбсами входить до складу ліній.

Комбінована селекція - це поєднання масового і селекційного методів селекції.

Сучасне птахівництво ґрунтується на використанні спеціалізованих ліній. При виконанні будь-яких завдань селекціонер має проводити добір за комплексом ознак, оскільки добір лише за однією ознакою призводить до погіршення більшості інших. Так, з'ясовано, що добір лише за несучістю знижує масу яєць і живу масу, а добір на збільшення живої маси бройлерів знижує несучість і життєздатність потомства.

Оцінку за комплексом ознак проводять одночасно; залежно від цього розрізняють три способи комбінованої селекції: послідовна, або тандемна селекція; спосіб незалежних рівнів бракування і селекція за індексами.

Спосіб послідовної, або тандемної селекції ґрунтується на підборі птиці за селекційними ознаками у визначеній послідовності. Наприклад, підбір і добір птиці за несучістю проводять до тих пір, доки не досягнуть бажаного результату. Потім проводять добір за наступною ознакою - масою яєць із збереженням досягнутого показника несучості і т.п. Цей спосіб потребує досить великих зусиль і часу. До того ж дуже важко зберегти початковий рівень відселекціонованої ознаки при селекції другої, якщо існує помітний кореляційний зв'язок з першою ознакою.

У зв'язку з цим досить широко застосовують модифікований спосіб тандемної селекції, при якому добір за селекційними ознаками здійснюють одночасно, але з дотриманням послідовності залежно від цих ознак. Наприклад, при селекції яєчних курей із тисячі особин, перевірених за продуктивністю, відбирають 500 кращих за несучістю, і потім відбирають 50% (250 голів) кращих за масою яєць або іншою селекційною ознакою. В даному випадку першочергове значення надається несучості, потім масі яєць і т.д. Залежно від напряму селекціонованої лінії на перше місце можна поставити будь-яку провідну ознаку.

Спосіб незалежних рівнів бракування. При використанні цього способу встановлюють мінімальні вимоги для кожної ознаки. Особин, які мають ознаки нижчі від потрібних - вибраковують. Наприклад, рівень ознак має бути: несучість - не нижче 240 яєць, маса яєць - 58 г, виводимість яєць - 80%. Якщо

від курки отримують 260 яєць, але маса яєць становить лише 56 г, то таку самку вибраковуюють.

Переваги способу: комплектність добору при збереженні можливості спеціалізувати птицю шляхом встановлення більш суворого рівня бракування за основними ознаками; можливість ширшого використання ЕОМ для складання рекомендацій щодо підбору і добору.

Недоліки способу: суб'єктивний підхід при встановленні мінімальних параметрів для бракування; небезпечність втраги цінних якостей і отримання несподіваних результатів під впливом кореляцій ознак.

Вважається, що спосіб незалежних рівнів бракування краще застосовувати при закладанні ліній, оскільки при удосконаленні ліній він дає незначний ефект. Спосіб незалежних рівнів бракування в дещо зміненому вигляді використовують при бонітуванні птиці.

Спосіб селекційних індексів. Зазначений спосіб застосовують для поєднання кількох показників, які характеризують продуктивноплемінну цінність птиці. В індексі можна оцінити за єдиною ознакою предків особин (пробанда), що оцінюються, і їхнє потомство. В індекс, як правило, включають і економічну оцінку селекційної ознаки.

При застосуванні цього способу розробляють селекційні індекси, які ґрунтуються на даних спадковості окремих ознак, фенотипних і генотипних, кореляцій між ними, а також на показниках господарської цінності.

II. БОНІТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

Порядок проведення бонітування сільськогосподарської птиці визначає інструкція.

Бонітування сільськогосподарської птиці – це комплексна оцінка племінної і підконтрольної птиці за племінними та продуктивними якостями, яка проводиться в стадах суб'єктів племінної справи у птахівництві незалежно від їх організаційно-правової форми (далі – господарства).

Мета бонітування – визначення комплексного класу птиці за комплексом господарсько-корисних ознак з метою визначення племінної (генетичної) цінності птиці та її подальшого господарського призначення.

Бонітування птиці проводиться щорічно відповідно до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України. Бонітування птиці забезпечують господарства.

Бонітування птиці здійснює комісія, призначена керівником господарства. До складу комісії входять спеціалісти ветеринарної медицини, зоотехніки, зоотехніки з племінної справи, які виконують спеціальні роботи, пов'язані з бонітуванням птиці та веденням племінного обліку у птахівництві, та відповідають кваліфікаційним вимогам до працівників, які виконують спеціальні роботи, пов'язані з племінними (генетичними) ресурсами, фахівці наукових установ.

Бонітують окремо кожну групу одновікової птиці порід, вихідних ліній, прабатьківських, батьківських форм кросів при досягненні нею певного бонітувального віку.

Птицю не бонітують у господарствах, які поставлені на карантин через підозру на заразне захворювання або при його наявності.

При бонітуванні комісія:

- проводить огляд птиці, що підлягає бонітуванню, визначає стан її здоров'я та типовість для породи, відповідної лінії;

- здійснює аналіз показників птиці, яка бонітується, молодняку, отриманого від цієї птиці, та племінної цінності її батьків;

—визначає відповідно до мінімальних вимог бонітувальні класи за кожною ознакою, на основі яких присвоює групі птиці комплексний клас.

Результати бонітування заносяться у “Звіт про результати бонітування птиці порід, вихідних ліній, прабатьківських та батьківських форм кросів” згідно з формою № 18-пт Інструкції з племінного обліку у птахівництві станом на 1 січня кожного року. Міністерство аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, структурні підрозділи з питань агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій затверджують звіти про результати бонітування племінної птиці та забезпечують їх подання у строки, визначені Мінагрополітики, до Департаменту тваринництва Мінагрополітики та до установи, визначеної Мінагрополітики, для проведення аналізу результатів бонітування та визначення племінної цінності стад птиці.

Установи, визначені Мінагрополітики, проводять аналіз результатів бонітування племінної птиці у розрізі видів, напрямів продуктивності, порід, визначають племінну цінність стад та подають зведені дані та аналіз бонітування птиці до Мінагрополітики до 25 лютого кожного року.

Птиця, що не відповідає мінімальним вимогам II класу, вважається “позакласною”. Реалізація племінних (генетичних) ресурсів від такої птиці забороняється.

Реалізація племінних (генетичних) ресурсів птахівництва (інкубаційні яйця, молодняк) здійснюється після затвердження результатів бонітування за умови, що якість інкубаційних яєць або молодняку за видами птиці відповідає вимогам чинних стандартів та технічних умов.

У інструкції використовують наступні терміни:

батьківська лінія кросу або породи – спеціалізована поєднувана лінія, в якій для схрещування з самицями іншої лінії використовують лише самців;

материнська лінія кросу або породи – спеціалізована поєднувана лінія, в якій для схрещування із самцями іншої лінії використовують лише самиць;

батьківське стадо (родинні форми) – стадо самців (батьківська форма представлена лише батьківською лінією) та самиць (материнська форма

представлена лише материнською лінією), потомство від якого використовують для одержання яєць або м'яса;

батьківська форма кросу – батьківська і материнська лінії, які використовують для схрещування за певною схемою та отримання батьківської лінії родинної форми (батьківського стада);

Примітка: батьківська форма є у вихідних лініях, прабатьківському і батьківському стаді;

вихідні лінії – чисті лінії батьківської і материнської форм кросу, з якими проводять селекційну роботу для підтримання характерних ознак та поєднуваності в схрещуваннях для отримання прабатьківських, батьківських форм кросу чи фінального гібрида;

порода - консолідована група сільськогосподарської птиці одного виду, структурно об'єднана за походженням, екстер'єрними особливостями, напрямом продуктивності, яка здатна стійко зберігати і успадковувати ці ознаки, кількісно достатня для тривалого розведення “в собі” та вдосконалення без вимушених споріднених спаровувань, має господарську та племінну цінність;

крос – комплекс спеціалізованих поєднаних ліній, які при використанні певних схем схрещування дають потомство з гетерозисом за однією або декількома ознаками;

лінія – внутрішньопородна або міжпородна група птиці, що походить від видатних предків і знаходиться в певному спорідненні, спеціалізована за ознаками продуктивності, які стало передає потомству;

материнська форма кросу – батьківська і материнська лінії, які використовують для схрещування за певною схемою та отримання материнської лінії родинної форми (батьківського стада);

Примітка: материнська форма є у вихідних лініях, прабатьківському і батьківському стаді;

прабатьківське стадо (прародинні форми) – стадо самців і самиць ліній батьківської та материнської форм, яких використовують для відтворення батьківського стада (родинних форм);

молодняк птиці – сільськогосподарська птиця з добового віку до настання у неї статевої зрілості;

доросла птиця - сільськогосподарська птиця яка досягла статевої зрілості;

продуктивний період – період яйцекладки з моменту знесення першого яйця і до початку линяння;

типовість – вираженість у птиці зовнішніх ознак, які є типовими для певної породи, лінії;

підконтрольна птиця – птиця, походження якої не підтверджено племінним свідоцтвом, а визначено за результатами генетичної експертизи походження і аномалій, за продуктивністю якої здійснюється контроль і яка може використовуватися у селекційному процесі відповідно до програм селекції.

Загальні принципи бонітування різних видів сільськогосподарської птиці

Бонітування птиці здійснюється на основі узагальнених результатів племінного обліку стада птиці згідно з формами № 7-пт, № 16-пт, № 17-пт Інструкції з ведення племінного обліку в птахівництві.

Фактичні показники за кожною ознакою порівнюються з мінімальними вимогами щодо рівня господарсько-корисних ознак за видами птиці. Господарсько-корисні ознаки за видами птиці мають різний рівень прояву залежно від напрямів продуктивності, порід, типів, ліній. В процесі бонітування за кожною оцінюваною ознакою визначається бонітувальний клас.

Бонітування птиці проводиться в залежності від її віку. Птиця, яка на момент оцінки не досягла вказаного у мінімальних вимогах віку (який наведено у додатках 1-9), вважається молодняком і бонітується за шкалою додатку 10. При цьому враховуються результати вирощування (жива маса, вивід, падіж) та комплексний клас батьків. Комплексний клас батьків береться за даними сертифіката на племінні (генетичні) ресурси при придбанні або за результатами їх бонітування при власному відтворенні. Птиця, у якої відсутній комплексний клас батьків (підконтрольна птиця), бонітується лише за власними показниками.

Дорослу птицю бонітують за власними показниками та показниками потомства, отриманого від цієї птиці (додаток 11). Оцінювані ознаки поділяють на основні та додаткові, які розрізняють за видами, напрямками продуктивності птиці.

Для курей яєчного та м'ясо-яєчного напрямів продуктивності (далі – яєчні кури) основними ознаками є несучість та маса яєць, додатковими – вивід та падіж молодняку, отриманого від птиці, що бонітується, жива маса.

Для птиці м'ясного напрямку продуктивності (далі – м'ясна птиця) основні ознаки – жива маса та несучість, додаткові – вивід та падіж молодняку, отриманого від птиці, що бонітується. До м'ясної птиці відносяться кури м'ясного напрямку продуктивності, індики, качки, гуси, перепели, цесарки, страуси.

Для курей, цесарок, перепелів несучість визначають до певного віку; для качок, індиків, гусей, страусів – за відповідну кількість тижнів продуктивного періоду.

Комплексний клас за визначеними бонітувальними класами за ознаками присвоюється за шкалою, уніфікованою для всіх видів птиці.

Племінній птиці вихідних ліній (кросів, порід), що утримується в племінному заводі, може бути присвоєний клас “еліта-рекорд”, “еліта”, I клас або II клас.

Племінній птиці прабадьківського стада, що утримується в племінному птахорепродукторі I порядку, може бути присвоєний клас “еліта”, I клас або II клас.

Племінній птиці батьківського стада, що утримується в племінному птахорепродукторі II порядку, може бути присвоєний I або II клас.

Підконтрольній птиці може бути присвоєний I або II клас.

Якщо в групі м'ясної птиці показники самців та самиць за певною ознакою відповідають вимогам різних бонітувальних класів, то групі птиці за цією ознакою присвоюється нижчий клас.

Якщо одна і та ж група птиці бонітується декілька раз за рік, їй присвоюється комплексний клас за результатами останнього бонітування.

1. КУРИ.

1.1. ПОХОДЖЕННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.

Курка (*Gallus gallus domestica*) – найпоширеніша домашня птиця. Основним її предком вважається дика банківська курка (*Gallus gallus*, або *G.bankiva*), яку ще називають червоною джунглевою куркою. Рід *Gallus* включає ще три види (*G.sonnerati*, *G.lafaeti*, *G.varius*), але ці птахи за будовою, характером оперення і поведінкою помітно відрізняються від домашніх порід і від банківської.

Дикі банківські кури поширені в Індії, Бірмі, Малазії і на острові Суматра. Але побачити їх можна не часто, оскільки вони дуже полохливі. Банківська курка населяє лісові масиви, чагарникові і бамбукові зарості. Цей птах осілий і веде наземний спосіб життя, літає погано. Харчується насінням рослин, зерном, фруктами, комахами і черв'яками. Гніздиться на землі, насиджують яйця тільки самки.

За розмірами банківські кури значно варіюють. Маса самців коливається від 900 до 1200 г, а самок – від 500 до 750 г. Забарвлення у птахів різноманітне, переважають червоні і золотисті тони в поєднанні з чорними смугами. У цілому за своїм забарвленням і деякими іншими ознаками банківські кури дуже подібні до сучасних бурих леггорнів.

Припускається, що банківські кури були приручені в південно-східній Азії ще в неоліті – в пізньому кам'яному віці, коли наші предки почали обробляти землю. Для вирішення питання про те, коли кури стали поширюватися за межі країни, слід звернутися до археологічних знахідок кісток, до зображення курей на предметах домашнього вжитку.

Найбільшого розквіту стародавня культура досягла в Месопотамії, Єгипті, пізніше – на острові Крит і в Греції. Але «сліди» курей тут були виявлені набагато пізніше, ніж в Індії. Так, у Стародавньому Єгипті перші зображення курей, згідно з археологічними розкопками, датуються серединою II тисячоліття до н.е. У гробниці Тутанхамона (близько 1350 р. до н.е.) на кам'яній плиті був знайдений малюнок півня. Приблизно в цей же час кури з'явилися в Сирії, потрапивши в даний регіон з Месопотамії. На Близький Схід

вони проникли, за деякими відомостями, трохи раніше, ніж в Єгипет. Древнє зображення півня знайдено на одному з вавилонських пам'ятників. Однак не можна сказати, що кури в той час мали велике господарське значення, оскільки на знахідках зображені в основному бійцівські півні. Відомо, що в 310 р. до н. е. принц Пенджабу (північно-західна Індія) розплатився з Олександром Македонським срібними монетами, на яких був зображений півень з великими шпорами. В Єгипті розведення курей було настільки розвинене, що їхні яйця інкубували. Це було монополією жреців храмів Осіріса. Пізніше інкубування зазнало занепаду, а при феодалізмі вважалося справою диявола.

У Греції кури з'явилися тільки на рубежі II і I тисячоліть до н. е.. Але V і VI ст. до н. е. стали часом масового поширення курей у цій країні. Про це згадують письменники того періоду Феогніс і Аристофан. За свідченням останнього, в Афінах кожен житель мав курей, бодай, одного півня чи курку, якщо це був бідняк.

Півнів вирощували для спеціальних боїв, які того часу були дуже популярними. Перші цілеспрямовані спроби штучного відбору серед домашньої птиці були пов'язані саме з боями півнів. Особин відбирали за міцністю статури, легкістю руху і агресивністю. Так поступово сформувалися спеціальні бійцівські породи, які дійшли до нашого часу.

У Західну Європу кури потрапили в VI ст. до н.е. через Італію та грецькі колонії (Массан, Марсель та ін.). У Сицилії вже в V ст. до н.е. були в обігу монети із зображенням курей.

Через грецькі причорноморські колонії кури в V–IV ст. до н.е. потрапляли на територію Древньої Русі. Зі середини I тисячоліття до н.е. кури поширилися по всій Європі – скрізь, де люди займалися землеробством.

Існує величезна кількість окремих порід і різновидів курей, а також їхніх кросів (складних гібридів, порід і ліній), безліч помісної птиці, яку розводять в присадибних господарствах. До теперішнього часу ще ніхто точно не підрахував, скільки порід курей утримують птахівники світу. Орієнтовно відомо, що їх понад 700.

За характером основної продукції, породи кур можна розподілити на три основних групи:

- 1) яєчного напряму продуктивності (відрізняються високою несучістю, проте, як правило, мають незначну масу тіла та низькі смакові якості м'яса);
- 2) комбіновані (породи зі середньою несучістю та масою тіла, але високими смаковими якостями м'яса);
- 3) м'ясні (особини з низькою несучістю, але високою живою масою та добрими смаковими якостями м'яса);

Конституціональні та екстер'єрні особливості цих порід певним чином різняться. Так, у курей яєчних порід переважно листовидний гребінь, який за 2–3-м зубцем спадає набік; маса курки становить 1,8–2,2 кг, півня – 2,7–3,0 кг. М'ясо-яєчні породи відповідно: 2,5–3,0 і 3,5–4,0 кг; м'ясні: 3,0–3,5 та 3,5–4,5 кг; маса курчат при народженні 30–35 г.

Курчата м'ясо-яєчних порід 70–80-добового віку зазвичай мають масу на 20–30 % більшу, ніж курчата яєчних порід. Біле м'ясо бройлерів є дієтичним продуктом, у ньому понад 20 % повноцінних білків і лише 5–7 % жиру.

Птиця яєчних порід більш скороспіла, ніж м'ясо-яєчних. Несучість курей – 200–220 яєць на рік, у кращих племінних господарствах – 220–250, рекордна – 365. Найбільш висока несучість у міжпородної і міжлінійної гібридної птиці, що пройшла селекцію за цими ознаками. Маса перших знесених яєць 40–50 г, до однорічного віку – 55–65 г.

1.2. БОНІТУВАННЯ КУРЕЙ

До порід яєчних курей відносять породу леггорн. До порід м'ясо-яєчних – адлерську сріблясту, кучинську ювілейну, плімутрок смугастий, плімутрок білий, род-айленд червоний, род-айленд білий, полтавську глинясту. До порід курей м'ясного напряму продуктивності – корніш.

Яєчних курей бонітують:

у віці до 40 тижнів – за власними показниками: вивід молодняку, жива маса самиць у віці 17 тижнів, падіж за 17 тижнів життя;

у віці 40 тижнів і старше – за власними показниками: жива маса самиць у віці 17 тижнів, падіж молодняку за 17 тижнів життя, несучість на початкову несучку за 40 або 65 тижнів життя, маса яєць у 30 або 52 тижні, виводу молодняку, отриманого від птиці, яка бонітується, за 40 або 65 тижнів життя.

За кожною вищенаведеною ознакою визначається бонітувальний клас згідно з даними приведеними нижче.

Мінімальні вимоги щодо рівня господарсько-корисних ознак курей яєчного та м'ясо-яєчного напрямів продуктивності для визначення класу

Ознака	Кроси на базі породи білий леггорн				Кроси на базі порід червоний та білий род-айленд			
	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Несучість на початкову несучку, шт.:								
за 40 тижнів життя	120	110	105	95	120	110	100	90
за 65 тижнів життя	245	240	230	220	240	235	220	210
Маса яєць, г:								
у 30 тижнів	57	56	55	54	56	55	54	53
у 52 тижні	63	62	61	60	63	62	61	60
Вивід молодняку, %	85	85	83	80	82	80	78	76
Падіж молодняку за 17 тижнів життя, %	5	5	5	6	5	5	5	6
Жива маса самок у віці 17 тижнів, кг	1,2	1,2	1,2	1,1	1,4	1,4	1,4	1,3
	Породи яєчного напрямку продуктивності				Породи м'ясо-яєчного напрямку продуктивності			
Несучість на початкову несучку, шт.:								
за 40 тижнів життя	93	90	85	80	75	68	65	63
за 65 тижнів життя	200	190	180	170	180	170	160	150
Маса яєць, г;								
у 30 тижнів	54	53	53	52	53	52	51	50
1	2	3	4	5	6	7	8	9
у 52 тижні	61	60	59	58	59	58	57	57
Вивід молодняку, %	78	78	78	78	77	77	77	77
Падіж молодняку за 17 тижнів життя, %	5	5	5	6	4	5	5	5
Жива маса самок у віці 17 тижнів, кг	1,4	1,4	1,4	1,4	Не нижче 1,4 – не вище 1,8			

Курей м'ясного напрямку продуктивності бонітують:

у віці до 34 тижнів – за власними показниками: вивід молодняку, жива маса у віці 6 тижнів, падіж за 6 тижнів життя;

у віці 34 тижні і старше – за власними показниками: жива маса самців та самиць у віці 6 тижнів, падіж молодняку за 6 тижнів життя, несучість на початкову несучку за 34 або 60 тижнів життя, та за показником виводу молодняку, отриманого від птиці, яка бонітується, за 34 або 60 тижнів життя.

Мінімальні вимоги щодо рівня господарсько-корисних ознак кросів курей м'ясного напрямку продуктивності для визначення класу

Ознаки	Лінія кросу							
	батьківська				материнська			
	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас
Жива маса у віці 6 тижнів, кг:								
самців	1,2	1,1	1,0	0,9	1,0	0,9	0,8	0,7
самиць	1,1	1,0	0,9	0,8	0,9	0,8	0,7	0,6
Падіж молодняку за 6 тижнів, %	3	4	4	4	3	3	4	4
Несучість на початкову несучку, шт.:								
за 34 тижні життя	36	32	30	30	60	56	50	44
за 60 тижнів життя	98	95	90	90	174	170	160	155
Вивід молодняку, %	72	72	70	68	76	76	74	72

1.3. ПОРОДИ КУРЕЙ ЯЄЧНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ

АНДАЛУЗЬКА БЛАКИТНА

Виведена в Іспанії шляхом схрещування чорних і білих мінорок з блакитними бійцівськими особинами старого типу.

Мал. 1. Кури породи Андалузька блакитна

Екстер'єрні особливості: гребінь листоподібний, добре розвинений, у півнів прямостоячий, у курей звисає набік; вушні мочки білі, гладкі, овальні; голова видовжена, широка з опуклим чолом; обличчя червоне; очі червонувато-коричневі; дзьоб і ноги темні, сіро-блакитні; тулуб подовжений; шкіра біла; хвіст добре розвинений. Забарвлення оперення значно варіює: у дорослої птиці блакитне, у півня пір'я гриви, спини та попереку темніше основного фону. У потомстві спостерігається розщеплення за забарвленням пера: 50 % блакитних, 25 % чорних, 25 % брудно-білих. Хоча чорне і брудно-біле забарвлення не відповідає стандарту породи, вибракувувати курей не слід, тому що при схрещуванні таких особин отримують потомство з блакитним забарвленням оперення.

Добові курчата покриті пухом блакитного, чорного і світлого кольорів.

Продуктивність: жива маса курей – 2,1, півнів – 2,5 кг. Несучість – 160 яєць. Маса яйця 58 г. Забарвлення шкаралупи біле. Збереженість дорослої птиці 87 %, молодняку 93 %. Кури починають нестися з 5–6 місячного віку.

Андалузьку породу розводять в присадибних господарствах птахівники-любителі. Рідкісне забарвлення оперення завжди привертало увагу до цієї породи багатьох птахівників. Порода слугує генетичним матеріалом і є колекційною.

БІРКІВСЬКА БАРВИСТА

Виведена в Інституті птахівництва НААН України.

Створена в період 1998–2005 р. шляхом складного відтворного схрещування та застосуванням гібридологічного, імуногенетичного та генеалогічного аналізу на широкій генетичній основі білого та кольорового (сріблястого) леггорнів вітчизняної селекції. Натепер створювана порода представлена однією лінією «А» з трьома основними типами забарвлення оперення: сріблясто-смугастий дикий тип – 87 %, сріблястий дикий тип – 8 %, чорно-смугастий – 5 %. Кури відрізняються привабливим забарвленням оперення, аутосексністю добового молодняку

Мал. 2. Кури породи Бірківська барвиста

Екстер'єрні особливості: типові для яєчної породи леггорн. Конституція міцна; забарвлення оперення дорослої птиці суцільно-смугасте із лососевою груддю. Тулуб видовжений, циліндричний; голова середньої величини, з розвиненим листоподібним гребенем; вушні мочки рожеві, дзьоб сіро-жовтий. Шия середньої довжини; груди випуклі; спина пряма; крила достатньо

розвинені, щільно притиснуті до тулуба; хвіст довгий, у півнів із сильно розвиненими косицями. Ноги і шкіра жовті. Колір шкаралупи кремовий.

**Показники продуктивності батьківського стада
курей Бірківської барвистої породи**

Показник	Батьківське стадо
<i>Ремонтний молодняк</i>	
Жива маса молодняку в 17 тижнів, кг: курочок півників	1,25–1,35
	1,42–1,53
Збереженість до 17 тижнів, %	95–96
Витрати корму за період вирощування (0–17 тижнів), кг	5,9
<i>Доросле стадо</i>	
Вік початку яйцекладки, тижнів	18–19
Вік досягнення 50 % яйцекладки, тижнів	21–22
Вік досягнення піку яйцекладки, тижнів	29
Несучість за 67 тижнів життя, шт.	270–280
Вивід курчат, %	88–92
Жива маса в 52 тижні, кг: курей півнів	1,65–2,10
	2,4–2,7
Маса яйця: вік 30 тижнів 52 тижні	53–55
	59–61
Збереженість дорослої птиці, %	93,0–96,0
Витрати корму за 18–67 тижнів, кг	39,9
Витрати корму на 10 яєць, кг	1,5–1,56

За чистопородного розведення добові курчата легко розділяються за кольором і малюнком пуху на курочок та півників із точністю 95,0–96,0 % (півники мають сріблясто-смугасте забарвлення пуху із великою білою потиличною плямою, курочки відрізняються більш темним забарвленням пуху

із чіткими повздовжніми темними смугами на голові і спині та білою плямою на голові).

Птиця пристосована до утримання як на підлозі, так і в клітках різного типу за вільного парування та штучного осіменіння.

Птиця лінії «А» використовується при розведенні «в собі» та у схрещуваннях як материнська форма нового 2-лінійного діаутосексного яєчного кросу курей «Слобідський 2Р» та «Слобідський 2П».

При схрещуванні курей лінії «А» з півнями порід червоний род-айленд та полтавські глинясті одержують колорсексних гібридів з точністю сортування добових курчат 98,0–99,0 % (півники – сріблясто-смугасті, курочки – золотисто-смугасті).

ІТАЛІЙСЬКА КУРІПЧАСТА

Виведена в Італії на базі місцевих курей, і відома під назвою коричневих або бурих леггорнів.

Мал. 3. Кури породи Італійська куріпчаста

Екстер'єрні особливості: корпус видовжений, нагадує форму трикутника звуженого до хвоста; голова невелика; дзьоб жовтий; гребінь листоподібний, великий, у курей звисає набік, у півнів прямостоячий; вушні мочки білого кольору; шия середньої довжини; спина пряма, довга, переходить в лінію хвоста під чітко вираженим кутом; груди добре розвинені, опуклі; крила щільно

прилягають до тулуба; ноги високі, жовті. Забарвлення оперення: у курей на коричнево-сірому тлі виділяється золотисто-жовта грива, чорні кінці крил і кремове пір'я хвоста, світло-коричневі груди; у півнів червоно-коричнева голова, спина і поперек; чорний хвіст із зеленим відблиском.

Нетиповими ознаками для породи є біле пір'я в оперенні дорослої птиці та нежовте забарвлення ніг і дзьоба.

Добові курчата покриті світло-коричневим пухом, на спині видно одну широку і дві вузькі темно-коричневі смуги. У добовому віці з точністю до 80 % визначають стать. Курочки мають яскраво виражену темно-коричневу межу від кута ока до потилиці, у півнів вона або відсутня, або погано виражена. Інша ознака відмінності статі в цьому віці: у курочок широка темно-коричнева смуга йде без розриву по голові та спині, у півнів переривається на потилиці.

Продуктивність: жива маса курей 1,8, півнів 2,5 кг. Несучість за перший рік продуктивності 180 яєць. Маса яйця 58 г, забарвлення шкаралупи біле.

Збереженість дорослої птиці 90 %, молодняку 93 %.

Кури починають нестися з 5-місячного віку.

Птицю Італійської куріпчастої породи вирощують у присадибних господарствах. За своїми генетичними ознаками порода становить великий інтерес, занесена до колекційного матеріалу.

ЛЕГГОРН

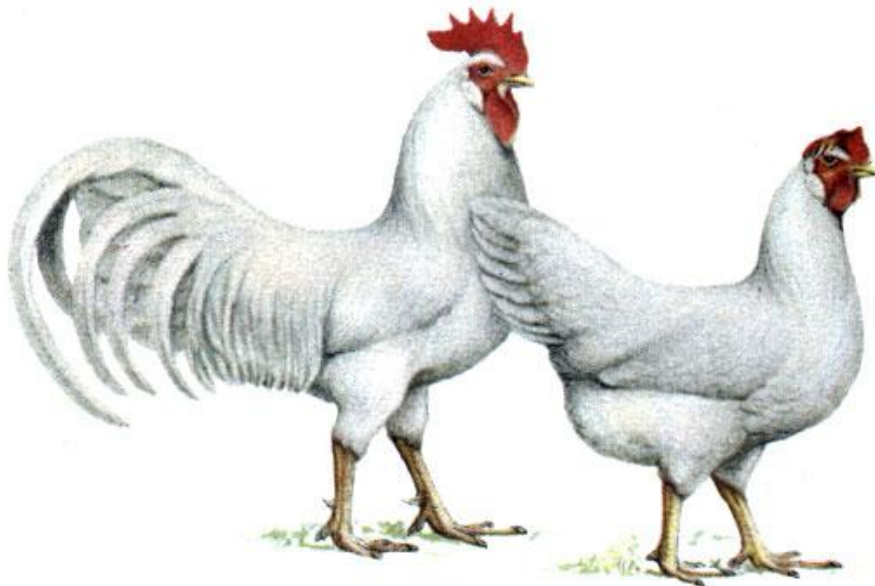
Леггорн (англ. *Leghorn*) – найпродуктивніша порода домашніх курей середземноморського походження. Оперення найчастіше біле, колір яєчної шкаралупи також білий. Сьогодні існує понад 20 різновидів оперення леггорнів. Виведена в Італії у XIX ст.

Екстер'рні особливості: голова середньої величини. Гребінь листовидний, у півнів прямостоячий, у курей звисає набік. Райдужна оболонка очей у дорослих курей – блідо-жовта, у молодих курей – темно-помаранчева. Серезки червоні. Вушні мочки білі або блакитні. Шия досить довга, тонка. Забарвлення шкіри жовте або тілесне.

Оперення: біле, буре, палеве, чорне, блакитне, строкате, золотисте, зозулясто-строкате та ін., але найчастіше біле.

Тіло легке, піднесене, клиноподібне. Груди широкі, глибокі. Живіт об'ємний. Ноги середньої довжини, тонкі; у дорослих курей білі, у молодих - жовті. Оперення щільне. Хвіст широкий біля основи, розташований під кутом 35–40° до тіла.

Мал. 4. Кури породи Леггорн

Продуктивність: жива маса курей – 1,5–2,0 кг, півнів – 2,3–2,6 кг. Статева зрілість настає у віці 17–18 тижнів. Несучість – до 300 яєць за рік на одну несучку. Колір шкаралупи білий. Маса яєць – 55–58 г. Кладка яєць розпочинається в 4,5–5 місяців. Найбільша несучість в перший рік яйцекладки. Заплідненість яєць – 95 %. Виводимість молодняку – 87–92 %. Інстинкт насиджування відсутній.

Леггорни є основною вихідною породою для створення високопродуктивних яєчних ліній і кросів. Леггорни добре акліматизуються, витривалі, скороспілі.

МІНОРКА

Виведена в Іспанії шляхом схрещування між собою різновидів місцевих курей, що розводяться на о. Мінорка. У Росію потрапили (1885 р.) як дарунок турецького хана. У 1911 р. розроблено вітчизняний стандарт на породу.

Мал. 5. Кури породи Мінорка

Екстер'єрні особливості: голова середніх розмірів, витончена; гребінь листоподібний, великий: у курей звисає набік, у півнів прямостоячий; обличчя червоне, очі коричневі; дзьоб чорний; вушні мочки овальної форми білого кольору; сережки довгі, широкі; шия довга пряма; груди широкі глибокі; тулуб подовжений; шкіра на тулубі біла; ноги високі, аспідного кольору; крила і хвіст розвинені, лінія хвоста є продовженням лінії спини; хвіст полого спускається. Оперення щільне, чорне, блискуче зі зеленуватим відблиском.

Продуктивність: жива маса курей 2,1–2,5 кг, півнів 2,7–3,0 кг. Несучість за перший рік продуктивності 160 яєць. Маса яйця 56–59 г, забарвлення шкаралупи біле. Збереженість дорослих курей 87 %, молодняку – 97 %.

Птахи цієї породи вибагливі до умов утримання (вологість повітря, температура). У зв'язку з цим необхідно пильно стежити за вентиляцією і мікрокліматом у приміщенні. Кури починають нестися з п'ятимісячного віку. Мінорок розводять любителі-птахівники. Зберігають породу в генофондних стадах колекціонерів як генетичний резерв.

РОСІЙСЬКА БІЛА

Виведена в СРСР на основі схрещування породи білий леггорн і місцевих «безпородних» курей. Помісей розводили «в собі». У деяких господарствах їх повторно схрещували з білими леггорнами і далі розводили «в собі». Робота зі

створення породи була розпочата в 1929 р., пройшла тривалий етап становлення: схрещування, спрямований племінний відбір, розмноження (збільшення чисельності), вдосконалення породи. Племінна робота була спрямована на підвищення несучості, живої маси, маси яйця, життєздатності. У 1953 р. російська біла порода була затверджена.

Екстер'єрні особливості: голова середньої величини, добре розвинена; гребінь великий, листоподібний, у курей звисає набік, у півнів прямостоячий з п'ятьма зубцями; дзьоб жовтий, міцний, середнього розміру; вушні мочки білі; шия середньої довжини, потовщена; груди широкі, опуклі; спина і тулуб довгі, широкі; живіт об'ємний; крила добре розвинені, щільно прилягають до тіла; ноги середньої довжини, неоперені, міцні, жовті; хвіст помірної довжини, добре розвинений. Забарвлення оперення біле, добові курчата покриті жовтим пухом. Птиця відрізняється невибагливістю до умов годівлі та утримання.

Мал. 6. Кури Російської білої породи

Продуктивність: жива маса курей 1,8, півнів 2,5 кг. Несучість за перший рік продуктивності 200 яєць. Маса яйця 56 г, забарвлення шкаралупи біле. Несучість селекційних ліній 244 яйця, рекордисток 300 яєць і більше. Кури починають нестися в 5-місячному віці. Збереженість дорослої птиці 91 %, молодняку 96 %.

Російські білі кури відселекціоновані за стійкістю до неоплазмозу і становлять інтерес для біологічної промисловості, у виготовленні особливо

чистих медичних препаратів. Породу використовують в неспеціалізованих господарствах і присадибних господарствах населення.

УКРАЇНСЬКА ВУШАНКА

Належить до місцевих історично сформованих порід України. Походження точно не встановлене. Назву вушанки отримали завдяки зовнішнім екстер'єрним ознакам: вушні мочки закриті густим дрібним оперенням – баками.

Екстер'єрні особливості: голова середньої величини, добре розвинена лобова кістка; обличчя червоного кольору; гребінь трояндоподібний і листоподібний; червоні вушні мочки закриті баками, підборіддя – «бородою»; сережки розвинені слабо, червоні, приховані під пір'ям «баків»; дзьоб міцний короткий, злегка зігнутий; шия середньої довжини; груди широкі округлі; спина пряма, широка; тулуб довгий щільний; ноги низькі, рожеві неоперені; хвіст розвинений добре, у півня дещо відкинутий назад. Оперення рясне. Завдяки особливостям оперення порода відрізняється витривалістю, добре переносить холод. Основне забарвлення оперення червоно-коричнєве, чорне. Рідше зустрічаються білі.

Мал. 7. Порода Українська вушанка

Продуктивність: жива маса курей 2,0, півнів 2,8 кг. Несучість за перший рік продуктивності 160 яєць. Маса яйця 50 г і менше. Дрібні яйця – недолік

породи. Забарвлення шкаралупи світло-кремове. Збереженість дорослої птиці 89 %, молодняку 86 %. Кури починають нестися в 6-місячному віці.

Породу розводять переважно в Україні в індивідуальних господарствах, зберігають як генетичний резерв.

Завдяки невибагливості до умов годівлі та утримання, а також екзотичній зовнішності, користуються попитом у любителів.

ЧЕСЬКА ЗЛОТИСТА

Мал. 8. Чеська золотиста порода

Порода створена в Чехословаччині та завезена в Україну в 1977 р.

Екстер'єрні особливості: голова середньої величини; дзьоб злегка зігнутий, темного забарвлення; гребінь листоподібний, добре розвинений; шия середньої довжини; хвіст добре розвинений; ноги короткі, аспідного (сіро-чорного) кольору. Забарвлення оперення курей: на коричнево-сірому тлі пера чорне облямування, голова золотисто-жовта, на шиї намисто золотисто-жовте, груди лососевою кольору з дещо коричневим відтінком. У півнів – червоні голова, спина, поперек, а решта оперення чорне.

Продуктивність: жива маса курей 1,6, півнів 2,0 кг. Несучість за перший рік продуктивності 160–170 яєць. Маса яйця 55 г, забарвлення шкаралупи кремове. Кури починають нестися в 5,5-місячному віці. Збереженість дорослих курей 78 %, молодняку 92 %. Птах відрізняється активністю і рухливістю.

Незвичайне забарвлення пуху добових курчат – характерна ознака цієї породи: чорна крапчастість золотисто-жовтого пуху. «Злато цятка» – чеська назва породи відповідає забарвленню. Порода користується попитом у любителів-птахівників. Зберігають її в колекціях як генетичний резерв.

1.4. ПОРОДИ КОМБІНОВАНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ

АВСТРАЛОРП

Мал. 9. Кури породи Австралорп

Ця порода курей була виведена в Австралії з використанням чорних Орпінгтонів. У нашу країну потрапила після 1946 р., проте широкого поширення не отримала.

Крім основного чорного забарвлення оперення, існують ще інші варіанти: біле, блакитне, пшеничне, золотисте. Забарвлення добового молодняку – чорне, зі сірувато-білими або білими плямами на животі.

Екстер'єрні особливості: забарвлення оперення чорне з темно-зеленим відблиском; оперення помірно пухке, пишне. Забарвлення пуху добових курчат чорне з білими або сірувато-білими плямами на животі. Гребінь листоподібний з 5 зубцями, прямостоячий, невисокий; очі коричневі; вушні мочки тільки червоні; дзьоб чорний; голова середнього розміру; груди глибокі, широкі, опуклі. Птиця має широкий і глибокий корпус. Форма статури округла. Хвіст

невеликий, поставлений під кутом 40–45° до лінії спини; ноги темно-сірі, нижня частина ніг світліша. За чорного забарвлення оперення птиця має білий колір шкіри, тому тушка має товарний вигляд.

Продуктивність: жива маса курей – 2,7; півнів – 3,6 кг. Несучість курей з якими проведена селекційна робота ліній, понад 200 яєць. Маса яйця 56–57 г. Колір шкаралупи яєць кремово-коричневий. Збереженість дорослої птиці – 88 %, молодняку – 95 %. Птиця спокійна.

Породу використовують для створення ліній і кросів з кольоровою шкаралупою яєць в неспеціалізованих і присадибних господарствах населення.

АВСТРАЛОРП ЧОРНО-СТРОКАТИЙ

Різнovid чорно-строкатого Австралорпа був створений Ленінградським інститутом розведення і генетики (Росія) на базі порід австралорп чорний і плімутрок білий. Цей різновид отриманий методом прилиття крові від породи плімутрок породі Австралорп. Птиця відрізняється спокійним темпераментом. Чорно-строкатий Австралорп стійкий до захворювання пуллорозом. Біологічною особливістю є здатність та підвищена схильність до партеногенетичного розвитку ембріонів.

Мал. 10. Порода Австралорп чорно-строкатий

Продуктивність: жива маса курей – 2,0, півнів – 2,5 кг. Несучість – 180 і більше яєць на рік. Маса яйця 54–56 г. Колір шкаралупи кремовий.

Збереженість дорослої птиці – 90 %. Початок статевої зрілості (вік знесення першого яйця) – 160 днів.

Тушка має задовільний товарний вигляд. Птицю охоче розводять у присадибних господарствах. Як генетичний матеріал зберігається в колекціонаріях науково-дослідних установ різних країн.

АДЛЕРСЬКА СРІБЛЯСТА

Мал. 11. Кури Адлерської сріблястої породи

Виведена на Адлерській птахофабриці Краснодарського краю (Росія) шляхом схрещування порід: російська біла, нью-гемпшир, плімутрок білий, первомайська та юрлівська голосиста із подальшим відбором високопродуктивних гібридів і розведенням їх «в собі». Птиця цієї породи в Україні розводиться «в собі» понад 20 років без «прилиття крові», тому деякі господарчі ознаки, а саме маса яєць, мають невисокі показники.

Екстер'єрні особливості: забарвлення оперення дорослих курей колумбійське, добогих курчат – жовте. Гребінь листоподібний; вушні мочки невеликі червоні, дзьоб жовтий; голова округла, широка; спина широка пряма; груди широкі, ноги жовті, середньої довжини; міцний, добре розвинений кістяк; крила і хвіст невеликі.

Кури невибагливі до умов годівлі та утримання. Схрещування курей цієї породної групи з півнями род-айленд, нью-гемпшир дає аутосексне потомство,

яке в добовому віці має статеві відмінності за забарвленням пуху: півники зі світлим, курочки з темним пухом.

Продуктивність: жива маса дорослих курей 2,5–2,8 кг, півнів 3,5–3,9 кг. Несучість за перший рік продуктивності 170–190 яєць. Маса яйця 58–59 гр. Забарвлення шкаралупи яєць кремове.

Збереженість дорослої птиці – 92–94 %, молодняку – 98 %. Кури починають нестися в 6–6,5-місячному віці. Курей, що зберегли інстинкт насиджування, мало.

Птицю використовують для створення аутосексної батьківської форми м'ясних курей (розрізняються в добовому віці за статтю по забарвленню пуху); в неспеціалізованих господарствах для виробництва яєць і м'яса, а також у присадибних господарствах.

АМРОКС

Виведена в Німеччині шляхом спрямованої селекції курей породи смугастий плімутрок.

Мал. 12. Кури породи Амрокс

Екстер'єрні особливості: забарвлення оперення у вигляді великих почергових сірих і білих поперечних смуг з малюнком менш чітким, ніж у смугастого плімутроку, півні світлішого кольору, ніж кури. Добові курчата

покриті пухом чорного кольору, на животі світлі плями. Для добових курочок характерна світла пляма на голові.

Конституція у дорослої птиці породи Амрокс міцна; голова середня; гребінь листоподібний, м'ясистий, не спадає набік; обличчя червоне; очі червоно-коричневі, дещо опуклі; тулуб довгий, об'ємний, з широкою спиною; вушні мочки і сережки червоні; груди глибокі і широкі; оперення дорослих курей помірно пухке. Птиця спокійна, з урівноваженим темпераментом.

Продуктивність: жива маса курей – 2,2; півнів – 3,5 кг. Несучість – 200 яєць. Маса яйця 56 г. Забарвлення шкаралупи світло-коричнєве. Збереженість дорослої птиці 82 %, молодняку – 97 %. Птиця має хорошу швидкість росту, у курчат швидко з'являється оперення. Породу розводять у присадибних господарствах і зберігають як резерв у колекціях.

ВІАНДОТ

Порода створена в Америці, стандарт затверджений у 1883 р. Вихідні породи при створенні: бентамка Себрайта, кохінхін, брама, леггорн, гамбурзька, доркінг і орпінгтон. Порода отримала свою назву на честь індіанського племені віандот. Попередні назви породи: американський Себрайт, колумбійські кури, Ексцельсиор.

Мал. 13. Кури породи Віандот

Екстер'єрні особливості: голова середніх розмірів, широка і коротка, обличчя, мочки та сережки червоні; очі оранжево-червоні; гребінь трояндоподібний, невисокий; шия коротка, груди широкі, добре округлені; тулуб середньої висоти, компактний, кулеподібно закруглений знизу; спина середньої довжини з підйомом до хвоста; живіт об'ємний; хвіст короткий, пишний, розвинені косиці, ноги середньої довжини. Порода має велику різноманітність забарвлення оперення: біле, чорне, сріблясте і золотисте, смугасте, колумбійське, блакитне, палеве, куріпчасте та ін.

Продуктивність: жива маса курей 2,5; півнів 3,0–3,4 кг. Несучість 120–130 яєць. Маса яйця 55–56 г, забарвлення шкаралупи жовто-коричнєве. Віандот з'явилися в приватних господарствах Росії та України давно. На запитання, чи слід їх розводити, на початку ХХ ст. відзначали переваги породи: 1 – здатність до ранньої яйцекладки; 2 – здатність до відгодівлі; 3 – високу несучість відповідно періоду розведення. М'ясо їх за якістю та ніжністю не поступається спеціально відгодованій птиці. У 1911 р. був розроблений місцевий стандарт на породу. Характерні якості: витривалість, стійкість цієї породи до холодів. У курей збережений інстинкт насиджування. Породу розводять в приватних господарствах, зберігають у колекціях як генетичний резерв.

ГЕРКУЛЕС БІЛИЙ ТА КОЛЬОРОВИЙ

Створено в Україні, науковцями Інституту птахівництва НААН та фахівцями Державної дослідної станції птахівництва ІП НААН на базі місцевого та імпортного генофонду курей методом складного міжпородного схрещування створено популяцію птиці м'ясо-яєчного напрямку, яка при утриманні в умовах фермерських та присадибних господарств має добру несучість, високу масу яєць та покращені м'ясні якості. Диференціація курей м'ясо-яєчного напрямку за кольором оперення дозволяє проводити їх колорсексні схрещування (для фенотипового маркування статі добових курчат) та задовольнити попит птахівників-аматорів на різні типи забарвлення оперення птиці.

Популяцію Геркулес білий затверджено Наказом Міністерства аграрної політики і продовольства України №146 від 11 квітня 2016 р., як нове селекційне досягнення – заводська лінія Г2 м'ясо-яєчних курей породи Плімутрок білий.

Мал. 14. Кури породи Геркулес білий та зозулястий

Продуктивність: вік досягнення піку несучості становить 28–31 тижнів, вік досягнення 50 % інтенсивності яйцекладки – 177–185 днів, несучість за 52 тижні продуктивності становить 210–235 яєць. Маса яєць у 30-тижневому віці сягає 53,7–57,8 г, у 52 тижні – 62,0–68,0 г. Жива маса у віці 17 тижнів курочок становить 1,68–2,24 кг, півнів – 2,25–2,55 кг. Жива маса у віці 52 тижні: курей 2,9–3,7 кг, півнів – 4,6–5,2 кг. Збереженість молодняку до 17 тижнів вирощування за підлогового утримання становить 92–96 %, збереженість дорослої птиці – 92–97 %. Птиця характеризується добрими відтворними якостями: виводимість яєць на рівні 85,7–93,5 %, вивід молодняку – 80,4–88,6 %. Колір шкаралупи яєць – кремовий.

ГОЛОШІЙНА

У минулому цю породу називали трансільванською. У Росію та в Україну порода потрапила з Угорщини та Румунії, де була значно поширена.

Голошії кури відомі своєю оригінальною зовнішністю. Ознаку «гола шия» добре видно відразу ж після вилуплення курчати – шия без пуху, оскільки на

ній у цієї породи курей відсутні пір'яні фолікули, з яких ростуть пух і пір'я. Ця ознака має генетичну природу. Із віком оголена шкіра грубіє, стає зморщеною і червонною.

Мал. 15. Кури породи Голошийна

Пір'я відсутнє у даної породи не тільки на шиї, але й на нижній частині тулуба, а також в області ребер. Якщо підняти крила, то під ними видно неоперені ділянки шкіри. Кількість таких ділянок і визначає породність птиці. Чим більше таких ділянок, тим більше птиця наближається до стандарту породи. Голошийність закладається в ембріональний період, під час формування у зародка пір'яних сосочків. Ознака голошийності домінантна, стійко передається потомству, успадковується при схрещуванні голошийої птиці та курей зі звичайним оперенням.

Екстер'єрні особливості: голова середньої величини, досить широка; листоподібний або трояндоподібний гребінь; дзьоб жовтий; голова і потилиця покриті коротким пір'ям; вушні мочки червоні і білі; шия середньої довжини, неоперена до самої основи, на нижньому передньому вигині шиї є пучок пір'я – «бант». Характерна екстер'єрна ознака породи – округлість грудей, добре розвинені грудні м'язи. Живіт об'ємний, спина довга. При линянні відбувається повна зміна верхнього шару шкіри. Птиця має розвинені крила, що нещільно прилягають до тулуба і злегка приспущені до землі. Ноги міцні, невисокі,

жовто-оранжевого забарвлення. Колір оперення: коричневий, чорний, строкатий, колумбійський та ін.

Продуктивність: жива маса курей 2,5, півнів 3,5 кг. Несучість близько 200 яєць. Кури починають нестися в 5,5–6,0 місяців. Маса яйця 58–60 г, забарвлення шкаралупи кремове. Збереженість дорослих курей 94 %, молодняку 94 %.

Кури цієї породи невибагливі до корму, курчата розвиваються швидко. Смакові якості м'яса цієї породи подібні до індиків.

Птицю розводять в індивідуальних господарствах. Зберігають у колекціях як генетичний резерв. Найбільш поширені у Молдавії.

На сьогодні багато країн має власну голошию порodu (французька, іракська та ін.).

ЗАГОРСЬКА ЛОСОСЕВА

Порода отримала свою назву за місцем створення – м. Загорськ (нині Сергіїв Посад, Росія) і забарвленням оперення. Виведена у Всеросійському інституті птахівництва в результаті схрещування порід: російська біла, род-айленд, нью-гемпшир, юрловська голосиста.

Мал. 16. Кури Загорської лососевої породи

Екстер'єрні особливості: голова середніх розмірів, злегка округлена; дзьоб жовтий, дещо загнутий; очі жовто-червоні; гребінь листоподібний, середніх розмірів; вушні мочки червоні; сережки червоні, середньої довжини; шия потовщена, середньої довжини; спина пряма, широка, груди широкі, глибокі, опуклі; корпус глибокий, довгий; крила щільно прилягають до тулуба.

Шкіра жовта. Хвіст невеликий. Ноги середньої довжини, неоперені, жовтого кольору.

Яскраво виражений статевий диморфізм за забарвленням оперення відразу ж після формування пір'яного покриву: махове і кермове пір'я в курей світло-коричневе; у півнів майже чорне. У курей груди лососевого кольору, грива темно-коричнева. У півнів срібляста грива, пір'я, що вкриває спину, червоно-коричневе; груди, живіт і хвіст – чорні.

Вадами цієї породи вважають коричневе або сіре забарвлення грудей і ситцеве забарвлення оперення птиці.

Добові курчата покриті світло-жовтим пухом. Можливі смуги уздовж спини різної інтенсивності.

Продуктивність: жива маса курей 2,1–2,3, півнів 2,7–3,0 кг. Від курей в середньому за рік можна отримати 170 яєць. Пік несучості у віці 29–32 тижні життя. Маса яйця на початку яйцекладки 47 г, у 34 тижні життя 52 г, в 52 – 58–60 г. Кури починають нестися в 170–180 днів. Шкаралупа яйця коричневого або кремового забарвлення. Збереженість дорослої птиці 84 %, молодняку 90 %. Птиця частково втратила інстинкт насиджування, проте невибаглива до умов годівлі та утримання.

Породу Загорська лососева розводять в індивідуальних господарствах. Зберігають у колекціях як генетичний резерв.

КУЧИНСЬКА ЮВІЛЕЙНА

Порода виведена в умовах племінного заводу «Кучинський» Московської області (Росія) шляхом схрещування порід: російська біла, нью-гемпшир, род-айленд, австралорп, білий плімутрок та ін. У зв'язку з 25-річним ювілеєм (1954 р.) Кучинського племзаводу кури нової породної групи були названі «ювілейними». У 1990 р. зареєстровано як породу.

Екстер'єрні особливості: голова середніх розмірів; гребінь листоподібний невеликий; дзьоб довгий, жовтуватого забарвлення; очі великі жовто-червоні; вушні мочки невеликі червоні і біло-рожеві; сережки короткі і середньої довжини, гладкі; груди випуклі, глибокі; спина широка, пряма, довга; тулуб

довгий, глибокий; крила розвинені, щільно прилягають до тулуба; живіт пружний, об'ємний; ноги міцні, невисокі, жовті; хвіст середньорозвинений, шкіра жовтого забарвлення. Кури мають в основному ситцеве та золотисте забарвлення оперення, шия облямована. Забарвлення пір'я на тулубі має характерний пунктирний або дугоподібний малюнок.

У півнів червоне оперення із золотистою гривною і попереком, хвіст і груди чорні; на крилах чорна зі зеленим блиском смуга. Оперення м'яке, але непухке. Добові курчата покриті коричневим пухом з різною інтенсивністю забарвлення. На голові точкові темні плями, можливі смуги на спині. За забарвленням пуху на крилах добових курчат розрізняють за статтю: курочки з темними крилами, півники зі світлими. Точність визначення статі таким шляхом 85–98 %.

Порода Кучинська ювілейна невибаглива до умов утримання, легко пристосовується до різних кліматичних умовах.

Мал. 17. Кури Кучинської ювілейної породи

Продуктивність: жива маса курей 2,6, півнів 3,5–3,7 кг. Несучість за перший рік 160–180 яєць. Кури починають нестися з 5,5–6-місячного віку. Маса яйця в однорічному віці 58 г, забарвлення шкаралупи світло-коричнєве. Збереженість дорослої птиці 87 %, молодняку 94 %. Порода має високі показники заплідненості, виведення молодняку. Особливості цієї породи: високі смакові якості м'яса, перевага за вмістом білка (на 1 %) у м'ясі

порівняно з промисловими породами корніш і плімутрок, невибагливість до умов годівлі.

Використовують породу в неспеціалізованих птахогосподарствах і в присадибних господарствах. Зберігають у колекціях як генетичний резерв.

КАЛІФОРНІЙСЬКА СІРА

Створена в США. В Україну завезена в 1963 р.

Екстер'єрні особливості: голова невелика; гребінь листоподібний; очі червоно-коричневі; вушні мочки білі і біло-рожеві; шия середньої довжини; тулуб довгий; спина широка; ноги міцні, середньої довжини; добре розвинені махове і кермове пір'я, косиці у хвості півня довгі. Птиця відрізняється спокійним темпераментом. Забарвлення оперення смугасте (типу смугастий плімутрок) з чітко вираженим статевим диморфізмом: кури темнішого, а півні світлішого кольору. У добовому віці півників за великою світлою плямою на голові можна відрізнити від курочок.

Мал. 18. Каліфорнійська сіра порода

Продуктивність: жива маса курей 2,0, півнів 3,0 кг. Несучість 200 яєць. Маса яйця 57–58 г, забарвлення шкаралупи біле та світло-кремове. Збереженість дорослої птиці 70–80 %, молодняку 95–98 %.

Каліфорнійську сіру породу використовують в промисловому птахівництві при створенні аутосексних кросів, у неспеціалізованих та індивідуальних господарствах населення. Зберігають у колекціях як генетичний резерв.

МОСКОВСЬКА

Створена співробітниками Московської сільськогосподарської академії з фахівцями Братцевської птахофабрики Московської області шляхом схрещування порід: італійська куріпчаста (бурий леггорн), нью-гемпшир, юрловська голосиста. Порода затверджена в 1980 р.

Мал. 19. Кури Московської породи

Екстер'єрні особливості: голова широка; гребінь листоподібний, прямостоячий; дзьоб чорний, середньої довжини, вигнутий; очі помаранчеві; мочки червоні і білі; шия середньої довжини; груди широкі, опуклі; спина довга, широка, пряма; ноги середньої довжини, широко розставлені; крила і хвіст добре розвинені, помірної довжини. Оперення щільне, чорне; у курей можлива золотиста грива, у півнів золотисте пір'я на плечах і спині. Ноги у півнів світліші, у курей значно темніші, з чорною пігментацією.

Кури невибагливі до умов утримання та годівлі. Порода життєздатна, характеризується стійкістю до хвороб. Кури починають нестися з 5,5–6,0-місячного віку. Інстинкт насиджування у курей – слабкий.

Продуктивність: жива маса курей 2,0–2,3, півнів 2,7–3,3 кг. Несучість відселекціонованих ліній 210–230 яєць.

Породу використовують для виробництва гібридної птиці в неспеціалізованих та присадибних індивідуальних господарствах.

МОСКОВСЬКА БІЛА

Створена у Всесоюзному інституті птахівництва на основі схрещування порід: російська біла, білий плімутрок і першотравнева.

Екстер'єрні особливості: голова середнього розміру; гребінь трояндоподібний; дзьоб жовтий; мочки червоно-білі; шия середньої довжини; груди округлі, випуклі; спина довга, рівна; тулуб широкий, глибокий; шкіра жовта; крила і хвіст добре розвинені; ноги невисокі, жовті. Оперення щільне, білого забарвлення.

Мал. 20. Кури Московської білої породи

Продуктивність: жива маса курей 2,4, півнів 3,1 кг. Несучість за перший рік продуктивності 180 яєць. Маса яйця 55 г, забарвлення шкаралупи біле. Збереженість дорослої птиці 90 %, молодняку 97 %.

Породу Московська біла розводять у присадибних господарствах, зберігають у колекціях як генетичний резерв.

НЬЮ-ГЕМПШИР

Виведена в США, штат Нью-Гемпшир. Є різновидом породи род-айленд.

Екстер'єрні особливості: голова невелика; гребінь листоподібний; очі червоні або оранжево-червоні; шия середньої довжини; груди повні, округлі, добре розвинені; тулуб довгий, глибокий і широкий з горизонтально поставлений; спина широка; шкіра жовта; ноги міцні, жовті, середньої довжини. Оперення помірно пухке, світло-червоно-коричневого забарвлення, махове і кермове пір'я чорне У півнів грива і поперек золотисті, плечі коричнево-червоні. Хвіст невеликий, добре оперений, косиця хвоста у півнів чорна з зеленим відблиском. Порода є носієм гена золотистості. Забарвлення пуху добових курчат таке, як у породи род-айленд, але трохи світліше.

Мал. 21. Кури породи Нью-гемпшир

Продуктивність: жива маса курей 2,1–2,5; півнів 3,0–3,5 кг. Несучість за перший рік продуктивності 200 яєць. Маса яйця 58–60 г., забарвлення шкаралупи жовто-коричнєве. Збереженість дорослої птиці 92 %, молодняку – 86 %.

Птиця невибаглива до умов годівлі та утримання. Використовують у промисловому птахівництві, неспеціалізованих і присадибних господарствах.

ПОЛТАВСЬКА ГЛИНИСТА

Виведена у Полтавській області України на основі місцевих курей.

Поглиблена селекційно-племінна робота проводиться співробітниками Державної дослідної станції птахівництва НААН. Основна мета селекції – покращення продуктивних і репродуктивних ознак птиці та консолідація її екстер'єрних особливостей. У процесі селекції полтавських глинястих курей значна увага приділяється поліпшенню якості яєчної продукції та товарному вигляду яєць.

Одна із найцінніших ознак полтавських глинястих курей – це підвищена життєздатність, стійкість до стресів, а також до неопластичних захворювань, зокрема хвороби Марека, внаслідок цілеспрямованої роботи в цьому напрямі.

Мал. 22. Кури породи Полтавська глиниста

Екстер'єрні особливості: колір оперення схожий на червонувату глину, тому курей і називають глинистими. Можуть бути світло-глинистими і темно-глинистими. У курей пір'я на шії, хвості, крилах забарвлено у чорний колір. Голова невелика, середньої величини з коротким міцним дзьобом; гребінь в основному трояндоподібний (*ген R*), рідко листоподібний (*ген r*); вушні мочки червоні; сережки середньої довжини; шия порівняно коротка, товста; спина широка і довга; груди округлі, виступають вперед. Ноги міцні, широко поставлені, жовті й світло-жовті неоперені; хвіст середньорозвинений. Очі жовто-червоні. Листоподібний гребінь мають до 10 % особин. Птиця витривала, легко акліматизується в різних умовах.

Півні відрізняються від курей темнішим забарвленням пір'я з яскраво-жовтою блискучою гривною і косицями, чорним пір'ям на хвості і крилах. У півнів шия світліша, ніж у курей.

Інколи трапляються кури з оперенням чорного і зозулястого кольорів. Зозулястий різновид вважається втраченим в останні 10–15 років. Полтавські зозулясті за забарвленням оперення нагадують смугастих плімутрок, з тією різницею, що при чергуванні темних і світлих смуг остання (світла) ширше за темну. Звідси і назва «зозулясті».

Показники продуктивності батьківського стада Полтавської глинистої породи

Показник	Батьківське стадо
<i>Ремонтний молодняк</i>	
Жива маса молодняку в 17 тижнів, кг: курочок півників	1,34–1,43
	1,68–1,78
Збереженість за період вирощування, %	95–96
Витрати корму за період вирощування (0–17 тижнів), кг	6,65
<i>Доросле стадо</i>	
Вік початку яйцекладки, днів	152–158
Пік несучості, тижнів	28–29
Вік досягнення 50 % яйцекладки, тижнів	160–170
Несучість на початкову несучку за 52 тижні, шт.	245–265
Вивід курчат, %	82,0–84,0
Жива маса в 52 тижні, кг: курей півнів	2,1–2,2
	3,2–3,4
Маса яєць у віці, г: 30 тижнів 52 тижні	52,0–53,0
	59,0–60,0
Збереженість за продуктивний період, %	94,0–95,0
Витрати корму на 10 яєць, кг	2,1–2,3

Основний ареал полтавської глинистої – Україна. Розводять у присадибних господарствах. Рекомендують схрещувати курей цієї породи з півнями породи леггорн. Отримані гібриди мають строкате оперення, вони спокійні, переважають матерів за кількістю знесених яєць на 15–20 шт. Шкаралупа яєць має привабливий коричневий колір різного ступеня інтенсивності забарвлення.

Гібриди більш життєздатні і стійкі до хвороб.

М'ясо має високі смакові якості. Тушка забитої птиці має привабливе жовтувате забарвлення шкіри.

Порода є носієм гена золотистості, який обумовлює коричнево-жовте забарвлення оперення.

Полтавські глинисті кури спокійного темпераменту, добре пристосовані до утримання як на підлозі, так і в кліткових батареях різного типу, в тому числі при використанні штучного осіменіння.

Порода затверджена у 2017 році (сумісним Наказом Міністерства аграрної політики та Української академії аграрних наук за №781/111 від 6 листопада 2007 р.).

Використовується як у «чистоті», так і в схрещуваннях з іншими породами для одержання комерційних гібридів яєчного і м'ясо-яєчного напрямку, а також для розведення в неспеціалізованих та індивідуальних господарствах.

ПЛІМУТРОК БІЛИЙ

Країна походження – США.

Мал. 23. Порода курей Плімутрок білий

Екстер'єрні особливості: птиця породи плімутрок білий має типовий для курей м'ясо-яєчного напрямку тип тілобудови та екстер'єр. У цієї птиці міцна конституція, добра обмускуленість тіла, широкі груди та спина, об'ємний

живіт, ноги міцні, жовті з сильнорозвиненими м'язами; дзьоб і шкіра жовті, оперення біле.

Енергія росту курчат наближається до рівня промислових бройлерів, а збереженість та харчові якості м'яса у них значно вищі.

Птиця має спокійний темперамент, пристосована до утримання як на підлозі, так і в клітках різного типу за вільного парування та штучного осіменіння.

Показники продуктивності батьківського стада породи Плімутрок білий

Показник	Батьківське стадо
<i>Ремонтний молодняк</i>	
Жива маса молодняку у 6 тижнів, кг: курочок півників	0,660–0,680
	0,740–0,760
Жива маса молодняку в 17 тижнів, кг: курочок півників	2,2–2,3
	2,6–2,9
Збереженість за період вирощування, %	96,0–97,0
Витрати корму за період вирощування (0–17 тижнів), кг	7,26
<i>Доросле стадо</i>	
Несучість на початкову несучку, шт.: 34 тижні життя 60 тижні життя	55–58
	200–210
Вивід курчат, %	77,0–80,0
Жива маса у 52 тижні, г: курей півнів	3,2–3,4
	4,0–4,2
Маса яєць у віці, г: 30 тижнів 52 тижні	55–57
	61–63
Збереженість за продуктивний період, %	94,0–95,0
Витрати корму за 18–52 тижні, кг	36,7

РОСІЙСЬКА ЧУБАТА

Належить до найбільш поширених порід у Росії в кінці XIX ст. За стандартом, розробленим для російських порід свійської птиці.

Екстер'єрні особливості: голова дещо подовжена; обличчя гладке червоне; очі червоні; дзьоб міцний, злегка вигнутий; гребінь частіше листовидний, слабкий; вушні мочки і сережки добре розвинені червоного

кольору; шия коротка, злегка зігнута; спина широка, пряма; корпус довгий, широкий; крила великі злегка опущені; хвіст добре розвинений і прямо поставлений, у півнів розвинені косиці хвоста; ноги короткі, неоперені; оперення щільне, рясне, різноманітного забарвлення. На голові розвинений чуб. Причому в курей чуб більш розвинений, ніж у півнів. У півнів пір'я чуба нагадує гриву, чубна потилиця у вигляді широкої стрічки. У курей чуб округлої форми. Практикують часткове підстригання чуба, який спадає на очі і заважає птиці добре бачити корм і воду.

Мал. 24. Кури Російської чубатої породи

Продуктивність: жива маса курки відповідно до стандарту 1,8, півня 2,7 кг. За даними селекціонерів, продуктивність сучасних російських чубатих становить: жива маса курей 2,2, півнів 3,5 кг; несучість 150–160 яєць; маса яйця 56 г, забарвлення шкаралупи варіює від світло-кремового до білого. Збереженість дорослої птиці 93 %, молодняку 91 %. Російська чубата має хорошу заплідненість і виводимість яєць.

Розводять російських чубатих у присадибних господарствах, зберігають у колекціях як генетичний резерв.

РОД-АЙЛЕНД ЧЕРВОНИЙ

Походження: виведена в середині минулого століття в штаті Род-Айленд (США) при схрещуванні місцевих курей з палевими кохінхінами і червоно-бурими малайськими.

Екстер'єрні особливості: голова середньої величини; очі червонуваті; гребінь листоподібний м'ясистий, прямостоячий; вушні мочки червоні; груди добре розвинені; спина широка, рівна, довга; тулуб довгий, глибокий, форма тулуба прямокутна; хвіст короткий закруглений, добре оперений, чорний із зеленуватим відблиском; ноги середньої довжини, міцні, плесна жовтого кольору. Забарвлення оперення червоно-коричневого відтінку. Стержень пера, аж до шкіри, має червонуватий колір зі світлою та темною облямівкою пера, наявність чорного пір'я в крилі вважається вадю. Має цінність у зв'язку з наявністю у птиці гена золотистості, зчепленого зі статтю, що дає можливість отримувати аутосексних курчат (розділяються за статтю в добовому віці). З точністю до 80 % у добовому віці можна сортувати курчат за статтю, забарвленням пуху на крилах. Півники мають білий пух на крилі, курочки – суцільний коричневий з невеликими білими смужками.

Мал. 25. Кури породи Род-айленд червоний

Продуктивність: жива маса курей 2,2–2,5, півнів 3,2–3,5 кг. Несучість за перший рік 200 яєць. Маса яйця 58 г, забарвлення шкаралупи коричневе. Збереженість дорослої птиці 86 %, молодняку 95 %.

Птиця невибаглива до умов годівлі та утримання. У курей частково збережений інстинкт насиджування.

Породу Род-айленд використовують для отримання аутосексного потомства при схрещуванні з іншими породами. Розводять в неспеціалізованих

і присадибних господарствах. Зберігають у колекціях наукових установ як генетичний резерв.

СУССЕКС СВІТЛИЙ

Виведена в Англії на базі порід доркінг, корніш, білий кохінхін, брама світла, орпінгтон і місцевих курей. Оскільки птиця породи Суссекс в Україні розводиться «в собі» протягом багатьох генерацій, в ІІ УААН ведеться племінна робота щодо «прилиття крові» та поліпшення екстер'єрних і господарчо корисних ознак.

Мал. 26. Кури породи Суссекс світлий

Екстер'єрні особливості: голова невелика, округла, широка і глибока; очі червонуваті; гребінь слабкий, листоподібний; дзьоб світлий з темною підставою; вушні мочки червоні; шия коротка, товста; груди широкі, грудні м'язи добре розвинуті, глибокі; спина пряма, широка; тулуб квадратної форми, глибокий, широкий; шкіра біла; крила невеликі; хвіст короткий, слабкий; ноги товсті, середньої довжини, неоперені чотирипалі; плюсна рожево-білі. Забарвлення оперення в основному «колумбійське» (на білому тлі пір'я тулуба – чорне намисто на шії і чорні кінці махового і кермового пір'я.

Світлий Суссекс є носієм гена сріблястості, зчепленого зі статтю. Це дає можливість при схрещуванні з породами, що мають ген золотистого

забарвлення, отримувати колорсексне потомство. Інші різновиди суссекса за забарвленням оперення: червоні, ситцеві, жовто-коричневі

Продуктивність: жива маса курей 2,5, півнів 3,4 кг. Несучість за перший рік 180–190 яєць. Маса яйця 58–59 г, забарвлення шкаралупи жовто-коричневе. Збереженість дорослих курей 90 %, молодняку 98 %. Порода має чудові смакові якості м'яса і високий вміст у ньому білка.

Породу Суссекс розводять у неспеціалізованих та індивідуальних господарствах. Зберігають у колекціях як генетичний резерв.

УКРАЇНСЬКА ЧУБАТА

Це місцева, історично сформована порода в умовах України. Походження точно не встановлене. Назву порода отримала за зовнішньою екстер'єрною ознакою – чуб на голові, звідси й «чубата».

Екстер'єрні особливості: гребінь листоподібний, причому в півнів через розвинений «чуб» він спадає набік, але це не є вадой у порід з листоподібною формою гребеня. У курей чуб більш розвинений і за формою нагадує округлу шапочку; у півнів спадає. Дзьоб міцний, злегка вигнутий; груди широкі, опуклі; спина широка, пряма; тулуб довгий; хвіст добре розвинений. Забарвлення оперення світле, колумбійське, чорне, палеве.

Мал. 27. Кури Української чубатої породи

Продуктивність: жива маса курей 2,2, півнів 3,0 кг. Несучість в перший рік 160 яєць. Маса яйця 56 г, забарвлення шкаралупи кремове. Кури починають нестися з 6-місячного віку. Збереженість дорослих курей 88 %, молодняку 90 %.

Порода Українська чубата користується попитом у любителів-птахівників. Цінують її за декоративні зовнішні ознаки, невибагливість до умов утримання та годівлі. Українських чубатих зберігають у колекціях як генетичний резерв.

УКРАЇНСЬКА ЧОРНА ТА ЗОЗУЛЯСТА

Виведена в Україні на Державній дослідній станції птахівництва НААНУ. Ученими станції з використанням наявних генофондних популяцій птиці відновлено (ресинтезовано) українських (їх ще називають полтавськими) курей з чорно-смуғастим (зозулястим) та чорним забарвленням оперення. Птиця відноситься до м'ясо-яєчного напрямку продуктивності.

Мал. 28. Кури Української чорної та зозулястої порід

Продуктивність: вік досягнення піку несучості становить 27–28 тижнів, вік досягнення 50 % інтенсивності яйцекладки – 182–188 днів, несучість за 52 тижні продуктивності становить 235–250 яєць. Маса яйця у 30-тижневому віці сягає 53,8–57,6 г, у 52 тижні – 59,0–62,9 г. Жива маса курочок у віці 17 тижнів становить 1,78–2,09 кг, півників – 2,15–2,23 кг. Жива маса у віці 52 тижні: курей 2,3–2,8 кг, півнів – 3,2–3,6 кг. Збереженість молодняку до 17 тижнів вирощування за підлогового утримання становить 95–96 %, збереженість

дорослої птиці – 93–97 %. Птиця вирізняється високим виводом молодняку – 82,4–89,7 %. Колір шкаралупи яєць кремовий.

ЧЕРВОНА БІЛОХВОСТА

Виведена в Англії на основі порід білий плімутрок, Нью-Гемпшир.

Екстер'єрні особливості: тулуб широкий, глибокий; голова середніх розмірів з листоподібним гребенем і червоними вушними мочками; шия середньої довжини; груди широкі та глибокі; спина широка, пряма; крила і хвіст невеликі; ноги міцні, жовті; оперення червоно-коричнєве, кінці кермових і махових пір'їн білого кольору. Нетиповими за забарвленням оперення є особини з чорними або червоними маховими і кермовими пір'їнами, також особини зі світлим оперенням тулуба. «Чорнохвості» кури вже в добовому віці мають більш темне пір'я, що дозволяє відбраковувати їх ще в умовах інкубатора.

Мал. 29. Кури Червоної білохвостої породи

Продуктивність: жива маса курей 3,0, півнів 3,9 кг. Несучість за перший рік 150 яєць. Маса яйця 60 г, забарвлення шкаралупи коричневе. Збереженість дорослої птиці 79 %, молодняку 89 %. Кури починають нестися з 6-місячного віку. Птиця є носієм гена золотистості.

Червону білохвосту породу використовують для створення аутосексних батьківських форм і в присадибних господарствах. Зберігають червоних білохвостих у колекціях як генетичний резерв.

ЮРЛОВСЬКА ГОЛОСИСТА

Виведена в Орловській, Курській і Воронежській областях центрально-чорноземної зони Росії народною селекцією. Назву отримала від с. Юрловка. Голосистими назвали за здатністю півнів до тривалого звучного співу. При створенні породи з покоління в покоління відбирали півнів, які мають сильний і протяжний, низький голос з тривалим звучанням.

Мал. 30. Кури породи Юрловська голосиста

Екстер'єрні особливості: тулуб широкий, вертикально піднятий, глибокий і довгий; голова велика з широкою лобовою кісткою, з навислими розвиненими надбрівними дугами, що надає птиці суворого вигляду; вушні мочки червоні; дзьоб міцний, вигнутий, жовтого кольору; форма гребеня листоподібна і трояндоподібна, причому остання переважає. Очі коричневі, оранжеві, червоні залежно від забарвлення оперення.

У курей зі світлим і коричнево-жовтим забарвленням оперення очі оранжево-червоні, з чорним – коричневі.

Добре розвинені плечі злегка видаються вперед; шия довга; спина широка, пряма; ноги товсті, міцні, жовтого, інколи чорного кольору, достатньо високі.

Хвіст середньої довжини, із розвиненими косицями в самців. Колір оперення в основному чорний із сріблястою гривною (Ss bb ii CC EE coco blbl). Добові курчата вкриті чорним пухом із світлими плямами на животі, активні.

Продуктивність: жива маса курей 2,5, півнів 3,3 кг. Несучість за перший рік 150–160 яєць, за другий – 180–190. Маса яйця 58 г, забарвлення шкаралупи світло-коричневе. Збереженість дорослої птиці 77 %, молодняку 96 %. У породі зустрічаються кури, що зберегли інстинкт насиджування.

Кури мають пізню статеву зрілість і починають нестися з 6-місячного віку. Птиця цієї породи невибаглива до умов годівлі та утримання, відрізняється спокійним темпераментом, більш пристосована до утримання на підлозі.

Юрловські голосисті використані для створення ряду порід курей. Нині порода розводиться в неспеціалізованих та індивідуальних птахівничих господарствах; зберігається як генетичний резерв.

1.5. ПОРОДИ М'ЯСНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ

БРАМА

Мал. 31. Кури породи брама

Вважається американським стандартом з 1985 р. Походження вказує на відношення брами до класу азійських порід, мають спільні корені з чіттагонг,

сірими шанхайськими і брамапутрою. Ймовірна також участь у схрещуванні малайських та кохінхінів.

Більшістю відомих птахівників (Тебетмейер, Л. Райт, В.П. Нікітін, С.Г. Петров) визнано остаточне становлення породи брама в Америці.

Розрізняють американський і європейський типи брама. Останній тип більше наближається до кохінхінів: особини менші за розмірами і мають більш пишне оперення порівнянно з американським типом. Стандарт на породу брама світлого і темного різновиду затверджений в 1874 р., на браму палевого (буф) – в 1924 р.

Екстер'єрні особливості: кури цієї породи великі, округлої форми. Шия коротка, товста, з пишною гривною; гребінь стрічкоподібний, маленький; вушні мочки довгі, червоного кольору; сережки невеликі; ноги товсті, міцні, значно оперені зі зовнішнього боку; хвіст короткий, стирчить догори.

Продуктивність: маса півня – 4–6 кг, курки – 3,5–4,5 кг; несучість – 120 яєць середньою масою 55 г, з жовто-бурою шкаралупою. Статева зрілість брами настає у віці 9 місяців.

Порода Брама рекомендується для розведення в особистих підсобних господарствах як продуктивна м'ясна птиця. Проте курей породи брама розводять більше як спортивну породу та для виставок, ніж для отримання м'яса.

ДОРКІНГ

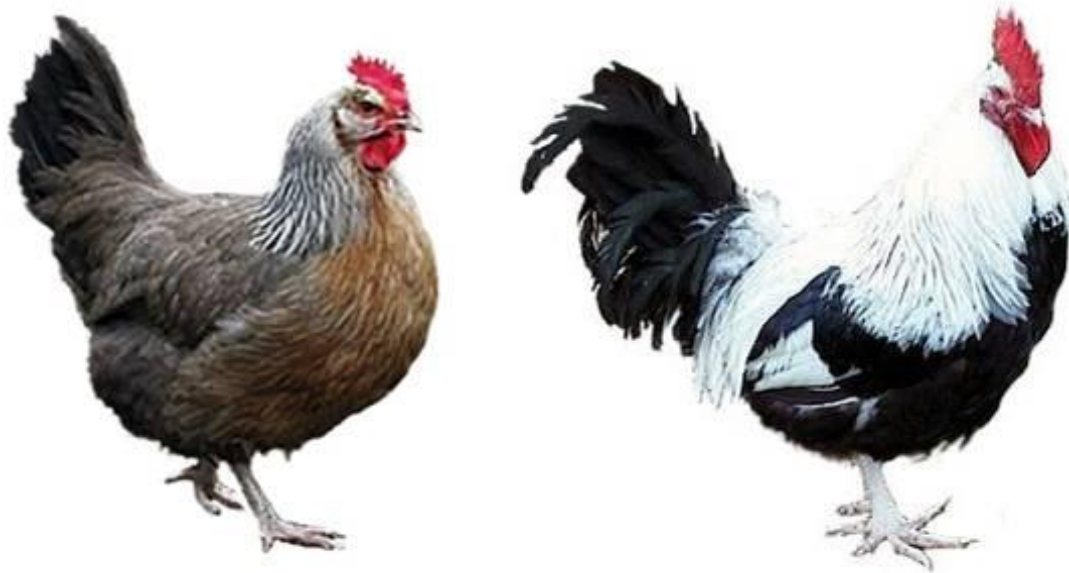
Походить від схрещування аборигенних особин з птицею, завезеною до Британії римлянами ще в I ст. н.е.

Екстер'єрні особливості: голова широколоба, гребінь листоподібний або трояндоподібний; дзьоб маленький, розширений біля основи, загнутий на кінці; сережки короткі, червоні, вушні мочки так само червоні, з перламутровим або блакитним відтінком біля слухового отвору; шия коротка, повна; груди широкі; спина дещо звужена в напрямку хвоста; тулуб широкий, квадратної форми; плюсни білі або світло-рожеві з п'ятьма пальцями.

Існують шість варіантів забарвлення оперення цієї породи: біле, сріблясто-сіре, строкато-блакитне, японське, золотисте і смугасте.

Білі доркінги мають чисто біле оперення, жодний інший колір – відсутній. Вони менше кольорових за розміром і масою, особини цієї породи менші від кольорових форм та й відтворювальні якості в них гірші. Проте в них більш гармонійні пропорції тіла і добрі м'ясні якості.

Мал. 32. Кури породи Доркінг

У сріблясто-сірої птиці пір'я ший і спини сріблясто-білого кольору, крила сріблясто-білі з поперечною чорною смугою зеленуватого відтінку. Груді, нижня частина тулуба і хвіст – чорні. Кури мають сріблясто-сірі крила і сріблясто-білу гриву з чорними смужками, що переходять в сріблясто-сіре оперення на спині. Хвіст темно-сірий зі зовнішнього боку пера і чорний з внутрішнього.

Пір'яний покрив строкато-блакитних доркінгів майже рівномірно строкато-блакитного кольору як у курей, так і в півнів. Форма гребеня у них трояндоподібна.

В японських доркінгів пір'я на ший, спині та попереку жовтого кольору, а на грудях, гомілці і хвості – чорного. Кури мають оперення сірого кольору.

Для півнів золотистих доркінгів характерне чорне пір'я на грудях, гомілці та хвості і червоне на ший, спині та попереку. Тіло курей вкрито сірувато-коричневим пір'ям з чорними плямами.

Оперення шиї і попереку смугастих доркінгів червоне з білими цятками, крім чорних гомілок і грудей, на яких помітний білястий крап.

Продуктивність: жива маса півнів становить 3,5–4,5 кг, курей – 2,5–3,5 кг. Несучість варіює від 120 до 140 яєць за рік. Середня маса яйця досягає не більше 66 г, шкаралупа білого кольору. Кури породи доркінг мають добре розвинений інстинкт насиджування. Молодняк швидко росте, але занадто чутливий до холодів і підвищеної вологості.

КОРНІШ

Створена в Англії на базі місцевих бійцівських курей, малайських і породи азіль. Основне забарвлення оперення біле. Різновиди забарвлення оперення: темне, палеве, червоне.

Білий Корніш отриманий шляхом схрещування білих малайських бійцівських курей і породою Корніш темний.

Мал. 33. Кури породи Корніш

На територію колишнього СРСР породи Корніш білого різновиду було завезено із США, Канади, Японії, Голландії в 1959–1973 рр.

Екстер'єрні особливості: голова велика, коротка, широка; гребінь стручкоподібний і листоподібний; очі глибоко посаджені, виражені надбрівні дуги, внаслідок чого птиця має бійцівський вигляд. Вушні мочки середнього розміру, червоні; дзьоб жовтий; шия середньої довжини; спина довга, широка;

груди широкі, глибокі; тулуб глибокий, компактний, піднятий в передній частині; шкіра жовта; ноги міцні, широко поставлені, жовті. Добові курчата світло-жовтого кольору.

Продуктивність: жива маса курей 3,0–3,3, півнів 3,5–4,0 кг. Молодняк має високу швидкість росту і до 7–8-тижневого віку набирає живу масу в межах 1,5–2,0 кг. Несучість в межах 130–150 яєць. Маса яйця 56–60 г. Шкаралупа коричнева. Відтворювальні якості (заплідненість яєць, виведення курчат) середні. Порода, як батьківська форма, відіграла важливу роль в розвитку промислового птахівництва м'ясного напрямку.

КОХІНХІН

Коли перші кохінхіни в 1843 р. потрапили до Європи, то вразили відвідувачів виставки своїми розмірами, незвичайною красою, швидко стали улюбленцями публіки. Люди божеволіли від кохінхінів і витрачали останні кошти для того, щоб придбати для свого господарства бодай одного представника цієї породи. Англія була охоплена загальною «курячою лихоманкою».

Мал. 34. Кури породи Кохінхін

Екстер'єрні особливості: конституція ніжно-пухка; голова маленька; очі глибоко посаджені, у палевого різновиду – оранжево-червоні, у чорних – темні; гребінь листоподібний, невеликий; дзьоб жовтий, короткий, злегка зігнутий;

вушні мочки довгасті, червоні; шия середньої довжини; спина коротка, широка, з підйомом до попереку; поперек широкий; грудна клітка добре розвинена, мускулиста, об'ємна, пухка; крила короткі закруглені; ноги невисокі, оперені, широко поставлені; хвіст короткий, кермове пір'я майже повністю ховається під покривним пір'ям хвоста; у півня косиці слаборозвинені, дуже короткі; ноги жовтого кольору.

Відмінною особливістю цих курей є рясне, пишне, пухке оперення, яке покриває весь тулуб та кінцівки. Оперення кінцівок утворює пишні «штани», пір'я покриває плесна і пальці ніг (зовнішній і середній). Через значно розвинене оперення форма тіла птиці округла (в ідеалі повна куля); забарвлення оперення: палеве, чорне, біле, куріпчасте та ін. Молодняк цієї породи повільно формує оперення. Курчата тривалий час цілком голі.

Продуктивність: жива маса курей – 3,5–4,0; півнів – 4,0–5,0 кг. Несучість 100–110 яєць, забарвлення шкаралупи жовто-буре. Маса яйця 55–56 г.

Дорослі кури невибагливі до корму, температури, але схильні до ожиріння. Птиця спокійна, з добре розвиненим інстинктом насиджування. Підвищена несучість в зимовий період.

Породу розводять птахівники-любители і зберігають як генетичний резерв у колекціях.

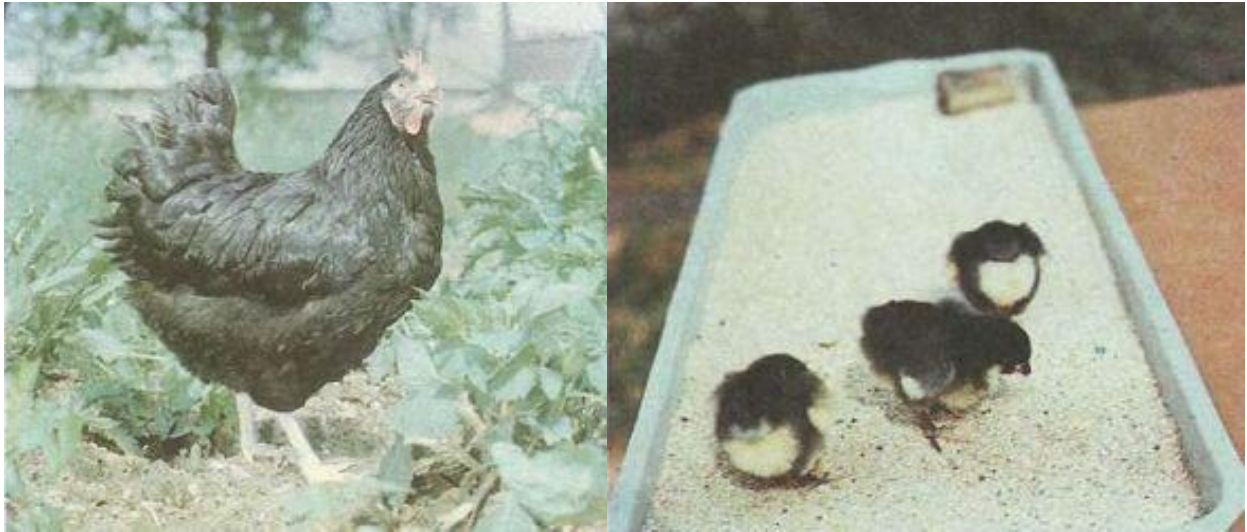
ЛАНГШАН

Батьківщина породи – північний Китай. У перекладі лангшан – велика гора. Спочатку порода була мохнонога. Наразі існують два типи: мохноногі – англійського типу та голоногі – німецького. Німецький тип отриманий шляхом схрещування чорних лангшанів і мінорок, а також чорного плімутроку.

У 1911 р. відзначали, що серед порід загального використання перше місце посідає Лангшан, оскільки її представники мають великий зріст, та привабливу зовнішність. Цього часу вже був сформований тип «Російських лангшанів» під впливом особливих місцевих умов.

У 1912 р. розроблений російський стандарт на породу. Якщо німецький тип характеризується видовженістю тіла, то російський – піднесеністю його передньої частини.

Мал. 35. Порода Лангшан

Екстер'єрні особливості: гребінь листоподібний; особа, сережки і вушні мочки червоного кольору; очі темно-коричневі; дзьоб темний; груди глибокі, видаються вперед; тулуб довгий з щільно прилеглим до тіла пером; спина широка. Особливістю екстер'єру породи лангшан є характерна форма спини. Поглиблення спини починається відразу за шиєю і круто піднімається до задньої частини тіла. Крила довгі, щільно прилягають до тіла. Ноги високі, кістяк міцний; для ніг характерне чорне забарвлення з рожевим відтінком; кігті білі; колір дзьоба, плесне, пальців з віком варіює від чорного до сіро-блакитного. Чорне, з блискучим зеленим відблиском оперення поєднується з білим кольором шкіри, що надає тушці лангшанів товарного вигляду.

Курчата породи Лангшан повільно оперяються. Відтворювальні якості породи середні. Збереження дорослої птиці і молодняку невисоке. Усе це створює труднощі при вирощуванні молодняку лангшанів.

Продуктивність: жива маса курей 3,0–3,5, півнів 3,5–4,0 кг. Несучість 100–110 яєць. Маса яйця 55–56 г, забарвлення шкаралупи буро-жовте, можливі точки і крапинки коричневого кольору. Птиця має високі смакові якості м'яса.

Порода Лангшан нечисленна, належить до рідкісних, зникаючих. Розводять любителі-птахівники. Зберігають породу в колекціях як генетичний резерв.

ФАВЕРОЛЬ

Кури породи виведені у Франції на базі місцевих курей Гуда і мантських; розводять її на околиці містечка Фавероль з подальшим схрещуванням з породами Брама темного різновиду, Кохінхін і Сріблястий доркінг.

У 1910 р. породу фавероль розводили в індивідуальних господарствах, отримуючи велику вигоду від продажу м'яса, яке цінувалося в ресторанах значно вище, ніж м'ясо курей породи плімутрок.

Мал. 36. Кури породи Фавероль

Екстер'єрні особливості: гребінь листоподібний, середньої величини; дзьоб жовтуватو-білий, під дзьобом починається велика борода, яка прикриває невеликі сережки. Вушні мочки червоного кольору приховані баками; шия коротка і товста; тулуб масивний. Птиця має струнку і гордовиту поставу. Форма тулуба трохи витягнута. Шкіра білого кольору. Хвіст невеликий, пишній; оперення пухке; ноги невисокі, п'ятипалі. Забарвлення оперення лососевого, різниться у курей і півнів. У півнів спина і махові пера із зовнішнього боку білі; оперення гриви біле з чорною смугою, борода чорна, живіт, груди і хвіст чорні. У курей шия, спина і крила червонуватого кольору (лососевого); груди і живіт світлі. Добові курчата покриті пухом жовтуватого-білого кольору. У

двомісячному віці статеві відмінності за забарвленням оперення чітко виражені. У цьому віці з'являється борода, формуються баки – прикраса голови, а також відмітні екстер'єрні ознаки фавероль від інших порід. Лососеве забарвлення оперення основне. Інші різновиди забарвлення оперення (біле, чорне, смугасте, блакитне, горностаєве) зустрічаються рідше.

Порода відрізняється стійкістю до холодів, скоростиглістю, високими м'ясними якостями.

Продуктивність: жива маса курей 3,0–3,5, півнів 3,5–4,0 кг. Несучість 100–130 яєць. Маса яйця – 55–65 г. Шкаралупа рожево-жовтого кольору. Птиця спокійна, малорухлива і, як наслідок, схильна до ожиріння. Щоб уникнути цього, необхідна лімітована годівля, особливо курей.

В Україні Фавероль належить до рідкісних порід, які в основному зустрічаються в господарствах любителів-птахівників.

1.6. МІНІ-КУРИ

МІНІ КУРИ

Міні-кури – порода яєчного і м'ясо-яєчного напрямку продуктивності.

Історія створення: завезені з колекційного стада ВНДІП (м. Сергіїв Посад, Росія). В Інституті птахівництва НААН України протягом 1974–2004 рр. проводиться племінна робота щодо поліпшення екстер'єрних та господарчо-корисних ознак двох популяцій міні-курей двох напрямів: яєчного та м'ясо-яєчного.

Екстер'єрні особливості:

а) яєчний напрям міні-курей – птиця відрізняється маленькими розмірами і короткими плюснами ніг (*ген dw*), але вона граціозна. Тулуб неширокий і неглибокий; голова невелика; дзьоб жовтий; гребінь листоподібний, великий, у курей звисаючий на бік, у півнів – прямостоячий; вушні мочки червоного кольору; шия коротка і легка; спина пряма, неширока; грудні м'язи випуклі, глибокі; крила невеликі, щільно прилягають до тулуба; ноги маленькі, жовті. Хвіст середньої довжини, з розвиненими косицями в самців. Колір оперення

смугастий ($Ss BB ii CC EE coco blbl$, рис. 17), але є чорні, білі, рябі та коричневі особини. Птиця відрізняється спокійним темпераментом, більш пристосована до утримання на підлозі. Незважаючи на її розміри, зносить значну кількість яєць. Міні-кури смугасті відрізняються статевим диморфізмом оперення як у добовому, так і в дорослому віці. Точність аутосексування їх за статтю в добовому віці невисока і становить 80–85 %. У статевозрілому віці півні мають світліший колір оперення, ніж кури.

Мал. 37. Різноколірні міні-кури яєчного (ліворуч) та м'ясо-яєчного (праворуч) напрямів продуктивності

Добові курчата вкриті чорним пухом із світлими плямами на голові, активні.

б) м'ясо-яєчний напрям міні-курей – ці кури повторюють екстер'єрні особливості міні-курей яєчного напрямку продуктивності, але мають значно вищу живу масу та меншу інтенсивність яйцекладки.

Продуктивність:

а) міні-кури яєчного напрямку: несучість – 180–200 яєць; маса яйця 52–54 г; жива маса: курей – 1,2–1,4 кг, півнів – 1,6–1,7 кг; життєздатність та відтворні якості – високі. Колір шкаралупи яєць світло-коричневий.

б) міні-кури м'ясо-яєчного напрямку продуктивності відрізняються підвищеною живою масою – 1,8–2,1 кг та масою яйця – 56–57 г. Мають високу збереженість молодняку і дорослої птиці та добрі відтворні якості.

1.7. НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ КРОСИ КУРЕЙ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА ХАРЧОВИХ ЯЄЦЬ

У спеціалізованих господарствах України для виробництва харчових яєць використовують як вітчизняні, так і зарубіжні лінії та кроси.

Більшість сучасних кросів курей яєчного напрямку продуктивності з білою шкаралупою яєць створені на 4-лінійній основі бази породи леггорн (схема 1).

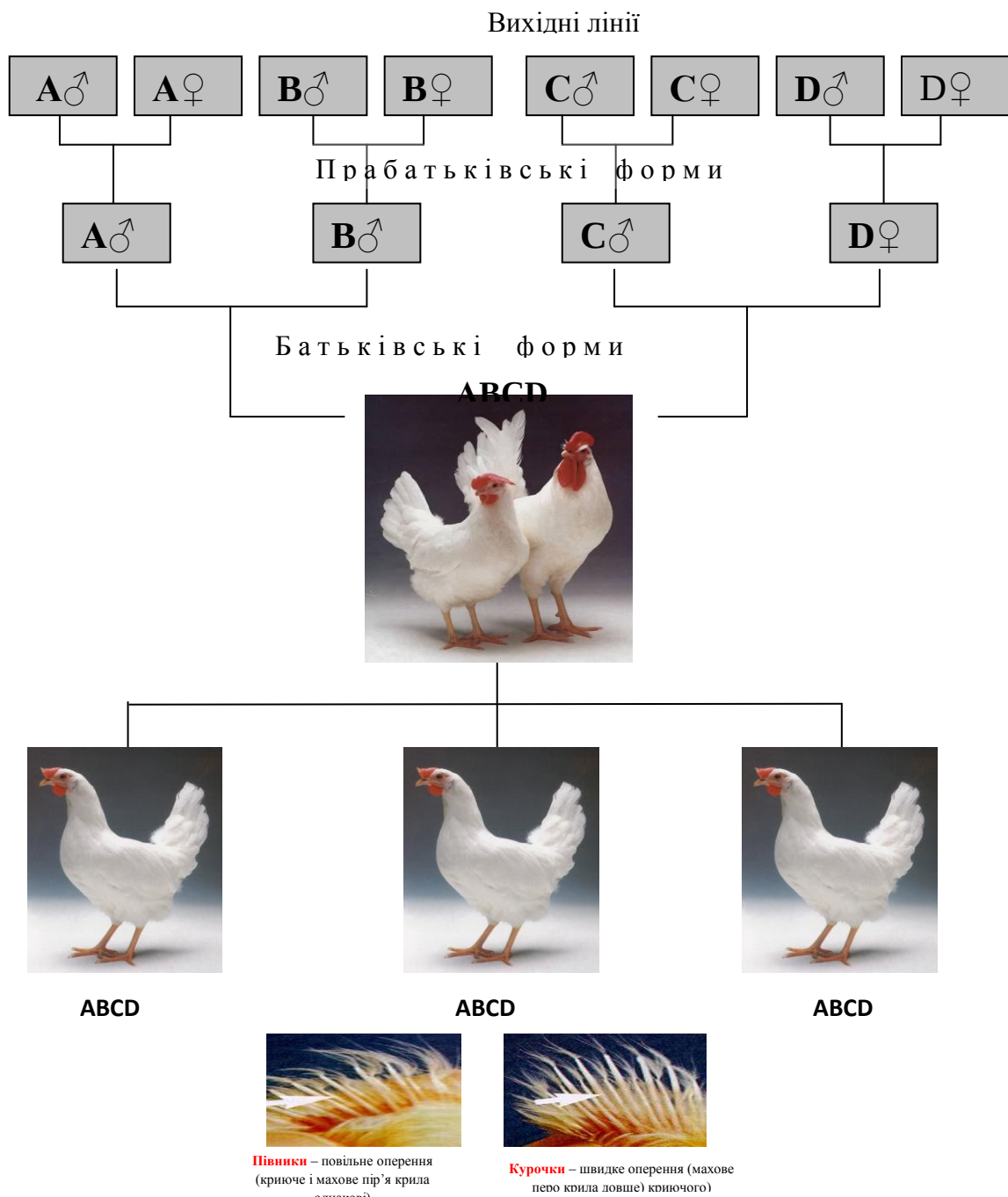

Схема 1. Створення 4-лінійного кросу з білою шкаралупою яєць на базі породи Леггорн

Кроси з коричневою шкаралупою яєць, які імпортовано в Україну, також здебільшого 4-лінійні, часто на базі різних форм род-айленду (схема 2).

У деяких 4-лінійних кросах батьківські форми – федерсексні. Добові курчата фінальних гібридів усіх кросів колорсексні (півники – сріблясто-жовті, курочки – золотисто-палеві).

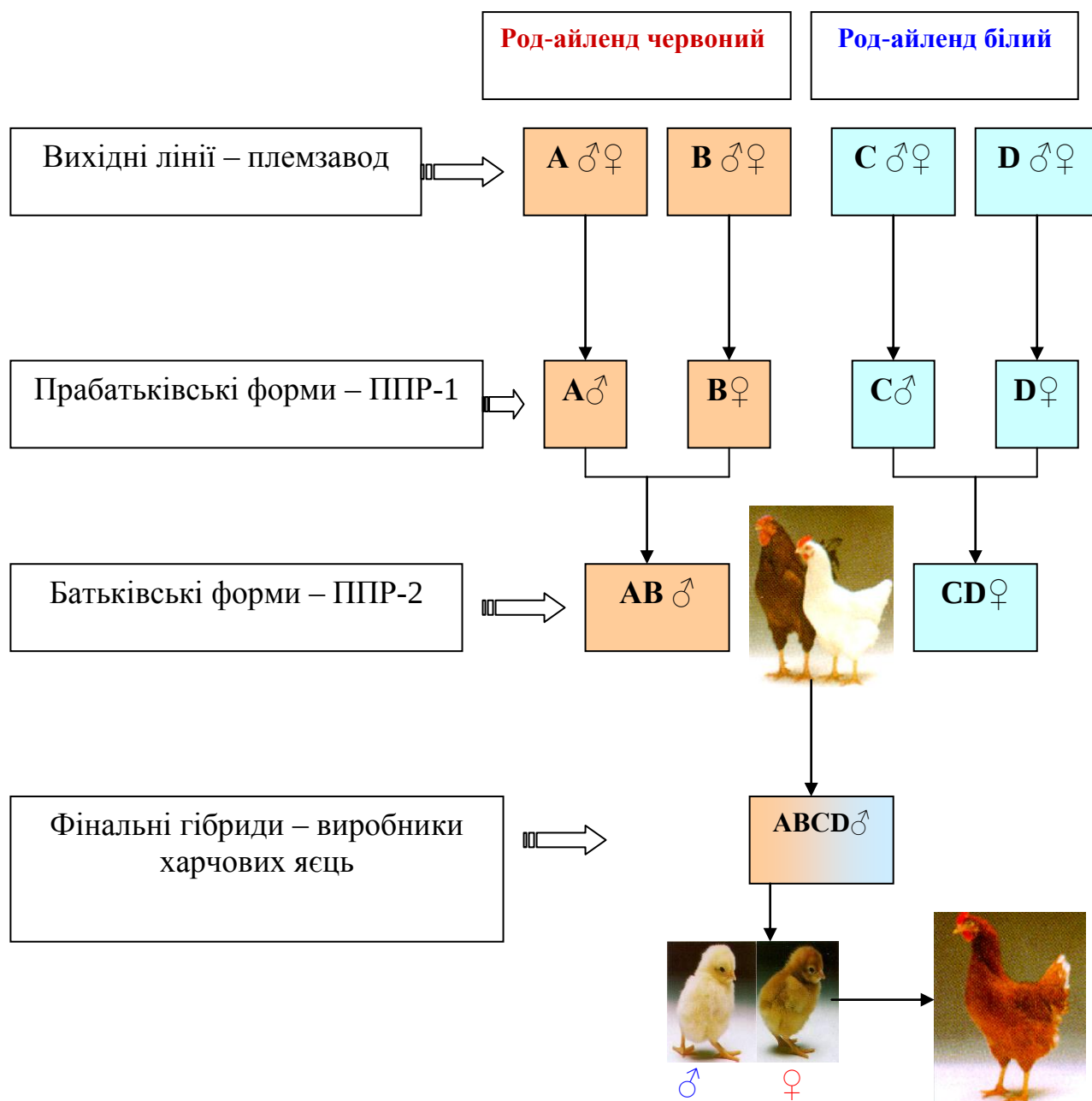

Схема 2. Створення 4-лінійного кросу з коричневою шкаралупою яєць на базі різних форм породи Род-Айленд

БЕБКОК Б 300 (BAVCOCK B 300)

Походження: селекції фірми «ISA» (Франція).

Показники продуктивності: фінальний гібрид, вирощування молодняку: збереженість – 96–98 %; жива маса у 18 тижнів – 1240–1320 г.

Доросле стадо: пік несучості – 94–95 %, вік досягнення піку несучості – 28 тижнів. Несучість на початкову несучку за 76 тижнів – 328–333 шт., середня маса яйця до 76-тижневого віку – 61,4 г. Колір шкаралупи – білий. Конверсія корму на 1 кг яйцемаси – 2,00–2,02 кг. Збереженість від 18 до 76 тижнів – 93–95 %. Жива маса у віці 76 тижнів – 1,7–1,8 кг.

БЕБКОК Б 380 (BAVCOCK B 380)

Походження: селекції французької фірми «ISA-Group».

Показники продуктивності: фінальний гібрид, вирощування молодняку: збереженість до 18-тижневого віку – 98 %; жива маса у віці 18 тижнів – 1,54–1,60 кг.

Доросле стадо: пік несучості – 94–96 %, вік піку несучості – 26 тижнів, середня маса яйця за 76 тижнів – 62,7 г. Колір шкаралупи – коричневий. Несучість на початкову несучку за 76 тижнів – 337 шт. Збереженість від 18 до 76 тижнів – 94,6 %.

БОВАНС ЗОЛОТА ЛІНІЯ (BOVANS GOLD LINE)

Походження: селекції нідерландської компанії «Hendrix Poultry Breeders BV».

Показники продуктивності: фінальний гібрид, вирощування молодняку: збереженість – 96–98 %.

Витрати корму за 17 тижнів – 5,68 кг, жива маса – 1400 г, збереженість – 97 %.

Доросле стадо: вік досягнення 50% яйце – 140–143 дні; інтенсивність яйце в у пік продуктивності – 94–96 %. Несучість на початкову несучку за 76 тижнів – 332 шт., середня маса яйця – 66,7 г. Колір шкаралупи – коричневий. Конверсія

корму на 1 кг яйцемаси – 2,13 кг. Жива маса у віці 76 тижнів – 2,0 кг., збереженість – 94,1 %.

БОРКИ-КОЛОРИ (БОРКИ-КОЛОРИ)

Походження: дволінійний аутосексний крос селекції Інституту птахівництва НААН, Україна. Створений на основі схрещування курей лінії 68 породи Род-айленд білий синтетичного походження із півнями батьківської лінії 38 породи Род-айленд червоний.

Добовий гібридний молодняк аутосексний за кольором пуху. Точність сортування добових гібридних курчат 98–99 %, півники – сріблясто-білі, курочки – золотисто-червоні.

Птиця батьківських форм і фінального гібрида спокійна, легко пристосовується до різних умов утримання.

Показники продуктивності: фінальний гібрид. Доросле стадо: вік 50% яйцекладки – 150 днів; пік яйцекладки – 92 %; вік досягнення піку – 240 днів; маса яєць у 52-тижневому віці 61–62 г; несучість за 68 тижнів життя – 285–290 шт.; збереженість птиці за продуктивний період – 94–96 %.

Колір шкаралупи яєць темно-коричневий.

БРАУН НІК (BROWN NIK)

Походження: селекції Німеччини.

Крос чотирьохлінійний, материнська батьківська форма аутосексна за швидкістю росту пір'я крила, фінальний гібрид аутосексний за кольором пуху.

Кури фінального гібриду ABCD : в добовому віці курочки в основному однорідного коричневого кольору або з однією світлою смугою посередині спинки або з однією широкою світлою смугою з коричневим облямовуванням на тлі світлішого оперення, голова середньої величини з гладким оперенням. Гребінь листоподібний, прямостоячий. Вушні мочки округлої форми, червоні. Сережки середньої величини, яскраво-червоні. Дзьоб сіро-жовтий. Довжина кіля середня. Шкіра біла. Оперення тулуба гладке, щільне. Основне

забарвлення світло-коричневе з білими кінцями крила і хвоста. Колір шкаралупи яєць коричневий.

Показники продуктивності фінального гібриду

Показник	Фінальний гібрид
Вік курей на початок яйцекладки, днів	135
Вік досягнення курами 50% яйцекладки, днів	142–152
Вік курей на пік яйцекладки: тижнів %	26
	93
Несучість курей за життя, шт: 80 тижнів	355–360
Маса яйця у віці курей, г: 25 тижнів 30 тижнів середня за період	57,0–58,0
	60,0–61,0
	64,0–65,0
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки кінець яйцекладки	1,56
	2,07
Збереженість, %: молодняку дорослої птиці	96,0–98,0
	90,0–95,0
Витрати корму за період на голову, г/день	110–115

ДОМІНАНТ (DOMINANT)

Походження: селекції Чехії, Добрженице «Dominant CZ».

Показники продуктивності батьківського стада. Домінант коричневий Д 102 (Dominant Brown D-102)

Показник	Батьківське стадо за 68 тижнів життя
1	2
Ремонтний молодняк	
Жива маса молодняку у 18 тижнів, кг: курочок півників	1,4
	1,8
Збереженість за період вирощування, %	94,0-96,0
Витрати корму за період вирощування (1–18 тижнів), кг: на одну курочку на одного півника	6
	6,7
Доросле стадо	
Вік досягнення 50% яйцекладки, тижнів	23
Пік яйцекладки, %	92

1	2
Вік досягнення піку, тижнів	30–31
Несучість на середню несучку, шт.	259
Середня маса яйця, г	61,5
Кількість інкубаційних яєць на 1 несучку, шт.	220
Витрати корму на одну голову в день, г	122
Витрати корму за 18–68 тижнів, кг	41,5
Жива маса у 68 тижнів курей, кг	2,1–2,2
Збереженість за продуктивний період, %	95,0–97,0

**Показники продуктивності фінального гібрида.
Домінант коричневий Д 102 (Dominant Brown D-102)**

Показник	Фінальний гібрид
Ремонтний молодняк	
Жива маса курей у 18 тижнів, кг	1,4
Збереженість молодняку, %	95,0–97,0
Витрати кормів на одну голову, кг	6,1
Доросле стадо	
Вік досягнення 50% яйцекладки, днів	161
Вік курей на пік яйцекладки: тижнів %	30
	93
Несучість за 78 тижнів життя, шт.: початкова несучка середня несучка	301
	308
Середня маса яйця, г	63,5
Яйцемаса на середню несучку, кг	19,3
Витрати корму на голову, г/день	122
Витрати корму за 18–78 тижнів, кг	45
Витрати корму на 1 яйце, г	154
Витрати корму на 1 кг яйцемаси, кг	2,25
Жива маса курей у 78 тижнів, кг	2,15

Фінальні гібриди з різним кольором оперення (бурий, чорний, сріблястий, сіро-крапчастий, янтарний, голубий, куріпчастий): гібридні несучки добре пристосовані для утримання в кліткових батареях, на підлозі, а також в умовах підсобних господарств населення.

ІЗА-БРАУН (ISA-BROWN)

Походження: селекції французької компанії «ISA-Group».

Показники продуктивності: фінальний гібрид, вирощування молодняку: збереженість до 18 тижнів – 98 %; жива маса у 18 тижнів – 1530–1570 г.

Доросле стадо: вік досягнення 50% несучості – 20 тижнів; пік несучості – 94–96 %. Несучість на початкову несучку за 76 тижнів – 339 шт., середня маса яєць – 62,8 г. Колір шкаралупи – коричневий. Конверсія корму на 1 кг яйцемаси 2,06–2,16 кг. Жива маса у віці 76 тижнів – 1,85–1,95 кг, збереженість – 93,7 %.

ЛОМАНН ЛСЛ – КЛАСИК (LOHMANN LSL CLASSIC)

Походження: селекції німецької фірми «Lohmann Tierzucht».

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківське стадо
Вік досягнення курами, тижнів: 50% яйцекладки піку яйцекладки	21–22
	26–30
Несучість курей за життя, шт...: 68 тижнів 70 тижнів	275–290
	280–295
Вивід курчат, %	80,0–83,0
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки кінець яйцекладки	1,2–1,4
	1,5–1,7
Жива маса півнів у віці, кг: 20 тижнів 60 тижнів	1,6–1,8
	2,2–2,4
Збереженість, %: молодняку дорослої птиці	96,0–98,0
	90,0–96,0
Витрати корму за 20–68 тижнів на голову, г/день	113

Показники продуктивності фінального гібриду

Показник	Фінальний гібрид
1	2
Вік курей на початок яйцекладки, днів	140
Вік досягнення курами 50% яйцекладки, днів	145–150
Вік курей на пік яйцекладки: тижнів %	28
	93
Несучість курей за життя, шт: 72 тижні	315–320

1	2
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів 30 тижнів середня за період	57,5
	60,0
	62,0–63,0
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки кінець яйцекладки	1,3–1,4
	1,7–1,9
Збереженість, %: молодняку дорослої птиці	97,0–98,0
	94,0–96,0
Витрати корму за період на голову, г/день	105–115

ЛОМАНН СЕНДІ (LOHMANN SENDI)

Походження: селекції німецької фірми «Lohmann Tierzucht».

Показники продуктивності: фінальний гібрид, вирощування молодняку: збереженість за 20 тижнів 97–98 %; жива маса у 20 тижнів – 1600–1700 г; витрати корму за 20 тижнів – 7,4–7,8 кг.

Доросле стадо: вік 50% несучості – 145–150 днів; пік яйцекладки – 92–94 %; витрати корму за добу на голову за продуктивний період – 110–120 г. Несучість на початкову несучку за 72 тижні – 295–305 шт., середня маса яєць – 63,5–64,5 г, Колір шкаралупи – білий. Конверсія корму на 1 кг яйцемаси – 2,0–2,1 кг. Збереженість – 95–96 %.

ЛОМАНН БРАУН (LOHMANN BROWN)

Походження: селекції німецької фірми «Lohmann Tierzucht».

Складається з чотирьох ліній: А, В, С і D. Дві лінії батьківської форми (А та В) породи род-айленд і дві лінії (С та D) материнської форми – білий Род-айленд і плімутрок. Кури батьківської форми мають темно-коричневе оперення з чорними пір'їнами на крилах і хвості. Характерна особливість птиці – спокійний норов, високий генетичний потенціал.

Добові курчата батьківських форм сортуються за статтю по швидкості росту махових та покривних пір'їн крила (федерсексінг).

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківське стадо
Вік досягнення курами, тижнів: 50% яйцекладки піку яйцекладки	21–22
	26–30
Пік яйцекладки, %	90
Несучість курей за життя, шт.: 68 тижнів 70 тижнів	265–275
	278
Середня маса яйця, г	63,5–64,5
Вивід курчат, %	78,0–82,0
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки кінець яйцекладки	1,5–1,7
	2,0–2,2
Жива маса півнів у віці, кг: 20 тижнів 60 тижнів	3,0
	3,7
Збереженість, %: молодняку дорослої птиці	96,0–98,0
	91,0–96,0
Витрати корму за 20–68 тижнів на голову, г/день	118–119

Показники продуктивності фінального гібрида

Показник	Фінальний гібрид
Вік курей на початок яйцекладки: днів %	20
	10
Вік досягнення 50% яйцекладки, днів	140–150
Вік курей на пік яйцекладки: тижнів %	29
	92–92
Несучість курей за 72 тижні життя, шт.:	315–320
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів 30 тижнів середня за період	57,9
	60,4
	63,5–64,5
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки кінець яйцекладки	1,6–1,7
	1,9–2,1
Збереженість, %: молодняку дорослої птиці	97,0–98,0
	94,0–96,0
Витрати корму за період на голову день, г/день	110–120

Добові курчата фінального гібриду сортуються за статтю і кольором пуху (півники – сріблясті, курочки – золотисті).

ТЕТРА-Н (TETRA-N)

Походження: гібрид подвійного використання (м'ясо-яєчний), виведений селекційною фірмою Баболна Тетра (Угорщина). Птиця спокійного темпераменту, невибаглива до умов утримання, темно-червоного оперення з чорним пір'ям на хвості. Великі, м'ясисті півні у 12-тижневому віці досягають забійної маси (жива маса більше 1,6 кг). Гібрид набув популярності серед населення України.

Показники продуктивності фінального гібрида

Показник	Спосіб утримання	
	інтенсивне	екстенсивне
Молодняк		
Збереженість молодняку за вирощування, %:		
10 тижнів	97,0–98,0	96,0–97,0
20 тижнів	95,0–96,0	95,0–96,0
Вік досягнення 50% яйцекладки, тижнів	23–24	25–26
Жива маса самців у віці, кг:		
8 тижнів	1,0–1,2	0,8–1,0
10 тижнів	1,3–1,4	1,0–1,2
12 тижнів	1,6–1,7	1,2–1,5
Жива маса курей у віці 20 тижнів, кг	2,0–2,2	1,8–2,0
Доросле стадо		
Вік курей на початок яйцекладки, тижнів	21–22	22–23
Вік досягнення, тижнів: 50% продуктивності піку яйцекладки	23–24	25–26
	29–30	30–31
Пік яйцекладки, %	85	85
Несучість за 72 тижні життя, шт.	230–250	180–200
Середня маса яйця за період, г	60–62	60–62
Жива маса дорослої курки, кг	2,5–3,0	2,5–3,0
Витрати корму за продуктивний період на голову, г/день	126–135	130–140

Показники продуктивності фінального гібрида

Показник	Фінальний гібрид
<i>Ремонтний молодняк</i>	
Збереженість молодняку за період 0–17 тижнів, %	97,0–98,0
Жива маса курочок у 17 тижнів, кг	1,44
Витрати корму за період 0–17 тижнів, кг/голову	5,8–6,0
<i>Доросле стадо</i>	
Початок яйцекладки, тижнів	20
Вік досягнення, днів: 50% яйцекладки 90% яйцекладки	144
	159
Вік курей на пік яйцекладки: тижнів %	28–29
	95–96
Тривалість яйцекладки понад 90 %, тижнів	16–20
Несучість курей за життя, шт.: 72 тижні 74 тижні 80 тижнів	319
	330
	363
Маса яйця у віці, г: 26 тижнів 30 тижнів 52 тижні 72 тижні 80 тижнів	60,2
	62,4
	66,5
	67,5
	67,7
Жива маса курей у віці 80 тижнів, кг	1,92–2,0
Збереженість дорослої птиці, %	94,0–96,0
Витрати корму за період на голову, г/день	110–115

ХАЙСЕКС БІЛИЙ (HISEX WHITE)

Походження: селекції нідерландської компанії «Ейч Пі Бі» (HendrixPoultry Breeders).

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківське стадо
1	2
Вік досягнення, тижні: 50% яйцекладки піку яйцекладки	22
	27
Пік яйцекладки, %	92

1	2
Несучість курей за життя, шт.: 68 тижнів	270
70 тижнів	280
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів	58,4
30 тижнів	60,3
52 тижні	63,3
середня за період	63,7
Вивід курчат, %	87
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки	1,26
кінець яйцекладки	1,79
Жива маса півнів у віці, кг: 20 тижнів	1,58
60 тижнів	2,34
Збереженість, %: молодняку	97,0
дорослої птиці	92,0
Витрати корму за період 20–68 тижнів на голову, г/день	115

Показники продуктивності фінального гібрида

Показник	Фінальний гібрид
Вік курей га початок яйцекладки: днів	18
%	3
Вік досягнення 50% яйцекладки, днів	138–140
Вік курей на пік яйцекладки: тижнів	27
%	95
Несучість курей за 72 тижні життя, шт.	316
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів	55,5
30 тижнів	58,5
середня за період	62,2
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки	1,25
кінець яйцекладки	1,66
Збереженість, %: молодняку	95,0
дорослої птиці	95,0
Витрати корму за період на голову, г/день	109

ХАЙСЕКС КОРИЧНЕВИЙ (HISEX BROWN)

Походження: селекції нідерландської компанії «Hendrix Poultry Breeders BV».

У ньому дві лінії батьківської форми (Т-8 і Т-5) породи род-айленд; батьківська лінія материнської форми (В-8) – синтетична, виведена схрещуванням курей породи леггорн, і материнська лінія материнської форми (В-2) – білий плімутрок. Кури батьківської форми мають ген золотистого, а материнської – ген сріблястого забарвлення. За кольором оперення дорослі кури і півні батьківської форми – червоні, темно-червоні, а материнської – білі. У гібридних курочок добового віку пух половий, у півників – світло-жовтий. Тому таких курчат легко сортувати за статтю. Птиця спокійна, життєздатна, теплолюбна, схильна до ожиріння.

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківське стадо
Вік досягнення, тижнів: 50% яйцекладки піку яйцекладки	21–22
	26
Пік яйцекладки, %	93
Несучість курей за життя, шт.: 68 тижнів 70 тижнів	271
	280
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів 30 тижнів 52 тижні середня за період	56,2
	59,5
	63,0
	63,3
Вивід курчат, %	80,0
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки	1,47
кінеець яйцекладки	1,95
Жива маса півнів у віці, кг: 20 тижнів	2,06
60 тижнів	2,7
Збереженість, %: молодняку	93,0
дорослої птиці	90,0
Витрати корму за період 20–68 тижнів на голову, г/день	120

Показники продуктивності фінального гібрида

Показник	Фінальний гібрид
Вік курей на початок яйцекладки: днів	18
%	6
Вік досягнення 50% яйцекладки, днів	138-140
Вік курей н пік яйцекладки: тижнів	28
%	95
Несучість курей за 72 тижнів життя, шт.	315
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів	56,7
30 тижнів	59,4
середня за період	63,3
Жива маса курей, кг: почато яйцекладки	1,5
кінець яйцекладки	1,98
Збереженість, %: молодняку	97,0
дорослої птиці	95,0
Витрати корму за період на голову, г/день	114

Добові курчата фінального гібриду сортуються за статтю і кольором пуху (півники – сріблясті, курочки – золотисті).

ХАЙ-ЛАЙН БІЛИЙ «W-98» (HY-LINE WHITE «W-98»)

Походження: селекції американської фірми «Hy-Line».

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківське стадо
1	2
Вік досягнення, тижнів: 50% яйцекладки	20–21
піку яйцекладки	26
Пік яйцекладки, %	90
Несучість курей за життя, шт.: 68 тижнів	286
70 тижнів	297
Маса яйця у віці, г: 26 тижнів	53,0
30 тижнів	55,2
52 тижні	61,2
середня за період	61,5
Вивід курчат, %	85,0
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки	1,23
кінець яйцекладки	1,59

1	2
Жива маса півнів у віці, кг: 20 тижнів	1,45
60 тижнів	2,12
Збереженість, %: молодняку	97,0
дорослої птиці	97,0
Витрати корму за період 20–68 тижнів на голову, г/день	95

Показники продуктивності фінального гібрида

Показник	Фінальний гібрид
Вік курей на початок яйцекладки: тижнів	20
%	16
Вік досягнення 50% яйцекладки, днів	151
Вік курей на пік яйцекладки: тижнів	27
%	95
Несучість курей за 72 тижні життя, шт.	307
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів	55,2
30 тижнів	58,0
середня за період	62,2
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки	1,35
кінець яйцекладки	1,56
Збереженість, %: молодняку	97,0–98,0
дорослої птиці	96,0
Витрати корму за період на голову, г/день	96

ХАЙ-ЛАЙН КОРИЧНЕВИЙ (HY-LINE BROWN)

Походження: селекції американської фірми «Hy-Line».

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківське стадо
1	2
Вік досягнення, тижнів: 50% яйцекладки	21
піку яйцекладки	30
Пік яйцекладки, %	91
Несучість курей за життя, шт.: 68 тижнів	280
70 тижнів	289
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів	55,2

1	2
30 тижнів	58,7
52 тижні	62,2
середня за період	62,7
Вивід курчат, %	86,0
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки	1,51
кінець яйцекладки	1,96
Жива маса півнів у віці, кг: 20 тижнів	2,34
60 тижнів	2,93
Збереженість, %: молодняку	97,0
дорослої птиці	93,0
Витрати корму за період 20–68 тижнів на голову, г/день	112

Показники продуктивності фінального гібрида

Показник	Фінальний гібрид
Вік курей на початок яйцекладки: днів	19
%	3
Вік досягнення 50% яйцекладки, днів	145
Вік курей на пік яйцекладки: тижнів	26
%	95
Несучість за 72 тижні життя, шт.	318–320
Маса яйця у віці курей, г: 26 тижнів	60,0
30 тижнів	62,0
середня за період	63,4
Жива маса курей, кг: початок яйцекладки	1,5–1,54
кінець яйцекладки	1,94
Збереженість, %: молодняку	96,0–98,0
дорослої птиці	96,0
Витрати корму за період на голову, г/день	114

Добові курчата фінального гібрида сортуються за статтю і кольором пуху (півники – сріблясті, курочки – золотисті).

ШЕВЕР-2000 (SHAYER-2000)

Походження: селекції французької компанії «Hubbard Isa».

Показники продуктивності: фінальний гібрид птиці у віці 18 тижнів – 1,245–1,345 кг.

Доросле стадо: маса птиці у віці 80 тижнів – 1,710–1,800 кг, вік досягнення 50 % несучості – 21 тиждень, пік несучості – 93,4 %, Несучість – 343 яйця. Колір шкаралупи – білий.

Маса яйця у віці 76 тижнів – 62,8 г. Виробництво яйцемаси на несучку – 21,66 кг, конверсія корму – 1,92–2,12(кг/кг).

ШЕВЕР-579 (SHAYER-579)

Походження: селекції французької компанії «ISA-Group».

Показники продуктивності: фінальний гібрид, вирощування молодняку: жива маса у 18 тижнів життя – 1560 г, збереженість – 96 %.

Доросле стадо: вік досягнення 50% інтенсивності яйцекладки – 140–145 днів; вік досягнення піку несучості – 25–27 тижнів за максимальної інтенсивності несучості 95 %; жива маса курей у віці 72 тижні – 1989 г. Несучість на початкову несучку за 72 тижні – 309 шт., середня маса яйця – 62 г. Колір шкаралупи – коричневий. Конверсія корму на 1 кг яйцемаси – 2,08 кг, збереженість – 95,5 %.

1.8. НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ КРОСИ КУРЕЙ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА М'ЯСА

У нашій країні, як і у всьому світі, кроси м'ясного напрямку продуктивності, як правило, 4-лінійні: батьківська форма – дві лінії породи Корніш і материнська – дві лінії породи Плімутрок (схема 3). Іноді використовують червоних Корніш, а замість Плімутрок – породи м'ясо-яєчного напрямку продуктивності (Род-айленд, Нью-гемпшир та ін.).

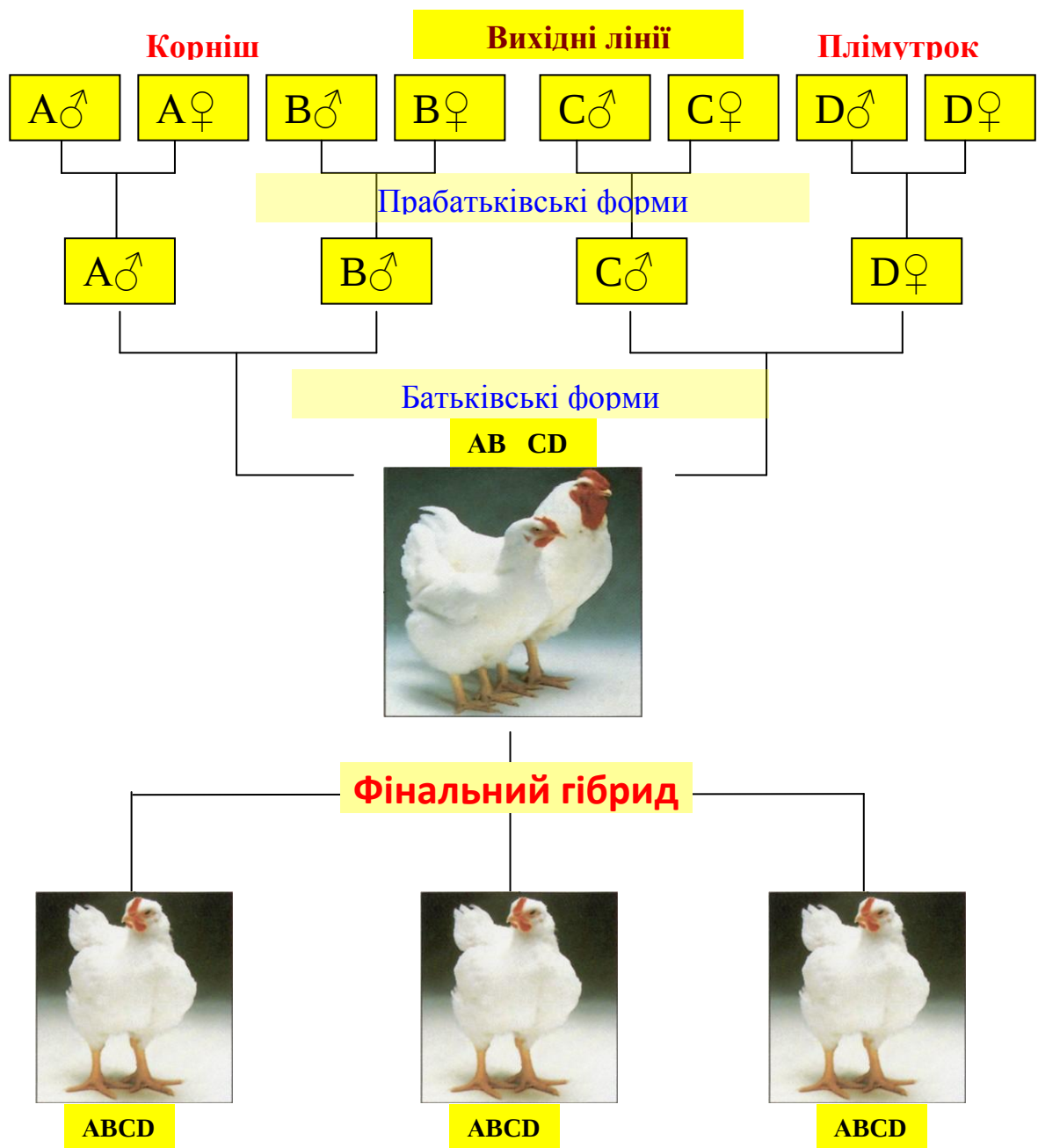

Схема 3. Створення 4-лінійного кросу м'ясного напрямку продуктивності на базі порід Корніш та Плімутрок

АРБОР АЙКРЕС (ARBOR AKRES)

Подження: селекції фірми Хаббард Іза (Habbard ISA), Канада.

Показники продуктивності: батьківське стадо за 60 тижнів: несучість на початкову несучку – 162,2 шт.; вивід курчат – 82,3 %; на початкову несучку кількість добових курчат – 133,5шт.; жива маса курей у віці 65 тижнів – 3725 г, півнів – 4910 г.

Вирощування бройлерів: жива маса у 30-денному віці – 2000 г; у 38-денному віці – 2600-3000 г; конверсія корму – 1,76 кг/кг; забійний вихід – 71,4 %.

АВІАН-ФАРМЗ (AWIAN FARMS)

Завезений у 1993 р. зі США в ДППЗ «Поліський» Київської області. Складається з чотирьох ліній: А – батьківська і В – материнська батьківської форми; С – батьківська і D –материнська материнської форми.

Гібрид одержують за такою схемою: $A \times B$; $C \times D$; $AB \times CD$ – ABCD. В умовах фірми маса гібрида в 6-тижневому віці досягала 1979 г, у 7-тижневому – 2452 г, збереженість поголів'я – 97 %, витрати корму на 1 кг приросту 1,72–1,89 кг.

ГІБРО-6 (HYBRO-6)

Завезений у 1981 р. з Голландії. Гібриди одержують схрещуванням чотирьох ліній: А та В – батьківська і материнська лінії батьківської форми – породи корніш; С та D – батьківська та материнська лінії породи білий плімутрок.

Гібрид одержують за такою схемою: $A \times B$; $C \times D$; $AB \times CD$ – гібрид. Гібрид (ABCD) у 7-тижневому віці досягає живої маси 1,5–1,85 кг. Витрати корму становлять 2,0–2,3 кг на 1 кг приросту. Несучість курей батьківських ліній 120–130 яєць, материнських – 160–170 яєць. Для бройлерів кросу Гібро характерна потенційно висока швидкість росту (середньодобові прирости – 38–40 г), потреба в протеїні і обмінній енергії вища, ніж у курчат інших кросів.

ГІБРО ПН (HYBRO PN)

Походження: селекції фірми Гібро, (Нуґо), Нідерланди.

Показники продуктивності: батьківське стадо за 65 тижнів: несучість на початкову несучку – 182,7 шт.; несучість за 65 тижнів на середню несучку – 190,8 шт.; інкубаційних яєць на початкову несучку – 171,2 шт.; вивід курчат – 80,9 %; на початкову несучку кількість добових курчат – 138,5; інкубаційних яєць – 171,2 шт.; жива маса курей у віці 65 тижнів – 3675 г, півнів – 4970 г.

Вирощування бройлерів: жива маса у 42-денному віці – 2478 г; середньодобовий приріст – 58 г; конверсія корму – 1,78 кг/кг; забійний вихід – 70,4 %.

КОББ-500 (COBB-500)

Походження: селекції фірми Кобб (Соґґ), США.

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	За 64 тижні життя
<i>Ремонтний молодняк</i>	
Жива маса у 20 тижнів, г: курочок породи плімутрок	2150
півників породи корніш	2960
Збереженість за період вирощування, %	95,0–96,0
<i>Доросле стадо</i>	
Жива маса у 24 тижні, г: курочок породи плімутрок	2900
півників породи корніш	3590
Вік досягнення, тижнів: 50% яйцекладки	27
піку яйцекладки	30
Несучість на початкову несучку, шт.	177
Кількість інкубаційних яєць на початкову несучку, шт.	170
Вивід курчат, %	85,1
Кількість курчат на початкову несучку, голів	145
Витрати корму на 1 інкубаційне яйце, г	378
Збереженість за продуктивний період, %	93,0–94,0
Жива маса у 64 тижні, г: курей породи плімутрок	3940
півнів породи корніш	4570

Показники при вирощуванні бройлерів

Показник	Гібрид Кобб 500
Жива маса бройлерів у віці, г:	
35 днів	2049
42 дні	2634
Середньодобовий приріст, г за:	
35 днів	57,3
42 дні	61,3
Конверсія корму, кг/кг приросту за:	
35 днів	1,62
42 дні	1,74
Забійний вихід у 42 дні, %	70,1
Вихід грудних м'язів, %	17,7–18,1

РОСС-308 (ROSS-308)

Походження: селекції фірми Росс (Ross), Великобританія.

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	За 64 тижні життя
Ремонтний молодняк	
Жива маса у 20 тижнів, г: курочок породи плімутрок	2285
півників породи корніш	3035
Збереженість за період вирощування, %	95,0–96,0
Доросле стадо	
Жива маса у 24 тижні, г: курочок породи плімутрок	2820
півників породи корніш	3630
Вік досягнення, тижнів: 50% яйцекладки	27
піку яйцекладки	31
Несучість на початкову несучку, шт.	180
Кількість інкубаційних яєць на початкову несучку, шт.	175
Вивід курчат, %	84,8
Кількість курчат на початкову несучку, голів	147
Витрати корму на 1 інкубаційне яйце, г	374
Збереженість за продуктивний період, %	92,0
Жива маса у 64 тижні, г: курей породи плімутрок	3975
півнів породи корніш	5030

Показники при вирощуванні бройлерів

Показник	Гібрид Росс 308
Жива маса бройлерів у віці, г:	35 днів
	42 дні
Середньодобовий приріст, г за:	35 днів
	42 дні
Конверсія корму, кг/кг приросту за:	35 днів
	42 дні
Забійний вихід у 42 дні, %	
Вихід грудних м'язів, %	

СТАРБРО (STARBRO)

Походження: селекції фірми Хаббард Іза (Habbard ISA), Канада.

Показники продуктивності: батьківське стадо – вирощування ремонтного молодняку: жива маса у 18 тижнів: самки – 1840–1890 г, самці – 2560–2590 г; несучість за 65 тижнів на початкову несучку – 182 шт.; кількість інкубаційних яєць від несучки – 172 шт.; вихід курчат від несучки – 148 голів; вивід курчат – 86 %.

СУПЕР-ХАРКО (SUPER-HARCO)

Походження: гібрид м'ясо-яєчного напрямку продуктивності, виведений селекційною фірмою Баболна Тетра (Угорщина) для присадибних господарств населення.

Екстер'єрні особливості: оперення гібридних несучок чорного кольору, забарвлення шкаралупи яєць – коричневе.

Показники продуктивності фінального гібрида

Показник	Фінальний гібрид
Жива маса півників у віці 14 тижнів, кг	1,9–2,0
Вік курей на початок яйцекладки, тижнів	21–22
Несучість курей за 72 тижні життя, шт.	210–230
Середня маса яєць за період, г	60–62
Жива маса курей, кг: на початок яйцекладки	2,2–2,5
кінець яйцекладки	3,0–3,4
Витрати корму за продуктивний період на голову, г/день	140–150

ФОКСІ ЧІК (FOXY CHICK)

Фоксі чик в перекладі з англійської означає «Лисяче курча».

Походження: Крос був виведений селекціонерами з Угорщини шляхом схрещування англійських курей Орпінгтон та угорських. Завдяки цій якості кури отримали друге ім'я «Угорський велетень». При таких значних розмірах порода має високі показники несучості, тому входить в десятку найпопулярніших європейських кросів для розведення в домашніх і приватних господарствах. На сьогоднішній день крос Фоксі чік набув значної популярності по всьому світу.

Екстер'єрні особливості: голова невеликих розмірів, з прямим листоподібним гребенем червоного кольору, сережки круглі, яскраво червоні, очі оранжеві, злегка виражені, дзьоб середньої довжини, жовтий, шия широка, масивна, тіло округле, груди і живіт глибокі, широкі, крила середніх розмірів, щільно прилягають до тіла, ноги короткі, середньої довжини, міцні, жовті, хвіст невеликий, розташований під кутом 45 градусів. Оперення густе, пишне, у півнів колір більш насичений.

Колір оперення варіює від вогненно-рудого до яскраво-червоного. Це головна ознака кросу.

Курчата Фоксі Чик швидко набирають вагу, що дозволяє фермеру в разі необхідності в ранньому віці забити птицю для отримання м'яса.

Продуктивність: жива маса курей – 3,5 – 4,0, півнів – 5,5 – 7,0. Несучість 270 – 300 яєць. Кури починають нестися з 4 – 5-місячного віку. Маса яйця 65 – 70г. Забарвлення шкаралупи світло – бежеве. Максимального розвитку і піку продуктивності курка досягає до 12-14 місяців. Вживання у птахів даного кросу - 100%. Курчата виглядають великими досить швидко набирають вагу. У віці 20 днів їх маса складає 450 г, в 45 днів - вже 1,45 кг.

Птиця не вимагає особливих правил утримання і годівлі, добре адаптується до різних кліматичних поясів.

Недоліком кросу є забіякуватий характер птиці. Ці птахи можуть літати, незважаючи на чималу вагу.

Характеристика росту курчат Фоксі Чик

Показник	Значення
Жива маса бройлерів у віці, г:	21 день
	28 днів
	35 днів
	42 дні
	49 днів
	460
	690
	980
	1370
	1730

ХАББАРД М'ЯСНИЙ (HUBBARD MEAT)

Походження: селекції фірми Хаббард (Hubbard), Франція.

Показники продуктивності: батьківське стадо – вирощування ремонтного молодняку: середня жива маса у віці 35 днів – 1533 г, 45 днів – 1955 г; збереженість за 24 тижні – 94–96 %; конверсія корму у віці 35 днів – 1,76 кг/кг, 45 днів – 1,90 кг/кг.

Несучість за 64 тижні життя – 175 шт.; вихід інкубаційних яєць – 162 шт.; кількість курчат на несучку – 138 голів; вік 50 % продуктивності – 24–25 тижні.

Вирощування бройлерів: жива маса в 42-денному віці – 2242 г; середньодобовий приріст – 52,3 г; конверсія корму – 1,82 кг/кг.

ХАББАРД F15 (HUBBARD F15)

Походження: селекції фірми Хаббард (Hubbard), Франція. Сьогодні фірма Хаббард включає в себе комплекс м'ясних ліній курей, що були створені селекційними фірмами Іза, Хаббард і Шейвер. З використанням цього генетичного матеріалу можна одержувати різні гібридні комбінації. Крос Хаббард F15 є результатом поліпшення кросу Begette Issa F15.

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	За 64 тижні життя
1	2
Ремонтний молодняк	
Жива маса курочок породи плімутрок у 20 тижнів	1850
Збереженість за період вирощування, %	95,0
Доросле стадо	
Вік досягнення, тижнів: 50% яйцекладки	28

1	2
піку яйцекладки,	32
Несучість на початкову несучку, шт.	171
Кількість інкубаційних яєць на початкову несучку, шт.	163
Вивід курчат, %	83,1
Кількість курчат на початкову несучку, голів	135
Витрати корму на 1 інкубаційне яйце, г	382
Збереженість за продуктивний період, %	92,0–93,0
Жива маса курей породи плімутрок у 64 тижні, г	1850

Показники при вирощуванні бройлерів

Показник	Гібрид ХаббардF15
Жива маса бройлерів у віці, г:	
35 днів	1984
42 дні	2475
Середньодобовий приріст, г за:	
35 днів	55,0
42 дні	58,0
Конверсія корму, кг/кг приросту за:	
35 днів	1,57
42 дні	1,69
Забійний вихід у 42 дні, %	70,2
Вихід грудних м'язів, %	17,5–17,8

ГІБРИДНІ КОМБІНАЦІЇ НА БАЗІ ВІТЧИЗНЯНОГО ГЕНОФОНДУ

Походження: Україна, НААН, Державна дослідна станція птахівництва

Фінальні гібриди м'ясо-яєчного напряму продуктивності отримані при схрещуванні поєднаних ліній геркулес та полтавська глиниста, червоний род-айленд.

Продуктивність: за роздільного вирощування самців до 12-тижневого віку на м'ясо отримують «фермерських півників» – жива маса у цьому віці сягає 2,5–2,8 кг. Вік досягнення піку несучості становить 25–26 тижнів, вік досягнення 50% інтенсивності яйцекладки – 168–170 днів, несучість за 52 тижні продуктивності – 275–290 яєць. Маса яєць у 30-тижневому віці сягає 58,3–59,0 г, у 52 тижні – 60,0–63,9 г. Жива маса курочок у віці 17 тижнів становить 2,1–2,3 кг.

Мал. 38. Гібридні комбінації

Жива маса у віці 52 тижні: курей 3,2–3,8 кг, півнів – 4,7–5,4 кг. Збереженість молодняку до 17 тижнів вирощування за підлогового утримання становить 98,2–99,5 %, збереженість дорослої птиці – 97–99 %. Колір шкаралупи яєць кремовий.

2. КАЧКИ.

2.1. ПОХОДЖЕННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.

Родоначальником домашніх качок вважається кряквова качка (*Anas platyrhynchos*). Її одомашнювання відбувалося в різних країнах світу і в різні часи. У Греції вже в V ст. до н. е. утримували так званих плямистих качок. Однак їх тримали під сітками, що інформує про неповне одомашнення. В Італії (I ст. до н. е.) збирали яйця диких качок і підкладали їх під квочку-курку, що також свідчить про надто тривалий процес одомашнення.

У Китаї качок приручили раніше. Там навіть проводили своєрідну інкубацію яєць, які в кошиках з підігрітою половою залишали в опалювальних приміщеннях.

З тих часів було виведено багато порід свійських качок. Вони втратили здатність до польоту, у них змінилася статура, збільшилися маса і несучість. У домашніх порід посилена схильність до альбінізму і меланізму. Деякі породи «отримали» одноманітне коричнювато-зеленувате вбрання (хакі), хоча навіть у білих порід деколи спостерігається повернення до кольору дикого крижня.

В Америці, ще до відкриття її європейцями, були одомашнені мускусні качки (*Cairina moschata*), що відносяться зовсім до іншого роду. У дикому вигляді ці качки живуть в Бразилії, Болівії і Парагваї. Їх назва пов'язана зі своєрідним запахом, що випускає шкіра цієї птиці. У самців мускусних качок чорно-коричнева спина, темно-зелені шия і голова. Крила і хвіст – зелені, з металевим блиском, у крилах є і біле пір'я. Очі й дзьоб оточені виростами голої шкіри червоного кольору. Самки забарвлені подібно, але менш яскраво. У процесі одомашнення виведена птиця різного забарвлення, у тому числі і білого.

Породи качок за їх продуктивними якостями розподіляються на декілька видів: м'ясні, м'ясо-яєчні, яєчні та декоративні.

Качки м'ясного напрямку продуктивності найбільш поширені. Вони характеризуються високими показниками плодючості, скоростиглості, життєздатності, смачним і поживним м'ясом і задовільною несучістю. За

достатнього рівня годівлі і впорядкованого догляду каченята у віці 50–60 днів досягають маси 2,0–2,5 кг і придатні до забою.

Качки м'ясо-яєчного напрямку, як правило, володіють середньою масою, добрими м'ясними якостями і відносно високою несучістю.

Качки яєчних порід не отримали значного поширення, вони помітно легші, ніж качки м'ясного і м'ясо-яєчного напрямів, проте більш рухливі і за несучістю не поступаються курям яєчних порід.

Декоративні качки – це породи, які використовуються виключно для прикраси присадибної ділянки, парку і т. ін. Птиця декоративних порід не несе практично жодної продуктивної користі, проте приваблює своєю красою.

Нині декоративні породи качок стають надзвичайно популярними серед птахівників.

2.2. БОНІТУВАННЯ КАЧОК

Качок (крім мускусних) бонітують:

у віці до 50 тижнів – за власними показниками: жива маса самців та самиць у віці 7 тижнів, падіж молодняку за 7 тижнів життя та за період з 7- до 25-тижневого віку;

у віці 50 тижнів і старше – за власними показниками: жива маса самців та самиць у віці 7 тижнів, падіж молодняку за 7 тижнів життя та за період з 7- до 25-тижневого віку, несучість на початкову несучку за 45 тижнів життя, та за показником виводу молодняку, отриманого від птиці, яка бонітується, за 45 тижнів життя.

За кожною вищенаведеною ознакою визначається бонітувальний клас. При чистопородному розведенні качок пекінської породи бонітувальні класи за ознаками визначаються за мінімальними вимогами для материнської лінії кросу.

Мінімальні вимоги щодо рівня господарсько-корисних ознак качок (крім мускусних) для визначення класу

Ознаки	Лінія кросу (на основі пекінської породи)								Інші породи та кроси		
	батьківська				материнська						
	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас	еліта	I клас	II клас
Жива маса у віці 7 тижнів, кг:											
самців	3,6	3,4	3,3	3,1	3,1	3,0	2,9	2,8	2,7	2,5	2,4
самиць	3,4	3,2	3,1	2,9	2,9	2,8	2,7	2,6	2,5	2,3	2,2
Падіж молодняку, %:											
- за 7 тижнів життя	2	3	3	5	2	3	3	5	3	3	5
- за період з 7- до 25-тижневого віку	1	2	2	4	1	2	2	4	2	2	4
Несучість на початкову несучку за 45 тижнів життя, шт.	95	90	85	80	115	110	100	95	100	93	85
Вивід молодняку, %	68	66	65	62	75	72	70	70	76	74	70

Мускусних качок бонітують:

у віці до 50 тижнів – за власними показниками: жива маса самиць у віці 10 тижнів та самців – 11 тижнів, падіж молодняку за 10 та 11 тижнів життя відповідно;

у віці 50 тижнів і старше – за власними показниками: жива маса самиць у віці 10 тижнів та самців – 11 тижнів, падіж молодняку за 10 та 11 тижнів життя відповідно, несучість на початкову несучку за 46 тижнів життя та за показником виводу молодняку, отриманого від птиці, яка бонітується, за 46 тижнів життя.

Мінімальні вимоги щодо рівня господарсько-корисних ознак мускусних качок для визначення класу

Ознаки	Бонітувальний клас		
	еліта	I клас	II клас
Жива маса, кг:			
самців у віці 11 тижнів	3,5	3,3	3,1
самиць у віці 10 тижнів	2,0	1,8	1,7
Падіж молодняку, %:			
самців за 11 тижнів життя	5	5	5
самиць за 10 тижнів життя	5	5	5
Несучість на початкову несучку за 46 тижнів життя, шт.	70	65	60
Вивід молодняку, %	57	57	57

2.3. ПОРОДИ КАЧОК М'ЯСНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ

АЛЬЄ

Мал. 39. Порода Альє

Виведена у Франції порода качок Альє поширена в країнах Центральної Європи. Жива маса селезнів цієї породи – 2,3–2,7кг, качок – 2,0–2,5 кг. Несучість – 80–100 шт. У Франції використовується при гібридизації зі селезнями мускусної породи як материнська форма.

БАШКИРСЬКА КОЛЬОРОВА

На Благоварському племінному заводі в Башкортостані випадково з'явилися Башкирські кольорові качки. Підчас селекційних робіт з поліпшення продуктивності пекінської породи качок несподівано стали з'являтися мутанти і форми кольорового забарвлення. Отримане нестандартне забарвлення качок шляхом добору і розмноження «в собі» закріпило в такий спосіб нову породу.

Екстер'єрні особливості: великі широко розставлені, м'язисті лапи, увігнутий широкий дзьоб; голова плескатої форми. Породу представлена двома типами забарвлення оперення: «хакі» та «чорні білогруді».

Перевагами башкирських кольорових качок вважають відмінні м'ясо-яєчні якості, невибагливість до умов утримання, морозостійкість та висока стійкість до захворювань.

Мал. 40. Качки Башкирської породи

До характерних особливостей башкирських кольорових качок можна віднести продуктивність, відмінні показники м'ясних якостей тушки (порівняно з кросом качок благоварський), нижчий вміст жиру в тушці на 1,8–3,9 % і

вищий вихід м'язової тканини на 2,9–4,1 %. М'ясо майже не має специфічного запаху і відзначається неповторною ніжністю.

Башкирські качки є скоростиглою породою, за правильного догляду після 52-х днів вирощування молодняк відправляють на забій.

Показники продуктивності породи Башкирська

Показник	Колір оперення	
	«хакі»	«чорні білогруді»
Несучість на середню несучку за 40 тижнів продуктивного періоду, шт.	224	231
Вивід молодняку, %	78,7	78,7
Жива маса молодняку в 7 тижнів, г	3340	3288
Збереженість молодняку до 7 тижнів, %	98,0	99,0
Витрати корму на 1 кг приросту, к. од.	2,72	2,70

Подальша селекційно-племінна робота з генофондом кольорових качок спрямована на підвищення їх продуктивних якостей з використанням науково обґрунтованих принципів відбору птиці, які передбачають створення та диференціацію ліній на батьківські та материнські.

БЛАКИТНИЙ ФАВОРИТ

Порода виведена на госплемзаводі «Благоварський» на основі пекінської породи качок у 1998 році

Екстер'єрні особливості: качки породи Блакитний фаворит мають декілька видів забарвлення. Найпоширеніший серед них – блакитний фаворит. Проте при розведенні «в собі» можуть з'являтися особини різних кольорів: чорні, блакитні й темно-блакитні.

Мал. 41. Качки породи Блакитний фаворит

Дорослий селезень має масу 4,0–5,5 кг, качка – 3,5–4,0 кг. Сезонна несучість – 110–150 яєць, маса яйця – 85–90 г. Інстинкт насиджування в качок практично повністю відсутній.

Фаворит – це крос пекінської, башкирської і чорної білогрудої порід качок з різною часткою кровності. Ці качки належать до експериментальної породної групи. За екстер'єром характеризуються щільною статуєю, корпус довгий, груди не дуже випуклі, шия середньої довжини. Голова велика, дзьоб досить довгий і плоский, ноги середньої довжини.

Продуктивність: порода відрізняється надзвичайною скоростиглістю, високою життєздатністю молодняку і дорослої птиці, має чималі відгодівельні якості. Під час відгодівлі до 2 місяців качка набирає масу – 2,7–,6 кг.

Сьогодні качки породи Блакитний фаворит використовуються в промисловому виробництві. Вони дуже добре підходять для вирощування на м'ясо в домашніх присадибних господарствах, оскільки невибагливі до умов утримання та годівлі.

ЕЙЛЬСБЮРІ

Качки Єйльсбюрі – це найстаріша м'ясна порода качок, яка була виведена англійськими селекціонерами на початку XIX ст. і стандартизована в 1865 році. Перша презентація качок породи Єйльсбюрі пройшла в 1845 році. Качки Єйльсбюрі відомі своєю білою шкірою і глибоким кілем. Вони мають значну

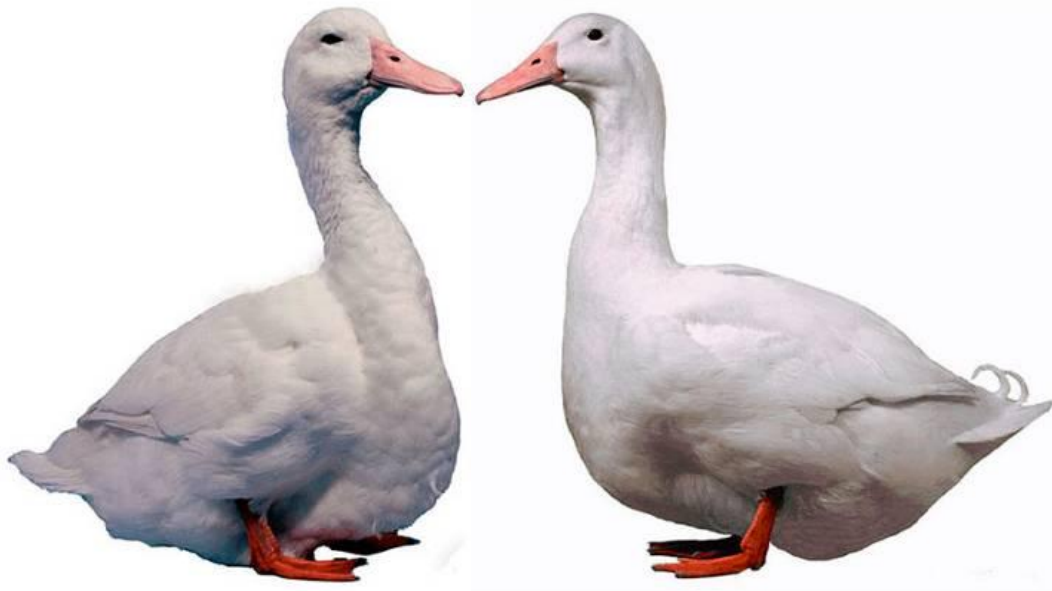

енергію росту та відмінні м'ясні якості, що зробило їх дуже популярними на ринках Лондона.

Екстер'єрні особливості: у качок Ейльсбюрі – горизонтально поставлений, щільний тулуб, з добре розвиненим кістяком. Оперення білосніжного кольору. Дзьоб досить великий, блідо-помаранчевого кольору. Голова велика, ноги короткі, товсті. Очі невеликі, блакитного кольору.

Продуктивність: середня маса селезнів – 4,1–5,5 кг, а качок варіює в межах 3,3–5,0 кг., середня несучість – 85–95 яєць на рік. Термін біологічного циклу яйцекладки в качок Ейльсбюрі триває 6–7 міс.

Каченята у віці 50-60 діб досягають маси – 2,0–2,5 кг. Статевозрілість качок Ейльсбюрі настає на 6–7-й місяць життя.

Мал. 42. Порода Ейльсбюрі

Наразі порода Ейльсбюрі широко використовується в промисловому виробництві, в приватних господарствах Англії для виведення нових кросів і породних груп.

МОСКОВСЬКА БІЛА

Порода виведена в 1940–1950 рр. у радгоспі «Птичное» (Московська область) шляхом схрещування качок Пекінської породи зі селезнями порід хакі-Кемпбелл та Індійські бігуни.

Екстер'єрні особливості: за типом тіло будови схожі на качок породи хакі-Кемпбелл. Тулуб довгий і піднесений, груди з добре розвиненими м'язами,

голова середнього розміру з коротким дзьобом часто рожевого, інколи практично червоного кольору. Шия коротка, товста; ноги короткі, розставлені широко, світло-рожевого кольору. Колір оперення качки виключно білий, хвіст короткий, у селезнів 2–3 пера загнуті кільцем догори.

Продуктивність: несучість від 120 до 140 яєць, гранична – 210 яєць на рік. Маса яйця варіює від 75 до 100 г.

Качки породи московська біла невибагливі до умов утримання та годівлі, стійкі до захворювань. Крім цього, мають відмінну репродуктивну систему, здатні відтворюватися з високою життєздатністю потомства, до 90 %. Самки відзначаються добрими репродуктивними якостями з високим рівнем несучості протягом декількох років.

Мал. 43. Качки Московської білої породи

Порода поширена в багатьох господарствах України, Нечорноземної зони Росії, а також у Білорусії.

МУСКУСНІ

Мускусні качки це окремий вид, що походить з Північної Америки.

За зовнішнім виглядом качки більше схожі на шпорцевих гусей, ніж на річкових качок. Їх легко можна відрізнити від інших представників даного виду за своєрідним зовнішнім виглядом.

Мускусна качка спокійна, досить витривала, відносно невибаглива, мало сприйнятлива до більшості пташиних захворювань. Здатна обійтися без водойми.

Селекція мускусних качок ведеться порівняно недавно.

Мал. 44. Мускусні качки

Екстер'єрні особливості: качки мускусні досить схожі зі своїми дикими предками. Для них характерно витягнуте тіло, великі крила і довгий хвіст. Корпус поставлений майже горизонтально, оперення досить щільне, рівномірно

розміщене по всій довжині. Спина довга, широка, добре розвинені груди, хвіст дуже рухливий і злегка піднятий. Голова витягнута, шия середньої довжини, добре обмускулена. Верхня частина голови вкрита довгими, злегка піднятими пір'ями. За стресової ситуації пір'я на голові птиці піднімається, утворюючи своєрідний чуб. Очі великі, блакитного, сірого або темно-бурого кольору. Дзьоб середньої довжини, звужується в напрямку кінчика, Навколо очей і дзьоба знаходяться неоперені ділянки шкіри з гладкими наростами і яскраво пігментовані бородавки.

Мускусна качка має різний колір забарвлення пір'я. Вона може бути білою, коричневою, чорною, блакитною. Серед мускусних качок поширене «дике» забарвлення, у тому числі «дзеркало».

Біла. Забарвлення відповідає назві. Оперення не має ознак жовтизни. Дзьоб повинен бути світло-рожевим, на кінчику – світлішим. Плюсни жовті, очі тільки сіро-блакитні.

Чорно-біла. Очі зазвичай світло-коричневі (зрідка світло-блакитні), плюсни жовті (допустимі чорні плями). Основний колір оперення - чорний, з характерним блиском (на спині зі зеленим вилиском, в інших місцях – з фіолетовим). Біле пір'я утворює малюнок в області голови, шиї, грудей і «дзеркало» за складених крил.

Коричнева дика. Основним кольором є шоколадний. Махове, покривне і хвостове пір'я темніше, зі зеленуватим блиском. У молодняку білих пір'їн на крилах мало, у дорослих – більша частина. Пух коричневий, світлий. Дзьоб червоного кольору, кінчик темний, пігментований біля основи. Очі і плюсни коричневі, допустимі світлі плями. У народі їх називають не інакше, як «червоні мускусні качки».

Коричнево-біла. Основним кольором вважається шоколадно-коричневий (за зеленого вилиску). Біле пір'я утворює малюнок в області голови, шиї, грудей. Махове перо другого порядку коричневе, першого – біле («дзеркало»). Дзьоб червоний (кінчик темніше), допустима його легка пігментація. Очі і плюсни коричневі.

Чорна. Колір відповідає назві. Забарвлення птиці повністю чорне. Спина і крила мають зеленуватий відтінок, інші частини тулуба качки – фіолетовий колір забарвлення пір'я. Пух сірий, темний. Очі коричневі. Плюсни і дзьоб чорні.

Блакитна. Забарвлення відповідає назві. Блакитний колір виражений. Окремі пір'їни мають темну окантовку (інша структура пера). Очі коричневі. Плюсни з дзьобом практично чорні.

Дика. Переважаючий колір пір'я – чорний, насичений, зі зеленуватим відтінком на спині і крилах, пурпурним на грудях і фіолетовим в інших місцях. Великі покривні крила в дорослої птиці здебільшого білі, у молодняку їх менше. Дзьоб і очі коричневі. Плюсни чорного кольору, пальці трохи світліші (можуть бути жовтуватими).

Проте в практиці все частіше зустрічається інше, не визнане стандартом забарвлення пір'я.

Продуктивність: жива маса дорослих особин селезнів – 5–6 кг, качок – 2,5–3,0 кг. За спеціального режиму годівлі та утримання дорослі чоловічі особини досягають 7–8 кг, жіночі 3,0–3,6 кг.

Несучість – 90–20 яєць, маса яйця за стандартами – від 75 г.

Розведення цих качок являє певний інтерес для збільшення виробництва нежирного смачного м'яса. Дана качка може скласти конкуренцію значно поширеним кросам пекінських качок.

Крім традиційного застосування, з метою виробництва м'яса і яєць, мускусна качка стала досить широко відомою під французькою назвою «барбарійська качка» (фр. *De Canard Barbarie*) як сировина для виготовлення гомеопатичного препарату оциллококцидум, що широко застосовується в усьому світі для симптоматичної терапії застуди.

МУЛЛАРД

Мулларди – це міжвидовий гібрид, який отримують при схрещуванні мускусних селезнів з качками Пекінської породи. Відомі різні варіанти їх схрещування: з орпінгтонами, руанськими або качками породи біла Альє.

Гібриди мають міцне здоров'я та досить легко пристосовуються до будь-яких умов навколишнього середовища. Вони невибагливі до кормів. Добре набирають масу на будь-яких кормах. У місячному віці їх можна випускати на водойму.

Екстер'єрні особливості: мулларди, частіше білого кольору, з чорною плямою на голові. Проте можуть бути й найрізноманітнішого забарвлення.

Мал. 45. Качки Муллард

Продуктивність: птиця має прекрасні м'ясні характеристики. Відсоток жиру в м'ясі становить лише 3 %. До 7–10-тижневого віку мулларди досягають живої маси 1,3–1,5 кг. За тривалого терміну утримання муларди досягають маси 7 кг. Статевий диморфізм не чітко виражений. Різниця за живою масою між качками і селезнями становить 0,5 кг.

Використовуються як для розведення в умовах присадибного господарства, так і для промислової відгодівлі з метою отримання м'яса та жирної печінки.

ПЕКІНСЬКА

Виведена в середині XVII ст. в західному пригір'ї Пекіна китайськими птахівниками. У другій половині XIX ст. Пекінські качки з Китаю завезено в Америку і Європу. Їх дуже швидко було розповсюджено в багатьох країнах, зокрема в Росії і Україні. Сумлінна праця птахівників зробила Пекінську породу качок однією з найкращих порід за інтенсивністю росту і м'ясними якостями. В Україні порода представлена кросами «Медео», «Темп», «Благоварський».

Екстер'рні особливості: масивна птиця, голова велика, широка, подовжена, з випуклою лобною частиною, очі великі, блискучі, темно-голубі. Дзьоб оранжево-жовтий, середньої величини, дещо вигнутий. Шия товста, середньої довжини. Ноги невисокі, товсті, міцні, червоно-оранжевого кольору. У качок довгий, глибокий, піднятий тулуб; грудні м'язи широкі, глибокі; спина широка, видовжена, нахилена від плечей до хвоста, хвіст злегка піднятий.

Крила щільно прилягають до тулуба; оперення біле з жовтуватим-кремовим відтінком. Шкіра біла (ген Y), шкаралупа яєць біла (ген g).

Мал. 46. Качки Пекінської породи

Качки породи Пекінська дають високопоживне, ніжне і соковите м'ясо, у молодняку воно менш жирне, ніж у дорослих качок.

Використовується порода для розведення в умовах приватного господарства. Для отримання м'яса в промислових масштабах використовують кроси, створені на основі Пекінської породи.

Показники продуктивності качок породи Пекінська

Показник	Батьківське стадо
Несучість за 20 тижнів, шт.	90–120
Вивід, %	75–78
Жива маса у віці 7 тижнів, кг: самці	3,0
самки	2,8
Жива маса дорослої птиці, кг: самці	3,5–4,0
самки	3,0–3,5
Забійний вихід, %	80
Вміст їстівної частини, %	69
Збереженість, %: молодняку за 7 тижнів	97,0
дорослої птиці	94,0
Маса яйця, г	85–90

РУАНСЬКА

Руанська порода качок належать до рідкісних порід. Вона була створена в північній Франції шляхом приручення диких качок з подальшою селекцією за живою масою.

Мал. 47. Качки породи Руанська

Екстер'єрні особливості: порода качок має горизонтальний, добре розвинений тулуб, глибокі, широкі груди, широку спину, що звужується до хвоста і плечей. Колір оперення схожий з кольором диких качок: темно-коричневий, з двома світло-коричневими смужками на голові. Смужки прокреслені від дзьоба до шиї, до плечей груди червоно-бурого кольору, знизу тулуб сірий, ноги темно-помаранчевого кольору. Голова невелика, помірної ширини. Шия середньої довжини, злегка вигнута, спина широка і опукла. Дзьоб у селезня довгий, широкий, жовтувато-зеленого кольору, нагорі чорна пляма. У качки дзьоб короткий, бурувато-помаранчевий, з темними плямами на верхній частині. Очі темно-коричневі. У селезня різко виділяється біле намисто або кільце на шиї. Груді селезня червонувато-коричневі, спина темно-зелена, майже чорна, завитки хвостових пір'їн темно-зелені. У качки груди світло-коричневі, з темними смужками, спина – темно-коричнева.

Продуктивність: маса селезня – 3,5–4,0 кг, качки – 3,0–3,5 кг. За інтенсивної відгодівлі маса качок породи сягає 5,5 кг.

Несучість досить висока – 80–90 яєць. Інстинкт насиджування проявляється погано.

Незважаючи на високі відгодівельні якості порода качок Руанська мало використовується в промисловому птахівництві через строкате забарвлення, що погіршує товарний вигляд тушки.

Руанська – це рідкісна порода, яку розводять в основному для виставок. Інколи використовується як материнська при створенні різних порід і типів.

СІРА УКРАЇНСЬКА

Походження: селекції Інституту птахівництва УААН, Україна.

Породна група, виведена під керівництвом професора М.В. Дахновського на експериментальній базі Українського науково-дослідного інституту птахівництва (птахорадгосп «Борки», Харківська область) шляхом спрямованої племінної роботи з місцевими сірими качками без участі будь-яких інших високопродуктивних порід. Пізніше застосовували ввідне схрещування

місцевих качок з дикими качурами і подальшим відбором та підбором птиці за екстер'єром, живою масою, несучістю та забарвленням оперення.

Екстер'єрні особливості: чітко виражений статевий диморфізм у дорослої птиці за кольором оперення: голова і шия у селезнів темно-сірого або чорного кольору зі зеленим вилиском, на шії біле кільце; дзьоб самців оливковий, очі темно-коричневі; груди широкі, глибокі, випуклі, у селезнів – коричнево-червоні; спина широка, пряма, крила щільно прилягають до тулуба, сіро-бурі, з блискучими синіми «дзеркальцями», облямованими по боках чорними та білими смугами; спина широка, пряма; ноги невисокі, міцні, рожево-червоні; оперення дикого типу ($M+$, $L+$), нижньої частини тулуба світліше, ніж на спині; шкіра біла (Y); качки мають рівномірне темно-буре оперення з двома чорними смужками на голові; шия, спина, грудь та нижня частина тулуба бурі, крила темно-бурі з невеликим «дзеркальцем», що обмежуються чорною та білою смужками; очі темно-оливкові; глибокий піднятий тулуб; голова видовжена; темно-оливковий дзьоб; шия середньої довжини, дещо вигнута; шкіра біла (Y); шкаралупа яєць біла (g).

Мал. 48. Качки Сірої української породи

Сіра українська відрізняється від інших кольорових українських качок більш міцною конституцією, негрубим кістяком, добре розвиненою мускулатурою, щільним легким та густим пір'ям, високою рухливістю, життєздатністю, надзвичайно високою якістю

Деякі особини цієї породи не мають чіткого статевого диморфізму за забарвленням пуху, що заважає віднесенню її до аутоксексних порід качок.

Добові українські сірі каченята мають темно-сіре забарвлення пуху зі зеленкуватим відтінком (дикий фенотип), але інтенсивність цього забарвлення в окремих особин варіює. Така генетична особливість забарвлення пуху молодняку породи дозволяє розподіляти добових каченят за статтю, кольором пуху лише на рівні 80 %.

Показники продуктивності качок Сірої української породи

Показник	Батьківське стадо
Несучість за 20 тижнів, шт.	90–120
Вивід, %	77
Жива маса дорослої птиці, кг: самці	3,5–4,0
самки	3,2–3,3
Жива маса молодняку в 7 тижнів, кг: самці	2,9
самки	2,8
Збереженість, %: молодняку за 7 тижнів	97,0–98,0
дорослої птиці	97,0–98,0
Маса яйця, г	70–90

З цією птицею продовжується тривала селекційно-племена робота на індивідуально-масовому рівні. Мета – створення птиці з пониженим (23–27 %) умістом жиру в тушці порівняно з качками Пекінської породи, яка має чудові смакові якості м'яса з відсотком жиру 37,2–38,6 %, високий рівень збереженості поголів'я.

УКРАЇНЬСЬКА ЧОРНА БІЛОГРУДА

Походження: селекції Інституту птахівництва УААН, Україна.

Породна група, виведена на експериментальній базі Українського науково-дослідного інституту птахівництва (птахорадгосп «Борки», Харківська область) методом складного відтворювального схрещування місцевих чорних білогрудих качок з пекінськими і хакі-кемпбелл. Подальша селекція була спрямована на покращення екстер'єру птиці, підвищення живої маси, несучості качок, виводимості яєць, інтенсивності росту каченят. Нова породна група

формувався з метою промислового вирощування холодним методом, у природних умовах. Дорослі качки цілорічно утримувалися просто неба, з використанням легких навісів. У годівлі орієнтувалися на максимальне поїдання водної рослинності.

Проводився відбір і підбір птиці з чорним пір'ям та з білим нагрудником й животом.

Мал. 49. Качки породи Українська чорна білогруда

Екстер'єрні особливості: качки мають злегка піднятий тулуб з дуже широкими та глибокими грудима; спина широка довга, із значним нахилом від плечей до хвоста; хвіст трохи піднятий; оперення чорне (E) із світлими плямами на шиї та верхній частині грудей (S), інколи з чисто білими (W), У чорних білогрудих каченят встановлено чіткий прояв індивідуальної мінливості за формою та величиною білої плями на грудях, який не має зв'язку зі статтю молодняку, а обумовлений адитивною дією багатьох генів-модифікаторів. Дзьоб трохи угнутий, середньої довжини, темно-сіро-блакитного кольору – у самок, у самців – світліший; у селезнів верхня частина шиї з синьо-фіолетовим відтінком пір'я; очі чорні, крила невеликі але розвинуті, міцні та щільно прилягають до тулуба; ноги невисокі, помірної товщини, чорні, розташовані значно ближче до задньої частини тулуба; тушки мають білий колір шкіри (Y); шкаралупа яєць біла (g).

Незважаючи на наявність оперення чорного кольору, для цієї породи притаманний білий колір шкіри, завдяки якій тушка має привабливий товарний вигляд.

Молодняк достатньо швидко зростає, до 60–65-денного віку жива маса каченят становить 1,5–1,6 кг. Тушки качок, забитих у 65–70-денному віці, сягають 2,5 кг.

М'ясо чорних білогрудих качок відзначається надзвичайними смаковими якостями.

Показники продуктивності качок породи Українська чорна білогруда

Показник	Батьківське стадо
Несучість за 20 тижнів, шт.	120–130
Вивід, %	80
Жива маса дорослої птиці, кг: самці	3,5–4,0
самки	3,2–3,5
Жива маса молодняку в 7 тижнів, кг: самці	3,0
самки	2,7
Збереженість, %: молодняку за 7 тижнів	98,0
дорослої птиці	97,0–98,0
Маса яйця, г	80–90

Птиця може бути використана як універсальна батьківська форма при схрещуванні качок з українськими сірими качками, дзеркальними, французькими шовковистими, блакитними та чорними орпінгтонами, каюгами для отримання промислових стад з кольоровим забарвленням пуху та оперення.

Крім того, при схрещуванні з більш важкими породами качок, що характеризуються білим забарвленням, можна отримувати високопродуктивних гібридних каченят різного кольору.

УКРАЇНЬСЬКА БІЛА

Походження: селекції Інституту птахівництва УААН, Україна.

Українська біла породна група качок створена в Інституті птахівництва УААН. Виведення породи було розпочато в 1956 році на Українській дослідній станції птахівництва, яка в 1959 році була реорганізована в Український науково-дослідний інститут птахівництва.

Під час виведення Української білої породної групи, як вказується в наукових працях Української дослідної станції птахівництва (1959 р.), ставилося завдання на основі місцевих порід білих та кольорових качок вивести такі породи, які б добре були пристосовані до природничо-економічних умов України, були більш здатними використовувати природні корми, краще фуражувати їх на водоймах, ніж поширена на той час Пекінська порода, і не поступатися їй за продуктивними якостями.

Шляхом спрямованої селекції місцевих відрідь білих качок без участі інших порід на кінець 50 років минулого століття була створена група українських білих качок. Подальшу селекцію було спрямовано на покращення екстер'єру птиці, підвищення живої маси, несучості качок, виводимості яєць, інтенсивності росту каченят.

Екстер'єрні особливості: тулуб глибокий, широкий; голова видовжена; дзьоб блідо-рожевий або оранжевий; шия середньої довжини, дещо вигнута; грудні м'язи широкі, глибокі, випуклі; спина широка, пряма; крила щільно прилягають до тулуба; ноги невисокі, міцні, рожево-червоні; оперення рецесивне біле (*c*); шкіра біла (*Y*) або жовта (*y*⁺); шкаралупа яєць біла (*g*).

Ця птиця відрізняється від інших порід місцевого походження більш високою несучістю, рухливістю, добрими м'ясними якостями, життєздатністю та білим кольором оперення, що підвищує товарну якість тушки та більш високо цініться як пухо-перова сировина.

Показники продуктивності качок Української білої породи

Показник	Батьківське стадо
Несучість за 20 тижнів, шт.	95
Вивід, %	74
Жива маса дорослої птиці, кг: самці	3,6–4,0
самки	3,3–3,5
Жива маса молодняку в 7 тижнів, кг: самці	3,2
самки	2,8
Збереженість, %: молодняку за 7 тижнів	98,0
дорослої птиці	97,0–98,0
Маса яйця, г	68–75

При схрещуванні з мускусними качурами Українські білі качки дають мулардів, від яких за цілеспрямованої відгодівлі одержують жирну печінку масою до 400 г.

Використовується як материнська форма при схрещуванні з Пекінською породою для отримання гібридів з пониженим умістом жиру в тушці (23–27 %), а при схрещуванні самок українських білих з самцями українських кольорових порід одержують красивий кольоровий молодняк, що користується великим попитом у населення.

УКРАЇНСЬКА ГЛИНЯСТА

Походження: селекція Інституту птахівництва УААН, Україна.

Породна група, створена у 60-ті роки минулого століття. Ставилася мета – з використанням місцевих відрідів з характерним глинястим забарвленням тулубу створити породу качок, які були б добре пристосовані до фуражування кормів на водоймищах і мали добрі продуктивні якості. У подальшому проводили відбір і підбір птиці тільки з глинястим оперенням. Селекція птиці була спрямована на збереження типового екстер'єру, підвищення живої маси та збереженості, несучості, виводимості яєць.

Мал. 50. Качки Української глинястої породи

Екстер'єрні особливості: чітко виражений статевий диморфізм у дорослої птиці за кольором оперення: у самок воно коричневого кольору (*d*), на спині і на крилах пір'я більш світліше, щільно прилягає до тулуба; у самців забарвлення оперення голови, шиї та грудей коричнево-бронзове, на іншій частині тулуба – буро-пісочне; дзьоб світло-зелений у самців та темно-зелений у самок; груди широкі, глибокі, випуклі; спина широка, пряма; крила щільно прилягають до тулуба; ноги червоно-оранжеві; шкіра біла (*Y*); шкаралупа яєць біла (*g*).

Показники продуктивності Української глинястої породи качок

Показник	Батьківське стадо
Несучість за 20 тижнів, шт.	100
Вивід, %	78
Жива маса дорослої птиці, кг: самці	3,0–3,4
самки	2,9–3,1
Жива маса молодняку в 7 тижнів, кг: самці	2,8
самки	2,6
Збереженість, %: молодняку за 7 тижнів	98,0
дорослої птиці	97,0–98,0
Маса яйця, г	65–73

ЧУБАТА

Чубаті качки відомі більш ніж 300 років. Цю породу частіше відносять до декоративно-м'ясної, тому наразі вона не має великого господарського значення.

Екстер'єрні особливості: Чубата порода качок характеризується незначними розмірами, проте м'язистим і щільним тілом. Спина досить довга і широка. Груди заокругленої форми, трохи випуклі. Голова невеликих розмірів, на потилиці є твердий пір'яний чубчик. Дзьоб середньої довжини. Колір його залежить від кольору оперення: чим світліше оперення, тим світліше дзьоб. Шия середньої довжини, трохи загинається вперед. Крила добре розвинені, щільно прилягають до тулуба. Оперення щільне, жорстке. Колір оперення різноманітний.

Ген наявності чуба – накопичувальний і проявляється лише у 80 % випадках у батьків із чубами. Якщо один із батьків без чуба, то, як правило, потомство без чуба.

Існує зворотна корелятивна залежність між розміром чуба в качки та її масою. Чим більше розмір чуба, тим дрібніше особина. В європейському стандарті маса чубатих качок указана нижча, ніж у Пекінської породи.

Мал. 51. Качки породи Чубата

Продуктивність: середня маса дорослих качок становить 2,0–2,3 кг, а дорослих селезнів – 2,5–2,8 кг. Несучість у середньому 50–60 яєць на рік. Окремі особини дають рівень несучості до 120 яєць. Маса яйця становить 60–80 г.

Чубату породу качок в основному розводять на приватних присадибних господарствах. Ці качки є доброю прикрасою водойми в парках і зоопарках.

ШВЕДСЬКА БЛАКИТНА

Походження: блакитні качки були вперше зареєстровані в 1835 році, в Померанії, що була частиною Шведського Королівства.

У 1884 році порода Шведські блакитні качки була завезена до північної Америки. Вони увійшли в американський «стандарт досконалості» 1904 року.

На сьогоднішній день порода найбільш поширена на північному сході Німеччини і північному заході Польщі.

Екстер'єрні особливості: Шведська блакитна порода – птиця середніх розмірів. Оперення, як у качки, так і в селезня, з відтінком блакитного сланцю, сріблясто-сіре, з білим нагрудником. Голова темно-синя, овальна, видовжена, зі зеленувато-жовтим плоским дзьобом та чорним кінчиком. Ноги в різних статевих групах червонувато-коричневого кольору, з нерівними відтінком сірувато-чорного забарвлення. Крила довгі, щільно лежать уздовж боків. Спина в качок широка, довга, без будь-яких опуклостей. Хвіст прямий, короткий.

Мал. 52. Качки породи Шведська блакитна

Продуктивність: маса дорослих особин у середньому становить 3,0–3,6 кг. Несучість коливається від 100 до 150 яєць на рік. Яйця мають шкаралупу білого, зеленого або блакитного кольору.

Нині Шведську блакитну породу качок можна зустріти в приватних присадибних господарствах. Це досить пізньостигла птиця. Вона краще почуває

себе за вільного вигульного утримання, в умовах промислового утримання – набагато гірше.

2.4. ПОРОДИ КАЧОК М'ЯСО-ЯЄЧНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ

ДЗЕРКАЛЬНА

Походження: дзеркальні качки були виведені в 1950-х роках на Кучинському птахоплемзаводі внаслідок складного і тривалого схрещування місцевих порід качок з Пекінськими і качками породи Хакі-Кемпбелл. Основне завдання, яке ставиться при цьому, отримати скоростиглу породу з ніжним і смачним м'ясом.

Мал. 53. Качки Дзеркальної породи

Екстер'єрні особливості: тулуб глибокий, широкий; голова маленька, дзьоб темний, очі коричнево-темного кольору; шия середньої довжини, дещо вигнута; груди широкі, глибокі, у селезнів коричнево-червоні; спина широка, пряма, у селезнів темно-сіра; крила світло-сірі з дзеркалом, щільно прилягають до тулуба; ноги в селезнів рожево-червоні, у качок рожево-коричневі. Забарвлення оперення в качок світло-коричнево-сіре, у селезнів світло-сизе.

Продуктивність: середня жива маса качок 2,8–3,2 кг, селезнів – 3,2–3,8 кг. Несучість 140–160 яєць., деякі несучки дають до 200 яєць в рік. Колір шкаралупи яйця – білий, жовтуватий, іноді в цяточку. Початок біологічного циклу яйцекладки розпочинається в 5-місячному віці. Виводимість 77–80 %.

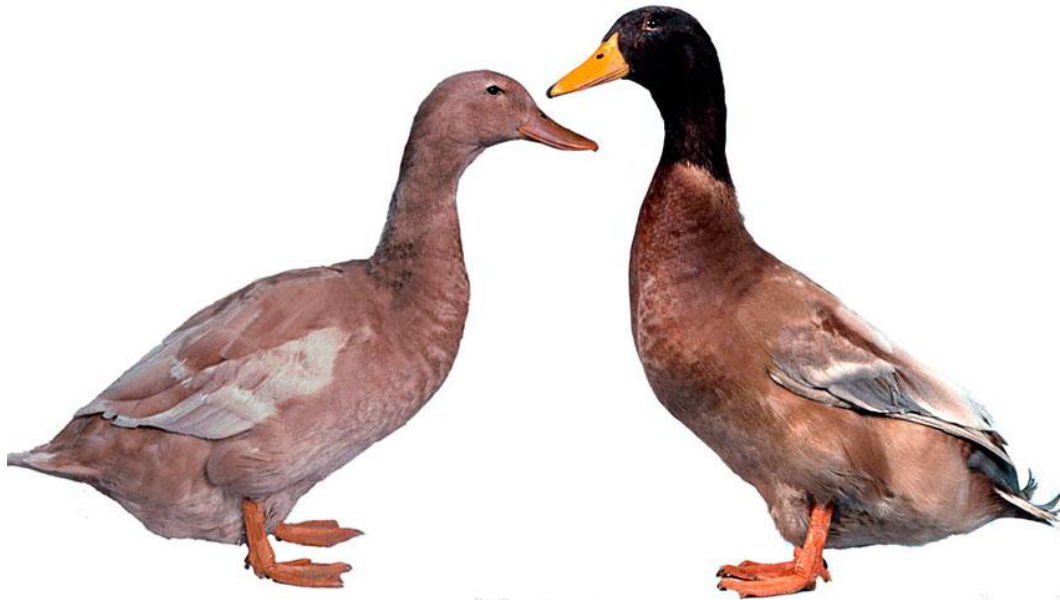
Збереження молодняку понад 95 %. За два місяці молодняк набирає масу до 2,0–2,5 кг.

Порода качок Дзеркальна не здобула широкої популярності у птахівників. Найбільше дзеркальних качок можна побачити в Підмосков'ї, Тульській, Володимирській, Орловській, Воронежській областях Росії, а також в Білорусі.

ОРПІНГТОН

Походження: качки породи Орпінгтон (відомі також під назвою «Бафф» – Палеві виведені знаменитим англійським заводчиком Вільямом Куком Орпінгтоном.

Існує декілька забарвлень качок Орпінгтон: чорні, блакитні, бежеві та білі, які не набули популярності у птахівників. Порода створена шляхом схрещування качок Каюга, Індійські бігуни, Ейльсбюрі та Руанські. Уперше порода була представлена в Нью-Йорку (США) у 1908 році в Madison Square Garden Show. У 1914 році порода була прийнята та зареєстрована в американському «стандарті досконалості».

Мал. 54. Качки породи Орпінгтон

Екстер'єрні особливості: довгий широкий тулуб, виповнені широкі груди. Голова овальна, середньої довжини дзьоб, довга, вигнута шия. Крила короткі і невеликі, добре закручений хвіст. Щільне оперення червонувато-жовтого, палевого забарвлення.

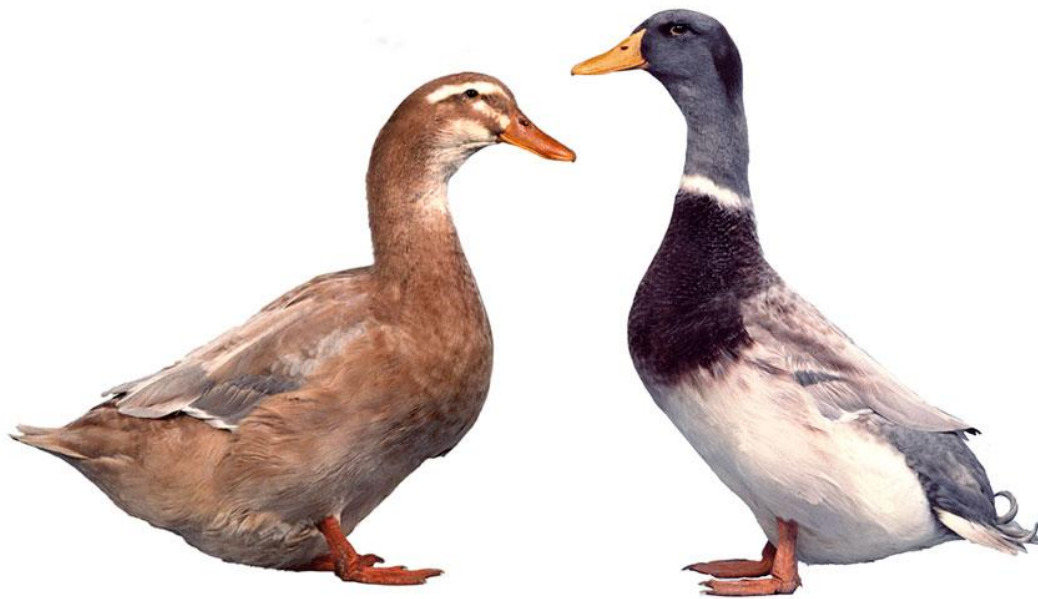

Продуктивність: жива маса селезнів 2,6–3,5 кг, качок – 2,5–3,2 кг. Середня несучість за біологічний цикл – 150–220 яєць. У 8-тижневому віці каченята придатні до забою, жива маса їх в цей період становить 2 кг.

Натепер порода качок Орпінгтон поширена в Англії, Франції, Італії та інших країнах. Використовує при гібридизації з мускусними качками як материнська форма з метою отримання поголів'я підвищеної стійкості та життєздатності.

САКСОНСЬКА

Походження: Саксонська порода качок виведена Альбертом Францем у місті Хемніц, у федеральній землі Саксонія (Німеччина), в 30-х роках XX ст. З цією метою були використані Руанська, Пекінська та інші породи качок.

Мал. 55. Качки породи Саксонська

Як порода дана популяція качок була визнана в Східній Німеччині (НДР) у 1957 році, Західною Німеччиною (ФРН) – 1958 року, а Великобританією у 1982 році. За два роки качки даної породи потрапила в США, а 2000 року їх було внесено до американського «стандарту досконалості».

Екстер'єрні особливості: надзвичайно красива порода з кольоровим пір'ям. Качки мають тулуб правильної форми, з міцним кістяком. Постановка тіла злегка похила.

У селезня забарвлення в області голови і горла, шиї – темно-синє з металевим відливом; груди та інші частина шиї – рудо-червоні, відокремлені

від забарвлення голови і частини шиї білим кільцем. Крила мають синє, з металевим відливом колір оперення. Нижня частина тіла і черево світло-сірого забарвлення. У качок основний колір оперення зеленувато-жовтий.

Продуктивність: Саксонська порода качок досить продуктивна. Жива маса дорослих самок становить 2,6–3,1 кг, а селезнів – 3,0–3,5 кг. Середня несучість за рік становить 150–200 яєць, маса яйця 70–80 г.

М'ясо має прекрасні смакові якості. Порода активно використовується для розведення у приватних господарствах.

ХАКІ-КЕМПБЕЛЛ

Походження: англійська порода качок, виведена в кінці 1800-х років відомим птахівником-аматором Адель Кемпбелл з Глостершира, шляхом схрещування палево-білих індійських бігунів з руанськими качками та мускусними.

Мал. 60. Качки породи Хакі-Кемпбелл

Екстер'єрні особливості: мають обтічний корпус, невелику голову, дзьоб і шию. Ноги темно-помаранчеві, очі темно-карі. Голова, верхня частина шиї, нижня частина спини і хвіст коричнево-бронзові, решта оперення – хакі. Існують чотири варіанти забарвлення качок: біле, темне, строкате і єдино визнане – хакі. Характер спокійний і слухняний, миролубний. Погано літають. *Продуктивність:* качки цієї породи характеризуються досить легкою

вагою. Жива маса селезнів 2,5–3,3 кг, качок – 2,0–2,5 кг. Несучість – 200–250 яєць зі шкаралупою білого кольору масою – 65–85 г. У віці 16–18 тижнів жива маса молодняку досягає 1,25–2,25 кг. Забійний вихід у цей період високий – 89 % за рахунок тонкого кістяка.

За характером птиця дуже активна, рухлива, швидко росте на водоймах і пасовищах, добре пристосовується до різних кліматичних умов. Качки породи Хакі-Кемпбелл показали свої переваги і в посушливих пустелях, і у вологих тропічних лісах, і в холодних північних регіонах.

2.5. ПОРОДИ КАЧОК ЯЄЧНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ

ІНДІЙСЬКІ БІГУНИ

Походження: порода з Південно-Східної Азії та Малайського архіпелагу.

Виділяється серед інших порід качок підгвіноподібною (вертикальною) постановкою корпусу, високими ногами, довгою тонкою шиєю. Пресуваючись, не перевалюється з боку на бік, як інші породи качок, швидко бігає. Саме тому Індійські бігуни і отримали назву – бігуни

Екстер'єрні особливості: забарвлення оперення різне, але найбільш поширене біле. Трапляється буре, червонувато-попелясте, строкато-буро-біле і чорне забарвлення.

Продуктивність: жива маса качок 1,75 кг, селезнів – 2,0 кг. Господарська цінність бігунів полягає в їх високій несучості – понад 200 яєць на рік з масою 70–80 г кожна. Від рекордисток отримують до 350 яєць. Шкаралупа яєць чисто-біла, гладка і прозора, ніби воскова.

Качок цієї породи часто схрещують зі селезнями більш важких порід для отримання м'ясних каченят, оскільки індійські бігуни мають високу несучість та достатньо рано починають яйцекладку.

Мал. 61. Качки породи Індійські бігуни

Деякі країни застосовують породу Індійські бігуни для виробництва харчових яєць, які не мають характерного специфічного смаку, притаманного качиним яйцям.

2.6. НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ КРОСИ КАЧОК

БЛАГОВАРСЬКИЙ

Походження: селекції Селекційно-гібридного центру ППЗ «Благоварський» (Башкортостан, Росія).

Дволінійний крос, створений на основі Пекінської породи. Батьківською формою є лінія Б1, материнською – лінія Б2.

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківська лінія В1	Батьківська лінія В2
Несучість за 40 тижнів на несучку, шт.: початкову	180	196
середню	188	209
Вивід, %	74	78
Жива маса у віці 7 тижнів, кг: самці	3,5	3,0
самки	3,3	2,8
Збереженість молодняку за 7 тижнів, %	98,0	99,0
Витрати корму на 1 кг приросту, кг	2,7	2,9

Показники при вирощуванні гібридів

Показник	Гібрид В1 Х В2
Жива маса у віці 7 тижнів, кг: самців	3,4
самок	3,2
Вивід, %	78,0
Збереженість за 7 тижнів, %	98,0
Витрати корму на 1 кг приросту, кг	2,8

МЕДЕО

Походження: селекції Казахської ЗДСП, Казахстан.

Показники продуктивності батьківських форм: М1 – несучість на початкову несучку за 40 тижнів – 160 яєць; маса яйця – 95,0 г; вивід каченят – 60 %; жива маса у віці 7 тижнів: селезні – 3,3 кг, качки – 3,1 кг;

М2 – несучість на початкову несучку за 40 тижнів – 190 яєць; маса яйця – 92,0 г; вивід каченят – 70 %; жива маса у віці 7 тижнів: селезні – 3,0 кг, качки – 2,7 кг;

Продуктивність гібридних каченят: жива маса у віці 7 тижнів: селезні – 3,2, качки – 3,0 кг; збереженість каченят за 7 тижнів – 98,0 %.

КОМПАКТ-99

Походження: Угорської селекції.

Показники продуктивності батьківської форми: несучість на початкову несучку за 40 тижнів – 180–200 яєць; вивід каченят – 64–70 %; жива маса у віці

7 тижнів: селезні – 3,1–3,3, качки – 2,7–2,9 кг; збереженість каченят за 7 тижнів – 97,0 %.

Продуктивність гібридних каченят: жива маса у віці 7 тижнів: селезні – 3,2–3,4, качки – 2,8–3,0 кг; збереженість каченят за 7 тижнів – 98,0 %.

КОМПАКТ -94

Походження: Угорської селекції.

Показники продуктивності батьківської форми: несучість на початкову несучку за 40 тижнів 170–190 яєць; вивід каченят – 63–68 %; жива маса у віці 7 тижнів: селезні – 3,1–3,2, качки – 2,7–2,8 кг; збереженість каченят за 7 тижнів – 97,0 %.

Продуктивність гібридних каченят: жива маса у віці 7 тижнів: селезні – 3,1–3,3, качки – 2,7–2,9 кг; збереженість каченят за 7 тижнів – 98,0 %.

САРВАШІ (SARVACHI)

Походження: дволінійний крос Угорської селекції. За продуктивними показниками близький до кросу Черрі Веллі, тому ще його називають «Угорський Черрі Веллі».

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківське стадо
Вік досягнення статевої зрілості, тижнів	26
Період яйцекладки за одного циклу, тижнів	46
Несучість за 46 тижнів, шт.	250
Вивід молодняку, %	70
Збереженість молодняку до 7 тижнів, %	98,0
Жива маса в 7 тижнів, г:	3100

СТАР 53 Н.У. (STAR 53 Н.У.)

Походження: крос важкого типу селекції французької фірми Гримо Фрер (Grimaud Freres). Крос дволінійний, до складу якого входять батьківська лінія GL-50 і материнська лінія GL-30.

Показники продуктивності

Показник	Батьківське стадо
Вік досягнення статевої зрілості, тижнів	24
Несучість, шт.: за 26 тижнів	162
за 46 тижнів	260
Вивід молодняку, %	80–82
Збереженість, %: молодняку до 7 тижнів	96,0
дорослої птиці	94,0
Жива маса в 7 тижнів, г: самців	3460
самок	3230

Показники при вирощуванні гібридів

Показник	Період вирощування, днів		
	42	49	56
Жива маса, г	3195	3620	3940
Витрати корму на 1 кг приросту, кг	2,12	2,35	2,58
Забійний вихід, %	65,2	66,3	68,4
Вихід філейного м'яса, %	20,5	22,4	23,0

ТЕМП

Походження: селекції науково-виробничого підприємства «Білоруської зонально-дослідної станції з птахівництва» (РУСНВП БілЗДСП), Білорусь.

Дволінійний крос, створений на основі качок Пекінської породи. Вдосконалюється до сьогодні.

Показники продуктивності батьківського стада

Показник	Батьківська лінія Т1	Батьківська лінія Т2
Несучість за 23 тижнів, шт.	143	144
Вивід, %	70	72
Жива маса у віці 7 тижнів, г: самці	3190	3080
самки	3070	2930
Збереженість за 7 тижнів, %	95,0	96,0

Показники при вирощуванні гібридів

Показник	Гібрид Т1 Х Т2
Жива маса у віці 7 тижнів, г: самців	3250
самок	3080
Збереженість за 7 тижнів, %	98,0
Витрати корму на 1 кг приросту, кг	3,0–3,1

ЧЕРРІ ВЕЛЛІ SM 3 (CHERRY VALLEY SM 3)

Походження: дволінійний важкий крос, створений на основі Пекінської породи селекційною фірмою Черрі Веллі (Англія). Реалізація племінної продукції цього кросу здійснюється безпосередньо з фірми або через Угорщину.

Показники продуктивності

Показник	Батьківська лінія 151	Материнська лінія 102
Несучість за 20 тижнів, шт.	110–120	130–150
Вивід молодняку, %	63	75
Збереженість, %: молодняку до 7 тижнів	94,0–96,0	94,0–96,0
дорослої птиці	98,0	98,0
Жива маса дорослої птиці, г: самців	4000	3700
самок	3500	3400
Жива маса молодняку в 7 тижнів, г	3100–3400	2600–2900

Показники при вирощуванні гібридів

Показник	Гібрид
Жива маса у віці, г: 6 тижнів	3200
7 тижнів	3600
Збереженість до 7 тижнів, %	98,0
Витрати корму на 1 кг приросту, кг	2,4
Забійний вихід, %	80

3. ГУСИ.

3.1. ПОХОДЖЕННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.

Приручення гусей відбувалося багато разів і в різних регіонах. Прабатьками домашніх гусей були в основному три види. В Європі і в різних районах Азії, крім східних, був одомашнений сірий гусак (*Anser anser*). У нього сіре візерункове оперення і червоний дзьоб. Цей вид поширений по всій Європі. У Китаї та на Далекому Сході було одомашнено місцевого гусака-сухоніса (*Anser cygnoides*). Це більш великий гусак з чорним дзьобом. Сучасні домашні китайські гуси дуже схожі на своїх диких предків.

Є свідчення, що в Стародавньому Єгипті був приручений дикий нільський гусак (*Chenalorex agypticus*), проте його одомашнені нащадки не збереглися. Цей вид гусей мешкає майже скрізь в Африці, крім її західної частини. Нільський гусак трохи менше інших прабатьківських форм домашніх видів. У нього красиве червоно-коричнєве оперення з жовтими відтінками.

У Північній Америці у XVIII і XIX ст. розводили гусей, які відрізнялися від європейських і азіатських порід. Приручена тут місцева канадська казарка не отримала широкого розповсюдження.

Основна мета розведення гусей – отримання м'яса.

Усі породи розподіляють за категоріями живої маси на легкі, середні та важкі.

3.2. БОНІТУВАННЯ ГУСЕЙ

Породи гусей розділяють на три типи:

легкий – кубанська сіра, китайська сіра породи та ін.;

середній – рейнська біла, італійська біла, роменська порода та ін.;

важкий – велика сіра, велика біла, тулузька, емденська, угорська біла, угорська сіра, уральська біла, ліндовська, холмогорська породи, легарт, колуш та ін.

Гусей бонітують:

у віці до 52 тижнів – за власними показниками: жива маса самців та самиць у віці 9 тижнів, падіж молодняку за 9 тижнів життя;

у віці 52 тижні і старше – за власними показниками: жива маса самців та самиць у віці 9 тижнів, падіж молодняку за 9 тижнів життя, за 52 тижні життя, та за показником виводу молодняку, отриманого від птиці, яка бонітується за 52 тижні життя.

Мінімальні вимоги щодо рівня господарсько-корисних ознак гусей для визначення класу

Ознака	Важкий тип				Середній тип				Легкий тип			
	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас	еліта-рекорд	еліта	I клас	II клас
Жива маса у віці 9 тижнів, кг:												
самців	4,5	4,3	4,1	3,9	4,1	3,9	3,8	3,7	3,7	3,7	3,6	3,6
самиць	4,1	4,0	3,7	3,6	3,7	3,6	3,5	3,4	3,4	3,3	3,3	3,2
Падіж молодняку за 9 тижнів життя, %	10	10	15	15	10	10	15	15	10	10	15	15
Несучість на початкову несучку за 52 тижні життя, шт.	35	33	30	25	52	50	40	30	60	55	50	40
Вивід молодняку, %	60	60	60	60	65	65	65	65	70	70	70	70

3.3. ЛЕГКІ ПОРОДИ ГУСЕЙ

ВІШТІНЕС

Походження: порода гусей Віштінес виведена в Литві в радянський період шляхом відбору місцевих гусей з більш високими господарсько корисними якостями. Потім цих гусей схрещували зі східно-пруськими і емденськими гусьми, а також з померанськими.

У минулому віштінеси мали значне поширення в Литовській РСР, наразі в промислових господарствах Литви більше рейнських та італійських гусей. Віштінес розводять здебільшого в приватних господарствах Литви та Естонії.

Екстер'єрні особливості: тулуб широкий та глибокий з горизонтальною поставою. Голова округла, середньої величини, дзьоб яскраво-помаранчевого кольору. Шия з вигином, середньої довжини. Груді широкі, опуклі. Ноги невисокі, помаранчевого кольору. На животі є одна або дві складки шкіри. Оперення білого кольору.

Мал. 62. Гуси породи Віштінес

Продуктивність: жива маса гусаків 6,0–6,5 кг, гусок – 5,5–6,0 кг. Молодняк 60-денного віку – 3,8–4,0 кг. Статева зрілість настає у віці 9,5 місяця. Несучість 30–40 яєць з масою 160–170 г. Інкубаційні якості яєць задовільні. Вивід гусенят становить 60–65 %.

Порода Віштінес характеризується добрими м'ясними якостями. Вихід їстівних частин тушки становить 68–70 %, уміст внутрішнього жиру 13–14 %. Збереження молодняку 75 %, дорослих гусей – 90–95 %,

Гуси можуть використовуватися як при чистопородному розведенні, так і в схрещуванні як батьківська форма для виробництва гусенят-бройлерів. Як генетичний матеріал гуси Віштінес зберігаються в колекційному стаді інституту птахівництва.

КИТАЙСЬКА БІЛА

Походження: Китайські білі гуси беруть своє походження від одомашненого дикого гусака сухоноса або по іншому – дикого шишкуватого китайського гусака з деякою участю диких сірих та індійських гусей. Одомашнювались китайські гуси в північному Китаї, Сибіру, Японії, звідки значно поширилися в інші країни, зокрема і в Україну, де вже тривалий час легко розводяться. Це найстаріша серед культурних порід гусей, що розводяться на теренах колишнього Радянського Союзу.

Мал. 63. Гуси породи Китайська біла

Екстер'єрні особливості: китайські білі гуси різко відрізняються від європейських порід довгою лебединоподібної шиєю і великою шишкою на лобі в основи дзьоба. Дзьоб, шишка, плесна і лапи помаранчеві. За забарвленням розрізняють два різновиди оперення китайських гусей: білі китайські, сірі китайські. Екстер'єр білих китайських гусей подібний до екстер'єру китайських сірих. Мають високу пристосовність до різних умов годівлі та утримання, а також виділяються доброю плодючістю.

Продуктивність: жива маса гусаків 5,5 кг, гусок – 4,0 кг, гусенят у 9-тижневому віці становить приблизно 3,0 кг. Статева зрілість гусей настає у 270-денному віці, яйцекладка часто починається в грудні і триває 180 днів. Китайські гуси мають високі відтворні якості. За період яйцекладки вони зносять 60–70 яєць, маса яйця – 140–160 г, рекордсменки зносять і 100 яєць. Заплідненість яєць 60–80 %, а вивід гусенят – 70–80 %. Збереженість молодняку до 9 тижнів – 99 %. М'ясні якості досить високі.

Китайські гуси відрізняються рухливістю і часто агресивністю.

У нашій країні гуси китайської породи та їх помісі поширені повсюдно. Сприяли поширенню цих гусей високі показники несучості та інкубаційні якості. Завдяки цим якостям китайські гуси широко використовувалися у виведенні таких порід, як Холмогорська, Ліндовська, Кубанська, Переяславська та ін.

За чистопородного розведення китайських гусей м'ясні якості досить низькі, тоді як у помісей, одержаних від схрещування гусок китайської породи з гусаками інших порід, підвищуються жива маса, м'ясні якості і особливо несучість.

Китайських гусей розводять в присадибних господарствах і зберігають як генетичний резерв у наукових установах.

КИТАЙСЬКА СІРА

Походження: Китайська сіра порода гусей була виведена в Китаї шляхом одомашнення місцевих диких китайських гусей. У XVIII ст. були завезені в європейські країни.

Мал. 64. Гуси породи Китайська сіра

Екстер'єрні особливості: за забарвленням існують два види гусей: сірі й бурі. У них досить велика голова, з характерною гулею на лобі, шия довга.

Саме тіло не надто довге. Груді дуже випуклі та круглі. Відмінність між бурими і сірими гусями полягає в тому, що у бурих гусей китайської породи прямо від дзьоба і до кінця тулуба проходить смуга бурого кольору. А у білих гусей шишка на лобі, дзьоб і лапки яскраво помаранчевого кольору.

Продуктивність: маса гусаків досягає 4,5–5,5 кг, а гусок –4,0–4,5 кг. Відмінною особливістю цієї породи є висока несучість. За рік гуски несуть 80 яєць, маса яйця 150–155 г. Ці гуси надто енергійні й рухливі. У гусок дуже слабо розвинений материнський інстинкт.

Сьогодні китайських гусей схрещують з великими породами, щоб отримати особин, які мають велику живу масу і високу якість м'яса.

КУБАНСЬКА

Походження: Кубанська порода гусей – це результат роботи фахівців Кубанського сільськогосподарського інституту (Росія). Селекціонери схрещували горьківських, китайських, диких сірих та інших гусей, щоб одержати невибагливу породу гусей з високою несучістю та невимогливим пристосуванням до різних умов утримання та годівлі.

Мал. 65. Гуси породи Кубанська

Екстер'єрні особливості: кубанські гуси порівняно невеликі. Тіло трохи припідняте в передній частині тулуба. Голова маленька, з великим чорним

дзьобом та шишкою на лобі. Груди мають круглу форму. Оперення гусей сірого кольору. Від основи клюва по голові та шиї проходить коричнева смуга.

У гусок дуже погано розвинений материнський інстинкт.

Показники продуктивності гусей породи Кубанська

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	5,0–5,5
самок	4,5–5,0
Несучість, шт.	75–85
Кількість гусенят від однієї самки, голів	54
М'ясо від однієї самки, кг	159
Маса яйця, г	140–160
Вивід гусенят, %	78
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	3,2
самки	3,0
Збереженість, %	94,0

3.4. СЕРЕДНІ ПОРОДИ ГУСЕЙ

АДЛЕРСЬКА

Походження: гуси породи Адлерська виведені на Краснодарській птахофабриці (Росія) шляхом схрещування місцевих невеликих гусей, що мають високу несучість, з породою Аржечка (виведена в Тамбовській області, Росія).

Мал. 66. Гуси породи Адлерська

Отриманих особин жорстко відбирали за масою і правильністю форми тіла. Відібраних гусей схрещували зі сонцегірськими гусьми.

Широке розповсюдження адлерські гуси отримали в Краснодарському краї та на територіях, сусідніх з ним.

Екстер'єрні особливості: порода Адлерська дуже нагадує великих сірих гусей. Проте відрізняється досить коротким і широким торсом, коротким дзьобом і широкими грудями. Оперення в породи білого кольору.

Продуктивність: маса самців (середня) досягає 6,5–9,0, а гусок – 5–7 кг. У два місяці жива маса молодняку становить близько 4 кг. Характерна особливість адлерської породи – відмінна якість м'яса. Однак ці гуси не дуже плодючі, несучість у гусок невелика і становить 25–40 яєць на рік. Заплідненість яєць становить 60–70 %, а виводимість 50–55 %. Гуси добре адаптовані до спекотної погоди та кліматичних умов Краснодарського краю.

АРЗАМАСЬКА

Походження: арзамаські гуси були названі на честь міста Арзамас (Росія). Досліджуючи стародавні книги з історії міста Арзамас, можна відзначити, що гуси цієї породи з'явилися приблизно у XVIII ст. Відбір для схрещування відбувався за масою та бійцівськими якостями.

По суті, арзамаські гуси є різновидом тульської породи, дуже схожі й на горьківську породу, однак на відміну від неї мають білосніжне оперення.

Мал. 67. Гуси породи Арзамаська

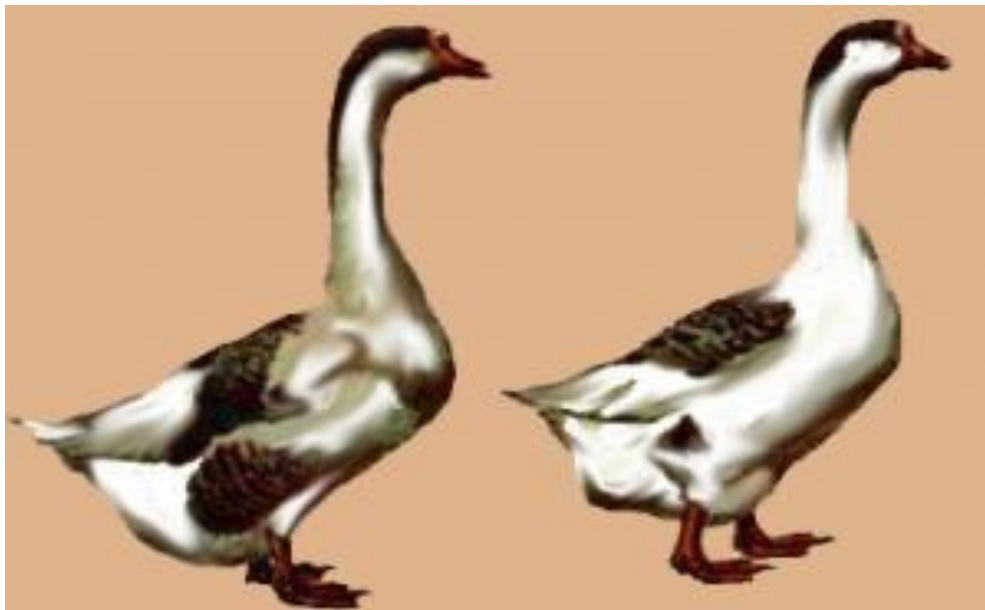
Екстер'єрні особливості: середня голова, прямий дзьоб, довгий тулуб, дзьоб і ноги яскраво-помаранчевого кольору.

Продуктивність: середня жива маса дорослого гусака досягає 6–7 кг, а гусок 5–6 кг. За цикл гуски відкладають 25–35 яєць. Заплідненість сягає 90 %. Жива маса гусенят у 2-місячному віці становить 3,0–3,8 кг. У гусок відмінно розвинені материнські якості.

Гуси породи Арзамаська цінуються за надзвичайно ніжне і смачне м'ясо.

ГОРЬКІВСЬКА

Походження: порода створена в племптахорадгоспі «Буревісник» Горьківської області (Росія) шляхом складного відтворювального схрещування місцевих гусей з птицею Китайської породи. У подальшому двопорідних помісей схрещували з гусьми Сонячногірської породної групи.

Мал. 68. Гуси Горьківської породи

Екстер'єрні особливості: колір оперення в них білий, проте зустрічаються сизі та сірі. Голова невеликого розміру, з відмінною особливістю – шишкою на лобі. Прямо під дзьобом можна розгледіти невеличку складку шкіри. Тулуб у гусей Горьківської породи широкий, груди не дуже широкі, але досить випуклі.

Гуски хороші несучки. Вони не найкращі квочки, рідко проявляють материнський інстинкт. Статева зрілість настає через 240 днів після народження.

Птиця винятково плідна. Заплідненість яєць може сягати 90–100 %, а виведення гусенят – 70–80 %. Варто зазначити, що весь молодняк досить стійкий до різних захворювань.

Горьківські гуси з використанням промислових потужностей розводяться на декількох великих птахофабриках України. Порода активно досліджується в селекції.

Показники продуктивності гусей Горківської породи

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	7,0–8,0
самок	6,0–7,0
Несучість, шт.	50
Кількість гусенят від однієї самки, голів	40
М'яса від однієї самки, кг	133
Маса яєць, г	130–150
Вивід гусенят, %	80
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	3,6
самки	3,5
Збереженість, %	95,0

ІТАЛІЙСЬКА

Походження: батьківщина італійських гусей зрозуміла з їх назви – Італія. До України вони завезені з Чехословаччини у 1975 році. Італійські гуси – це результат схрещування китайських гусей з місцевими. Ця порода значно поширилася в країнах Західної та Східної Європи.

Екстер'єрні особливості: оперення не просто біле, а білосніжне по всьому тілу. Перо дуже щільне і тверде. Пуху в цих гусей дуже мало. Голова маленька, компактна, шия невеликих розмірів, груди досить широкі. На животі відсутні складки шкіри.

Наразі Італійські гуси активно використовуються в селекції для одержання нових порід гусей.

Головною особливістю гусей є те, що їх відгодовують в основному для отримання жирної печінки. Її маса сягає 350–400 г, що за нормальної відгодівлі становить 7 % від загальної живої маси гусей.

Мал. 69. Гуси породи Італійська

Показники продуктивності гусей породи Італійська

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	6,0
самок	5,0
Несучість, шт.	40–50
М'яса від однієї самки, кг	131
Маса яйця, г	140–170
Вивід гусенят, %	70
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	4,0
самки	3,8
Збереженість, %	96,0

Від схрещування італійських та рейнських гусей отримують гібридних гусенят з відмінною якістю м'яса.

ЛАНДСЬКА

Походження: Ландські гуси виведені на основі тулузьких гусей у Франції. Гуси не дуже великих розмірів, мають досить високу несучість. За спеціальної відгодівлі від гусей цієї породи можна отримати відмінних розмірів печінку. Колір оперення темно-сірий. Зустрічаються екземпляри з білим пером.

У ландских гусей надшироке і масивне тіло. Жива маса гусаків досягає 7–8 кг, а гусок 6–7 кг. Несучість 30–40 яєць на рік. Яйця досить великі, масою 170–200 г.

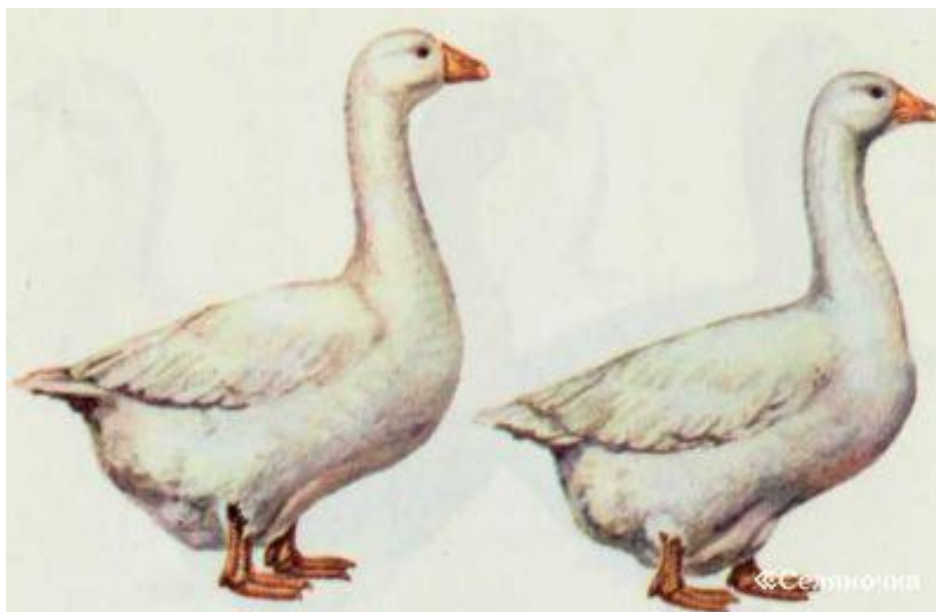
Мал. 70. Гуси породи Ландська

Гуси породи Ландська мають прекрасні характеристики пера і пуху. З одного гусака можна зібрати 350–400 г пуху.

Ландських гусаків схрещують з гусками Угорської та Італійської порід. Такі схрещування проводяться з метою отримання гібридів, які б за відповідної відгодівлі давали велику печінку (800–850 г) і сягали живої маси 10 кг.

ЛИТОВСЬКА

Литовські гуси представлені двома різновидами: віштінес і пулькінес.

Мал. 71. Гуси породи Литовська

Гуси *віштінес* описані вище. Різновид литовських гусей – *пулькінес* – створений тривалою селекцією місцевих гусей. Оперення у них переважно біле,

але зустрічається строкате і сіре. Середня жива маса гуски –5,2 кг, найбільша – 6,3 кг; маса самців відповідно 5,5 і 7,2 кг. Їстівних частин в тушці 67,5 %. Несучість гуски – 17–23 яйця за сезон, з масою яйця 162 г. Яйцекладка починається у віці 317 днів, заплідненість яєць – 88 %. Інстинкт насиджування проявляється у 40–47 % гусок.

ОБРОШИНСЬКА

Походження: 1957 року на базі дослідного господарства «Оброшино» (Україна) була розпочата робота з виведення нової породи гусей. Селекційна робота проводилася з метою поліпшення показників породи гусей за багатьма напрямками. Схрестивши батьківську форму (гусаки породи Китайська сіра з місцевими білими гусками) з материнською формою (Китайська сіра).

Мал. 72. Гуси породи Оброшинська

Отриманих помісей схрещували між собою для отримання трипородної помісі і подальшого розведення їх «у собі». Отримані генотипи поєднували в породі такі біологічні ознаки: життєздатність і добру несучість, високий коефіцієнт м'ясної скороспілості.

Порода Оброшинська підрозділяється на два типи ліній: С1 і С2, які розрізняються за кольором оперення і показниками продуктивності.

Екстер'єрні особливості: добрий розвиток м'язової тканини, компактна будова тіла; грудний відділ глибокий і широкий; спина пряма, рівна; черево

підтягнуте, без жирових складок. Голова невелика, помаранчевий дзьоб середньої довжини, широкий в основі. Шия пряма середньої довжини. Хвіст рівний короткий, ноги середньої довжини. Крила добре розвинені, щільно прилягають до тіла.

Продуктивність: дорослі оброшинські гуси важать в середньому: 6,8 – гуски, 7,2 кг – гусаки. Молодняк у 2-місячного віку набирає до 4 кг.

Статева зрілість птиці настає в 9 місяців. Несучість гусок – 35–40 шт. Середня маса яйця близько 160 г. Заплідненість 85–90 %. Вивід гусенят 68–70 %. Оброшинські гуси типу С1 мають 71 % оперення сіро-сталевого забарвлення з темно-коричневою смужкою на голові і шиї; типу С2 – 29 % сірого з поперечною білою смужкою на грудях і крила білого кольору.

Особливості оброшинських гусей: висока життєздатність та збереження молодняку; добре пристосовуються до місцевих кліматичних умов, до пасовищного утримання; висока скоростиглість молодняку і добра якість м'яса; відмінні пухо-пірові показники; висока несучість;

Порода гусей Оброшинська розповсюджена в Саратовській області (Росія), Волинській, Черкаській, Львівській, Київській, Одеській областях України та в Республіці Молдова.

ПЕРЕЯСЛАВСЬКА

Походження: гуси породи Переяславська виведені на Україні шляхом схрещування роменської та китайської сірої порід. Розведенням її в основному займаються в присадибних господарствах України, на деяких птахофермах Чернігівської області та прилеглих района, а також в Краснодарському краї Росії. Порода добре пристосована до місцевих кліматичних умов. У 1974 р. чисельність поголів'я породи Переяславська становила понад 2 тис. голів, у 1985 р. ця цифра скоротилася майже вдвічі і становила близько 1,2 тисячі голів. Натепер точних показників немає.

Мал. 73. Гуси породи Переяславська

Зовні порода схожа на китайських сірих гусей: оперення гусей сіре, на шиї розташована темно-бура смужка, ноги і дзьоб – темні (чорні), плесно рожеве.

Екстер'єрні особливості: тулуб птиці спереду припіднятий; довга шия; велика голова з «шишкою» над дзьобом і шкірною складкою під дзьобо. На череві одна або декілька жирових складок.

Продуктивність: маса гусаків близько 6 кг, гусок близько 5 кг. Двомісячний відгодівельний молодняк сягає близько 3 кг. Несучість – 40–60 яєць (за високого рівня годівлі 70 шт.). Середня маса яйця близько 150 г. Заплідненість 80–90 % з виводом гусенят близько 70 %. Висока життєздатність дорослих гусей та молодняку – 85–95 %.

До основних якостей породи Переяславська відносяться: хороші відтворювальні якості; відносно висока несучість; безперешкодна адаптація до місцевих умов; легка пристосованість до пасовищного утримання (без підгодівлі).

РОМЕНСЬКА

Походження: Роменська порода гусей була виведена в Сумській області. Гуси цієї породи – найбільш поширені на території України, мають світло-сіре оперення, однак зустрічаються й білі з сизими грудями.

Мал. 74. Гуси породи Роменська

Екстер'єрні особливості: дзьоб не дуже довгий, помаранчевого кольору біля основи і чорний на кінці; на голові немає ні шишок, ні гаманця; шия коротка і товста; саме тіло досить компактне, але широке. Груді опуклі. Є одна або дві складки шкіри на череві.

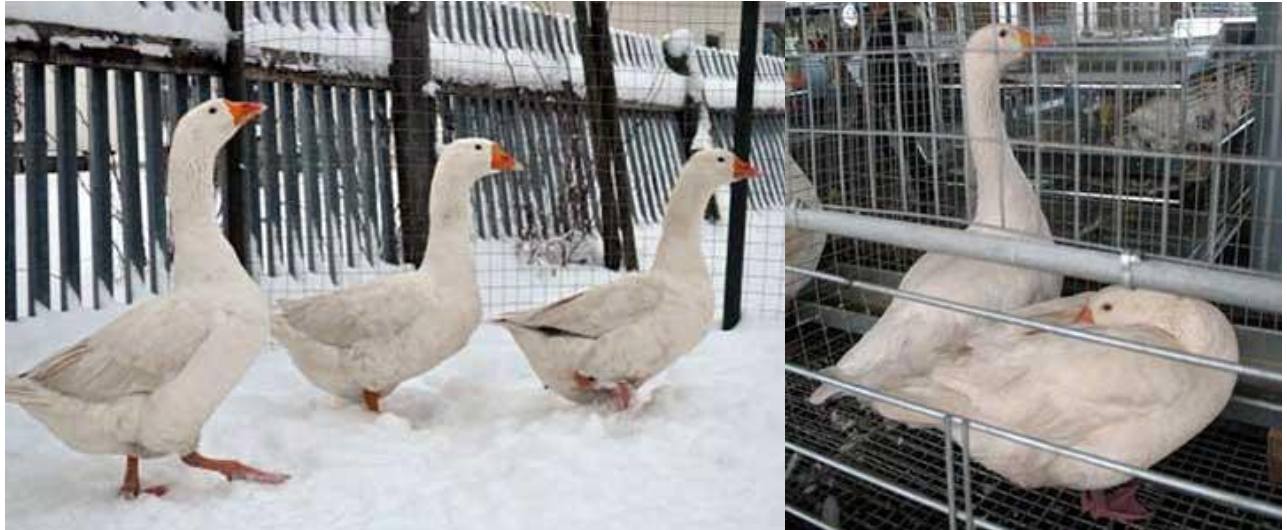
Продуктивність: середня маса гусей 6,0–6,5 кг, гусок 5,0–5,5 кг. Самки цієї породи відрізняються прекрасним материнським інстинктом: сідають у квочки і добре виховують своїх гусенят. Несучість невелика – 15–20 яєць. Роменські гуси відмінно пристосовані до кліматичних умов середньої Європи.

РЕЙНСЬКА

Походження: Створена порода в Німеччині, в Україну гуси потрапили з Угорщини.

Екстер'єрні особливості: колір оперення білий, перо щільно прилягає до тулуба; голова невелика; шия середньої довжини; тулуб середньої величини; груди широкі і глибокі, на животі є маленька подвійна складка шкіри. Дзьоб і ноги помаранчевого кольору.

Продуктивність: жива маса гусок 5,5–6,0 кг, гусаків – 6,0–6,5 кг. Несучість за один цикл становить 45–50 яєць, за два цикли – 65–80. Вивід гусенят - 65-70%. До 63-денного віку жива маса молодняку досягає 3,8-4,0 кг.

Мал. 75. Гуси породи Рейнська

Гусенят рейнської породи відгодовують на жирну печінку, маса якої зазвичай досягає 350–400 г.

Бажані результати дає схрещування рейнських та італійських гусей. М'ясо гібридних гусенят-бройлерів відрізняється високими смаковими якостями.

ШАДРИНСЬКА

Походження: порода Шадринська створена в Росії наприкінці XVII ст. в місті Шадринськ Пермської губернії шляхом відбору і відтворення кращих особин, отриманих від приручених диких сірих гусей в покращених умовах годівлі та утримання.

Мал. 76. Гуси породи Шадринська

Незважаючи на 300-літню історію розведення, шадринські гуси мають ще значні екстер'єрні недоліки і невисоку продуктивність, але характеризуються міцною конституцією і доброю пристосованістю до суворих умов Уралу і Сибіру (Росія). За відповідного утримання, годівлі продуктивні якості та екстер'єрні особливості шадринських гусей можна значно поліпшити в короткі терміни.

Екстер'єрні особливості: за кольором оперення шадринські гуси зустрічаються білі, сірі та руді. Ноги і дзьоб яскраво-оранжеві; голова невелика, з прямим дзьобом; шия і тулуб короткі, компактні. На животі є слабовиражена складка шкіри, ноги короткі. Шадринські гуси, як і дикі, мають 16 шийних хребців, у той час як у гусей інших порід їх налічується 17–18.

Продуктивність: середня жива маса дорослих гусаків 5,6–6,5 кг, гусок 4,5–5,0 кг. Несучість в середньому становить 25–30 яєць. Маса яйця в молодих гусок 130–150 г, у гусок другого, третього циклу яйцекладки 130–175 г. Гуски мають відмінний материнський інстинкт.

Дорослі особини і молодняк добре використовують пасовища. У 5-місячному віці жива маса гусенят сягає 5 кг.

3.5. ВАЖКІ ПОРОДИ ГУСЕЙ

ВЕЛИКА СІРА

Походження: селекції Державної дослідної станції птахівництва НААН, Україна.

Створення породи розпочато колективом співробітників Української науково-дослідної станції птахівництва в 1939 році. Для цього було відібрано племінний матеріал гусей місцевих роменських та тулузьких порід. Проведено прямі та зворотні схрещування птиці цих порід, відібрано кращі гібридні комбінації від сполучення тулузьких гусаків з місцевими роменськими самками, яке дало відмінні м'ясні форми, високу інтенсивність росту.

Мал. 77. Гуси Великої сірої породи

У 1942–1943 рр. вихідний племінний матеріал гусей створюваної породи було передано для збереження в радгосп «Арженка» Тамбовської області Російської Федерації. Наприкінці 1943 року племінний матеріал гусей вихідних порід (роменської та тулузької) було повернуто в Україну (Харківську область) і розпочато планомірну заводську роботу щодо створення нової породи. Гуси Великої сірої породи створювалися на кормах зі зниженим рівнем концентратів шляхом спрямованої селекції на підвищення живої маси, продуктивності, життєздатності та плодючості. Породу, як нове селекційне досягнення, було затверджено в 1956 році. Поглиблену селекційно-племінну роботу з гусьми Великої сірої породи, спрямовану на підвищення живої маси птиці, несучості, виводу молодняку, проводять співробітники Державної дослідної станції птахівництва НААН разом зі спеціалістами Державного племінного птахівничого підприємства «Роздольне» Харківської обл.

Екстер'єрні особливості: гуси мають міцну будову тіла: голова невелика з коротким оранжево-червоним дзьобом; шия середньої довжини, потовщена при основі; тулуб широкий, глибокий; грудні м'язи випуклі, широкі та глибокі; спина довга, широка; на череві 1–2 жирові складки; ноги середньої довжини, широко поставлені, оранжево-червоного кольору; голова, верхня частина шиї, спина темно-сірого кольору, груди світло-сірі; на спині і крилах чіткий

лускоподібний рисунок; на животі пір'я біле, біле оперення і на кінчику хвоста. У цих гусей дуже добре розвинені м'язи крил.

Показники продуктивності гусей Великої сірої породи

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	7,0
самок	6,0
Несучість, шт.	44–47
Кількість гусенят від однієї самки, голів	30–34
М'ясо від однієї самки, кг	143
Маса яйця, г	155–170
Вивід гусенят, %	74
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	4,5
самки	4,2
Збереженість, %	95,0

Добові гусенята міцні, рухливі, красиві за фенотипом: голова помірна, очі круглі, темні; дзьоб короткий, темний, з жовтим кінчиком; верхня частина голови, спина, крила мають темний колір пуху; щоки, нижня частина шиї, груди і живіт – світло-жовті.

Гуси здатні до відгодівлі на жирну печінку, середня маса якої становить 340 г, в окремих гусей за спеціальної відгодівлі сягає 500 г. Птиця характеризується хорошими фуражирами, поїдає зерно-падалицю при випасі по стерні, добре насиджує, вирощує і водить гусенят.

ВЕЛИКА БІЛА

Походження: селекції Державної дослідної станції птахівництва НААН, Україна.

Племінну роботу щодо створення гусей Великої білої породи розпочато в 1980-х роках колективом співробітників Інституту птахівництва УААН у Державному підприємстві дослідне господарство «Борки» і продовжено в Державному племінному птахівничому підприємстві «Роздольне» Харківської області. Як вихідний генетичний матеріал у ході роботи використано гусей Великої сірої та Рейнської білої порід. Створення популяції великих білих

гусей проведено шляхом відтворювального дигібридного схрещування цих порід і подальшого відбору та підбору бажаних генотипів. Поглиблена селекційно-племінна робота з великими білими гусьми, яка проводиться вченими разом зі спеціалістами ДППП «Роздольне», спрямована на консолідацію птиці за кількісними ознаками та аутосексністю, підвищену енергію росту гусенят у ранньому віці, живу масу дорослої птиці, високу плодючість самок та запліднюючу здатність самців.

Мал. 78. Гуси Великої білої породи

Екстер'єрні особливості: гусенята цієї популяції у добовому віці аутосексні за кольором пуху: самки мають темні спинки, темні голівки або чіткі темні плями у вигляді шапочки (G-Sd-SpSpCC); у самців забарвлення пуху на дорсальній поверхні тіла жовте або світло-сіре (GGSdSdSpSpCC), дзьоб також значно світліший, ніж у самок.

У дорослому віці гуси мають біле оперення, міцну будову тіла. Голова у них невелика, з коротким оранжево-червоним дзьобом; шия середньої довжини, тулуб широкий, глибокий; груди випуклі. Спина в самців і самок пряма, довга, широка; на животі невеликі жирові складки; ноги середньої довжини, оранжево-червоного кольору, широко розставлені.

Породні особливості: гуси відзначаються високим виходом перо-пухової сировини прижиттєвого обскубування – 120 г/гол.

Показники продуктивності гусей породи Велика біла

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	6,5–7,2
самок	6,5
Несучість, шт.	46–48
Кількість гусенят від однієї самки, голів	32–35
М'яса від однієї самки, кг	152
Маса яйця, г	177–180
Вивід гусенят, %	75
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	4,6
самки	4,3
Збереженість, %	95,0

Показники при відгодівлі гусенят на жирну печінку

Показник	Маса печінки
Вік відгодівлі, днів: 80	340
105	413
170	444
240	650-950

ДАТСЬКИЙ ЛЕГАРТ

Походження: гуси породи Датський легарт виведені в Данії і вважаються однією з кращих у світі.

Мал. 79. Гуси породи Датський легарт

Екстер'єрні особливості: гуси нагадують емденських, проте в емденських гусей більш довга лебедина шия і розмашистий крок. Одна лапа далеко відходить від іншої. У гусей легарт шия більш потужна, більш коротка. Вони мають маленький крок, а лапи тримаються на одному рівні. Дзьоб невеликий, шия середньої довжини, тулуб глибокий і довгий, жирова складка на животі невелика. Оперення білого кольору, дзьоб і лапи помаранчеві. Відмінна риса гусей породи легат – блакитні очі, а в гусенят по жовтому пуху розкидані темні плями. Дорослі особини досить стресостійкі і мовчазні.

Характерною особливістю, властивою гусям легат, є те, що гусенята з першої кладки завжди дещо відрізняються зовнішнім виглядом від наступних виводків від одних і тих самих батьківських пар. Усі породні характеристики проявляються у гусей легарт під час другого відтворювального сезону. Нормою є біле оперення, без сторонніх укрплень чорного або сірого кольору.

Датський легарт середньої статури, схильний до масивності.

Широко розповсюджений в країнах Західної та Східної Європи.

Показники продуктивності гусей породи Датський легарт

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	7,5–8,0
самок	6,5–7,0
Несучість, шт.	33–40
Кількість гусенят від однієї самки, голів	24–26
Маса яйця, г	200
Вивід гусенят, %	60–65
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	5,5–6,3
самки	4,5–5,0
Збереженість, %	95,0

Молодняк відрізняється високою життєздатністю, невибагливістю до умов утримання. Надто швидко набирає масу. Відрізняється найвищою серед усіх гусячих порід ефективністю використання корму. Споживають кормів на 20 % менше, ніж будь-які інші породи гусей; 2-місячні гусенята вже важать 5,5–6,3 кг, а в 3-місячному віці – 7,2 кг. Незважаючи на меншу масу тіла, ніж у конкуруючих порід гусей, кількість м'яса (в цілому), що отримується в

розрахунку на одну гуску-несучку, вище за рахунок високої життєздатності гусенят. Порода також славиться високою якістю свого пуху.

Показники за інтенсивної відгодівлі гусенят Датських легартів

Показник	Гусенята-бройлери
Жива маса у віці, кг: 8 тижнів	6,3
12 тижнів	7,2

У гусей легарт слабовиражена схильність до насиджування. Зовні вони дуже схожі на італійських гусей. У них блакитні очі. У тижневому віці маса гусенят легарт набагато перевищує масу тіла італійських. Дуже продуктивні поміси виходять при схрещуванні гусей Датський легарт і гусей Великої сірої породи.

ЕМДЕНСЬКА

Походження: емденські гуси – це німецька порода гусей, яка виведена в місті Емден, від чого і походить назва породи (Нижня Саксонія, Німеччина).

Екстер'єрні особливості: емденські гуси відрізняються білосніжним оперенням. Голова порівняно велика і широка, дзьоб товстий і короткий. Тіло довге зі складкою шкіри на череві, ноги короткі і дуже масивні.

Мал. 80. Гуси породи Емденська

Продуктивність: емденська порода – досить масивна. Гусаки важать 9,5–11,0 кг, а гуски 8–9 кг. Несучість гусок становить 20–45 яєць вна рік. Гуски досить неохоче сідають у квочки.

Молодняк має гарні відгодівельні якості, у 2-місячному віці важить приблизно 3,5–4,0 кг.

Емденських гусей в першу чергу цінують за дієтичне м'ясо і дуже високу якість жиру.

ЛІНДОВСЬКА

Походження: порода створена в Росії (Ліндовський племінний завод) шляхом складного відтворювального схрещування місцевих гусей з птицею породи Китайська. У подальшому двопорідних помісей схрещували з гусьми сонячногірської порідної групи. Трипорідних помісей розводили «в собі» і жорстко селекціонували в напрямі підвищення живої маси, несучості та виводимості яєць.

Мал. 81. Гуси породи Ліндовська

Одержаних гусей, для підвищення якості пуху і пера та поліпшення м'ясних якостей, схрещували з породою Адлерська. Далі, для поліпшення показників відгодівлі на жирну печінку, схрещували з породою Арзамаська.

Ліндовські гуси є досить великими, середня жива маса гусаків досягає 7–8 кг (проте відомо і про 13 кг) гособини, а гусок – 6–7 кг.

Порода Ліндовська – найбільш універсальна і рентабельна порода гусей, так як поєднує в собі прекрасні забійні якості, досить високу несучість, відмінну якість пера і пуху.

Екстер'єрні особливості: голова середнього розміру з шишкоподібним наростом на лобі, тулуб масивний, довгий, широкий. Під клювом та на животі є шкіряна складка. Оперення переважно біле. За екстер'єром ліндовські гуси близькі до холмогорських, але зберігають тип китайських гусей.

Показники продуктивності гусей Ліндовської породи

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	7,0–9,0
самок	7,0–7,5
Статева зрілість, днів	240
Несучість, шт.	45–50
Кількість гусенят від однієї самки, голів	33
М'ясо від однієї самки, кг	137
Маса яйця, г	140–170
Запліднювальна здатність, %	90–95
Вивід гусенят, %	70–85
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	4,8
самки	4,5
Збереженість, %	95,0

Гуси породи Ліндовська мають найбільш високі продуктивні якості серед вітчизняних порід України. Вони здатні до насиджування яєць.

ТУЛУЗЬКА

Походження: знаменитих тулузьких гусей вважають найбільшими домашніми гусьми у світі.

Вони виведені в околицях міста Тулуза (Франція) шляхом одомашнення диких сірих гусей, продуктивні якості яких планомірно поліпшували цілеспрямованим відбором кращих представників створюваної породи гусей. І сьогодні, коли минуло вже багато років, можна з упевненістю стверджувати, що робота зі створення високорентабельної породи гусей, названої Тулузька, проведена надзвичайно успішно. Тулузькі гуси протягом кількох століть покривали найбільшу частину потреби ринку багатьох країн Європи в гусятині.

Екстер'єрні особливості: оперення тулузських гусей, темно-сірого кольору.

Показники продуктивності гусей породи Тулузька

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	8,0–10,0
самок	7,0–8,0
Несучість, шт.	25–40
Кількість гусенят від однієї самки, голів	14
М'ясо від однієї самки, кг	64
Маса яйця, г	170–200
Вивід гусенят, %	50–60
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	4,6
самки	4,4
Збереженість, %	95,0

157

Вони схильні до малорухливості, дуже добре відгодовуються, можуть накопичувати велику кількість жиру. До пасовищних умов мало пристосовані через пухку конституцію.

Самки проявляють слабкий інстинкт до насиджування. Гусенята характеризуються високою швидкістю росту. За відгодівлі на жирну печінку – її маса досягає 500 г.

Тулузька порода гусей досить зніжена, низькі температурні режими утримання моментально впливають на їх продуктивні якості.

ТУЛЬСЬКА

Тульські гуси - це бійцівська порода. Її недавно ще називали «тульською бійцівською», оскільки гуси мають агресивний характер.

Мал. 83. Гуси породи Тульська

Екстер'єрні особливості: за середнього розміру в тульських гусей щільна будова, з досить широким корпусом. Широкий і короткий дзьоб, округлі лапи, які надто рухливі й витривалі. Крила дуже великі, з розвиненими м'язами. Пір'я переважно сірого кольору. За зовнішнім виглядом порода здебільше нагадує диких гусей.

Продуктивність: жива маса гусаків 8–9 кг, гусок – 6–7 кг. Несучість – 25–30 яєць. Гуски тульської породи мають добрий материнський інстинкт. М'ясо надзвичайно високої якості. Молодняк у 2-місячному віці заправильної годівлі може досягати 4 кг.

Гуси породи Тульська відрізняються відмінною життєздатністю, невибагливі до кормів, витримують навіть найнижчі температури. Найкраще себе почувають на луках і пасовищах.

УГОРСЬКА БІЛА

Походження: порода угорські гуси походить від місцевих гусей, яких схрещували з померанськими та емденськими, потім розводили «в собі».

Екстер'єрні особливості: оперення в угорських гусей біле, голова середніх розмірів, шия коротка, тулуб широкий, компактний, груди широкі та глибокі. Ноги масивні короткі. Забарвлення ніг і дзьоба помаранчеве.

Мал. 84. Порода гусей Угорська біла

Продуктивність: жива маса угорських гусаків 7 кг, гусок – 5,5–6,0 кг.

Несучість – 40–42 яйця, вивід молодняку – 65–70 %. Молодняк у 56-денному віці важить 4,2 кг, у 70-денному – 4,8 кг

Угорська порода вважається універсальною. Її з успіхом можна вирощувати за спеціальної відгодівлі для виробництва м'яса, жирної печінки, отримання пухо-перової сировини з метою виготовлення пухових шкурок. Вихід пухо-перової сировини за одне обскубування угорського гусака становить 100–110 г, з умістом пуху – 32–35 %.

За примусової відгодівлі угорських гусей на жирну печінку маса її досягає 450 г. Для виробництва жирної печінки краще відгодовувати гібридів, отриманих від схрещування угорських білих гусок з гусаками породи Ландська.

Маса жирної печінки відгодованих гібридів у середньому становить 550 г і більше.

Білі угорські гуси характеризуються високими відгодівельними якостями. Вони максимально використовують пасовищний корм.

УРАЛЬСЬКА БІЛА

Походження: у результаті багатолітньої роботи в ППЗ «Благоварський» створена порода гусей, яка отримала назву Уральська біла. Основою для її створення були гуси рейнської та італійської порід з прилиттям крові до них північно-німецьких гусей.

Гуси породи Уральська біла – аутосексні за забарвленням пуху добогих гусенят, відрізняються високою продуктивністю, хорошими відтворювальними показниками і швидкістю приросту живої маси. Птиця адаптована до утримання в неопалюваних приміщеннях протягом року, відміно фуражує на пасовищах та водоймищах. Уральські білі гуси однорідні за забарвленням оперення, розвитком, екстер'єром, стійко передають нащадкам відселекціоновані ознаки.

Показники продуктивності гусей породи Уральська біла

Показник	Батьківське стадо
Жива маса, кг: самців	5,5–6,1
самок	4,9–5,4
Несучість, шт.	45–47
Кількість гусенят від однієї самки, голів	32
М'яса від однієї самки, кг	146
Маса яйця, г	155–160
Вивід гусенят, %	72
Жива маса гусенят у 9-тижневому віці, кг: самці	4,6
самки	4,4
Збереженість, %	96,0

Екстер'єрні особливості: голова середнього розміру, клюв прямий, очі коричневі, груди випуклі, добре обмускулені, крила середньої довжини, щільно прилягають до тулуба, хвіст невеликий і дещо припіднятий, ноги середньої

довжини, широко розставлені, м'язи ніг принадно виповнені, колір клюва та ніг оранжевого кольору.

Породні особливості: створені гуси відрізняються від інших порід компактною тілобудовою, високими м'ясними та перо-пуховими якість. Пух характеризується розгалуженою структурою, що забезпечує високі теплоізоляційні якості. Вихід перо-пухової сировини – 215–224 г/гол.

ХОЛМОГОРСЬКА

Походження: холмогорських гусей вважають найкращою м'ясною породою. Є припущення, що вони з'явилися в результаті схрещення двох порід гусей – китайських і арзамаських. Назва гусей походить або за місцем їх одержання, або за місцем поширення. Документально зафіксована згадка про дану породу датується 1885 роком.

Нині в породі Холмогорська виділяють дві лінії.

Перша – велика фактурна птиця з довгим дзьобом і горбинкою на ньому, на крилах іноді проявляється провислість пера. Поява гусей з подібними ознаками свідчить про те, що в її секції були й гуси породи Тульська.

Мал. 85 Гуси породи Холмогорська

Друга лінія – гуси з темним коротким або середньої довжини дзьобом. До їх походження причетні такі породи, як звичайні сірі та китайські гуси.

Екстер'єрні особливості: холмогорські гуси мають дуже видатні породні ознаки. Наприклад, наріст над дзьобом (шишка) стає видимим у 5–6-місячному віці і досягає максимальної (2 см) висоти над дзьобом до 4–5-го року життя.

За забарвленням пера розрізняють сіро-рябих, сірих і білих. Шия у гусей довга, ноги і дзьоб помаранчево-жовтого кольору, груди добре розвинені глибокі, на животі дві жирові складки, тулуб широкий, масивний.

Гуси породи Холмогорська мають хорошу пристосовність до різних кліматичних умов та вважаються довгожителами. У середньому живуть 15–17 років. Статева зрілість настає лише до 3-го року життя. Саме в цьому віці заплідненість яєць сягає 80 %. Основною перевагою породи є жива маса птиці – до 12 кг. Гуска здатна на рік знести до – 30 яєць.

4. ІНДИКИ.

4.1. ПОХОДЖЕННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Індики – птиця стародавнього американського походження. Точний період одомашнення достеменно не відомий. Їй донині закрадається сумнів, чи до кінця одомашнена ця птиця. У будь-який час домашні індики можуть залишити подвір'я і блукати по місцевості, як це робили їхні далекі предки.

Про індиків згадується у текстах прадавніх племен майя. У 1519–1523 рр. іспанські конкіскадори завезли птицю до Європи, звідки вона поширилася під.

Останніми дослідженнями вчених США і Канади на основі ДНК кісток індичок, знайдених на місці археологічних розкопок, виявлено, що вперше вони були одомашнені ще в 800–100 рр. до н. е. Кістки цієї птиці знаходять на території стародавніх поселень Мексики та Нікарагуа. Є припущення, що багато порід індиків були виведені в Центральній і Південній Америці. незалежно один від одного.

Прабатьками домашньої птиці, у більшості своїй, були дуже великі індички з довгими ногами, короткими крилами і хвостом. Відкладали приблизно по 20 яєць, причому безпосередньо на землю. Цікавою особливістю, як диких індичок, так і самців, є те, що іноді вони примикають до стада

домашніх особин. У такому випадку створюється надзвичайно життєздатне і витривале потомство.

Метод розведення, умови утримання та раціон багато в чому залежать від породи індиків. Умовно всі вони поділяються на декілька груп:

Легкі. Породи цієї групи маловагі, з живою масою самців 10–12 кг, самок – до 5 кг. Однак вони надто несучі, витривалі, не схильні до хвороб. Найпоширеніші породи – Тихорецька чорна, Норфольська чорна, Біла голландська.

Середні. Жива маса дорослих індиків – 15–16 кг, індичок – 7 кг. Представлені більш продуктивними породами м'ясного типу: Московська біла, Московська бронзова, Московська палева, Північнокавказька біла, Північнокавказька бронзова та ін.

Важкі. Великі й надто великі індики м'ясної породи. Жива маса дорослих особин-самців становить 25–30 кг, самки досягають 11 кг і більше. Основні породи індиків-бройлерів: Бронзові широкогруді, Білі широкогруді, Канадські бройлерні широкогруді, крос BUT-6 та ін.

У присадибних неспеціалізованих господарствах найчастіше вирощують так звані «місцеві» породи індиків, отримані шляхом безсистемного схрещування різних видів. Вони відрізняються високою витривалістю, невибагливістю до умов утримання, стійкістю до різних захворювань. Однак це низькопродуктивна птиця зі середньою масою, що не перевищує 10 кг.

4.2. БОНІТУВАННЯ ІНДИКІВ

Породи та кроси індиків розділяють на два типи: середній – крос “Харківський”, біла широкогруда порода; важкий – кроси “Бют-8”, “Біг-6”

Індиків бонітують:

у віці до 52 тижнів – за власними показниками: жива маса самців та самиць у віці 16 тижнів, падіж молодняку за 16 тижнів життя;

у віці 52 тижні і старше – за власними показниками: жива маса самців та самиць у віці 16 тижнів, падіж молодняку за 16 тижнів життя, несучість на

початкову несучку за 54 тижні життя та за показником виводу молодняку, отриманого від птиці, що бонітується за 54 тижні життя.

При чистопородному розведенні індиків білої широкогрудої породи бонітувальні класи за ознаками визначаються за мінімальними вимогами для материнської лінії кросу середнього типу.

**Мінімальні вимоги щодо рівня господарсько-корисних ознак
індиків для визначення класу**

Лінія кросу	Тип	Боніту- вальний клас	Жива маса у віці 16 тижнів, кг		Падіж молодняку за 16 тижнів життя, %	Несучість на початкову несучку за 54 тижні життя, шт.	Вивід молодняку, %
			самців	самиць			
батьківська	важкий	еліта-рекорд	12,0	8,0	20	60	62
		еліта	10,2	7,0	20	57	62
		I клас	8,7	6,0	20	55	60
		II клас	7,7	5,0	20	53	60
	середній	еліта-рекорд	9,0	6,0	13	70	64
		еліта	7,3	5,3	13	69	62
		I клас	6,3	4,7	13	67	62
		II клас	5,2	4,0	13	65	62
материнська	важкий	еліта-рекорд	9,3	6,2	15	80	67
		еліта	7,5	5,5	15	78	65
		I клас	6,5	5,0	15	75	63
		II клас	5,5	4,2	15	70	62
	середній	еліта-рекорд	6,3	4,6	10	90	70
		еліта	5,8	4,2	10	82	68
		I клас	5,1	3,8	10	77	65
		II клас	4,5	3,5	10	72	63

4.3. ЛЕГКІ ПОРОДИ ІНДИКІВ

БІЛІ БЕЛТСВІЛІСЬКІ

Походження: виведена в США, в місті Белтсвіль (Д. Мартіном зі співробітниками) шляхом схрещування 15 різних ліній, популяцій і різновидів індиків: дві лінії стандартних бронзових, одна лінія білих широкогрудих, канадські дрібні, чотири популяції диких, чотири лінії білих голландських, нарагансетські, австрійські білі та дрібні індики, завезені з Шотландії. Офіційно порода визнана в 1941 році, а 1951 року включена до американського стандарту досконалості. Удосконалення цих індиків відбувалося головним чином шляхом відбору за широкогрудістю та відтворювальними якостями. Від білих голландських і білих широкогрудих індиків порода Біла белтсвільська відрізняються величиною несучості, плодючості і екстер'єру.

Потреба у створенні таких індиків диктувалася незадоволеністю споживача надмірно великими розмірами широкогрудих індиків, які часто не вміщалися в холодильник. Белтсвільські індики відзначаються вищою плодючістю, ніж інші породи.

Екстер'єрні особливості: відрізняються компактністю; мають значно розвинені грудні м'язи, що дозволяє їх віднести до числа широкогрудих індиків.

Мал. 86. Індики породи Біла белтсвільська

Компактний тулуб з рівними та широкими грудьми. Ноги тонкі, плесна чітко окреслені, пропорційної довжини. Голова акуратна, чітко окреслена, з випуклими очима і не дуже громіздким головним убором. Глибина грудей на 1/5 більше довжини плесна. Кіль прямий, у дорослої птиці – за довжиною дорівнює довжині плесна. Птиця добре рухається, хода – легка і вільна. Ширина грудей на відстані 4–5 см від кіля становить 8,5–10,0 см в 22-тижневому і 10–11 см у 35-тижневому віці.

Продуктивність: жива маса дрібних белтсвільських самців за стандартом досконалості 8,5–10,0 кг, самок – 4,5–5,5 кг, несучість – 100–120 яєць при заплідненні 95 %. Виведення молодняку знаходиться в межах 85 % і виход індиценят на початкову несучку 70–80 голів.

Індичок цієї породи використовують у створенні нових ліній і кросів, пристосованих для використання кліткового обладнання.

Гібриди досягають товарної кондиції у віці 8 тижнів. На базі білих белтсвільських індиків в Канаді фірмою "Хайбрід" створена нова породна група – алмазні індики.

Сучасні міні-індики створені на основі генофонду дрібних белтсвільських індиків: Бетіна (Франція), арегонські (США), карликові (Швеція), алмазні (Канада) і мініатюрні (Великобританія). Несучість такої птиці 120–180 яєць і плодючість 100–140 добових індиценят на несучку за племінний сезон. Забійних кондицій міні-індики досягають у 8–10-тижневому віці за живої маси 2,5–2,7 кг і витратах кормів 2,0–2,5 кг на 1 кг приросту. Ці індики добре пристосовані до інтенсивних умов утримання, а алмазні індики в Канаді створювалися спеціально для кліткового вирощування індичат і утримання дорослих індиків.

БРОНЗОВІ

Походження: бронзові індики відносяться до легкого типу порід. Виведені в США шляхом схрещування місцевих домашніх індиків з чорними англійськими і дикими. За зовнішнім виглядом, живою масою і забарвленням оперення вони схожі на диких індиків.

Мал. 87. Індики породи Бронзові

Екстер'єрні особливості: індики даної породи мають досить міцну статуру, тулуб овальний, голову середньої величини. Дзьоб середньої довжини, буро-жовтого кольору. Очі великі, темно-коричневого кольору. Оперення чорне, зі зеленим відливом у шийній та грудній частині. Верхня частина стегна має також чорне оперення, але вже з бронзовим вилиском.

Продуктивність: порода має прекрасні м'ясні якості. Середня жива маса дорослих індиків становить 7–8 кг, самок 5–6 кг. Несучість коливається в межах 50–100 яєць на рік.

Птиця відрізняється добрими репродуктивними якостями: високою запліднювальною здатністю і виводимістю яєць. Молодняк життєздатний. Бронзові індички поширені в багатьох країнах.

ЧОРНІ НОРФОЛЬСЬКІ

Походження: Чорна норфолькська порода виведена в Англії в графстві Норфолк.

Мал. 88. Індики породи Чорна норфольська

Екстер'єрні особливості: оперення в самок і самців чорне зі зеленуватим вилиском. У дорослої птиці плюсна і пальці рожеві, а в молодих – майже чорні; борідка чорна. Шкіра біла або жовтувато-біла.

Продуктивність: жива маса самців 9–10 кг, самок – 5–8 кг. Чорна норфольська порода поширена в багатьох європейських країнах.

На базі даної породи в США виведені породи Нарраганська, Червона бурбонська, Бура порода індиків, у Голландії – Біла голландська, в Грузії – Палева, у Центральночорноземної зоні Росії – Срібляста. В Україні порода Чорна норфольська не набула поширення в промислових господарствах, розводиться і утримується на невеликих фермах, у присадибних господарствах птахівників-любителів; використовується у при створенні нових ліній і кросів.

ЧОРНІ ТИХОРЕЦЬКІ

Походження: порода Чорні тихорецькі індики відноситься до легкого типу порід. Була виведена в Краснодарському краї (Росія) 1957 року в результаті тривалого схрещування і тривалого селекційного відбору з участю місцевих порід індиків.

Екстер'єрні особливості: індики мають досить міцну конституцію тіла. Тулуб широкий, щільний. Глибокі випуклі груди. Голова середніх розмірів. Птиця має дуже гарне блискуче оперення, з характерним бронзовим відливом у хвостовій частині. З верхньої частини шиї вниз спускаються чорне ниткоподібне пір'я, яке сильніше розвинене в самців.

Продуктивність: середня жива маса дорослих самців становить 9–10 кг, а дорослих самок 4,3–5,3 кг. Індиченята забійної маси досягають до 17-тижневого віку, в середньому 3,5–4,0 кг. У цьому віці м'ясо індиків має найкращі показники. Несучість індичок становить 80–90 яєць на рік, маса яйця 75–90 г. Середня виводимість яєць – 84 %.

Мал. 89. Індики породи Чорна тихорецька

Птиця відрізняється великою рухливістю, життєздатністю, пристосованістю до різних умов утримання: як на пасовищах, так і за кліткової системи.

Чорна тихорецька порода поширена в районах Північного Кавказу і Закавказзя і являє великий інтерес як цінний генофонд для створення ліній і кросів.

4.4. СЕРЕДНІ ПОРОДИ ІНДИКІВ

БІЛІ ГОЛЛАНДСЬКІ

Походження: білі голландські індики були виведені селекціонерами з Голландії.

Екстер'єрні особливості: мають широкий щільний тулуб. Ноги короткі. Голова невелика, очі великі, темно-коричневого кольору. Шия довга, звивиста. Хвіст у самців має віялоподібний вигляд. Оперення білого кольору, проте в самців спостерігається невелика кількість пір'я чорного кольору в хвостовій частині.

Мал. 90. Індики породи Біла голландська

Продуктивність: середня жива маса дорослих самців становить 12–14 кг, а індичок – 8–9 кг. Несучість – 80 і більше яєць на рік. Має відмінні показники м'яса.

Біла голландська порода є досить рідкісною, в основному зустрічаються різні помісі.

КАНАДСЬКІ

Походження: Індики цієї породи є найбільшою одомашненою породою.

Екстер'єрні особливості: мають яскраве оперення найрізноманітнішого забарвлення: білого, синюватого зі зеленим вилицком, райдужним блиском, сріблясто-сірого, бронзового і синяво-чорного кольорів. Потужний дзьоб

самців прикрашений красивим яскраво-червоним наростом-сережкою. Це сильна, м'язиста і швидка птиця

Мал. 91. Індик Канадської породи

Продуктивність: у середньому самці важать до 20 кг, маса дорослих самок становить 10 кг. Несуться індички у весняно-зимовий період, протягом 2,5–3,0 місяців; відкладають 50 яєць і більше. Пташенят висиджують 28 днів. Із самок виходять чудові квочки, вони ніколи не кидають свої гнізда

МОСКОВСЬКІ БІЛІ

Походження: Московська біла порода індиків виведена в радгоспі «Берізки» Московської області складним відтворювальним схрещуванням з використанням таких порід індичок, як Біла голландська, Біла місцева і Белтсвільська.

Екстер'єрні особливості: птиця має середні розміри. Дуже щільний тулуб, випуклі груди. Оперення білосніжного кольору.

Продуктивність: жива маса дорослих самців 12,5–14,0 кг, самок – 6,0–7,0 кг. Несучість 100–120 яєць на рік. Вони життєздатні, добре акліматизуються, тому їх розводять у багатьох областях. Індиченят забивають на м'ясо у віці 17 тижнів живою масою 5,0–6,0 кг.

Мал. 92. Індики породи Московська біла

На базі індиків ліній Московської білої породи і ліній Білої широкогруді породи (Англія) в Інституті птахівництва УААН створено дволінійний крос «Харківський-56».

Московські білі індики отримали надзвичайне поширення завдяки винятковій здатності до акліматизації і високій продуктивності.

МОСКОВСЬКІ БРОНЗОВІ

Походження: Московські бронзові індики виведені в Московській області шляхом схрещування порід місцевих бронзових з бронзовою широкогрудю.

Екстер'єрні особливості: тулуб довгий овальний, дуже щільний. Груді широкі, випуклі. Голова досить велика, широка. Спина широка, шия довга, ноги добре розвинені. Дзьоб довгий, значно вигнутий.

Продуктивність: порода дуже велика, середня жива маса дорослих індиків становить 15,0–18,5 кг, а самок 8,0–9,5 кг. Індиченят на м'ясо Московської бронзової породи вирощують протягом 150 днів. У такому віці їх середня маса становить 4–6 кг. За один рік індичка зносить в середньому 80–90 яєць. Маса яйця досить велика – 85–90 г. Запліднюваність становить 90 %. Індиченята мають прекрасну життєздатність.

Мал. 93. Індики породи Московська бронзова

Московські бронзові індики відрізняються значною невибагливістю до умов утримання і годівлі. Дуже швидко пристосовуються до різних кліматичних умов. Індиків даної породи ефективно використовують у розведенні в умовах пасовища.

ПІВНІЧНОКАВКАЗЬКІ БРОНЗОВІ

Походження: Північнокавказька бронзова порода виведена в результаті схрещування місцевих індичок з бронзовими індіками для збільшення живої маси, поліпшення відтворювальних якостей і усунення вад екстер'єру. Птиця добре акліматизується в умовах помірного, різко континентального і спекотного клімату; відрізняється підвищеною активністю і чималим апетитом.

Екстер'єрні особливості: північнокавказькі бронзові індики мають щільну конституцію тіла. Випуклі груди, широкий корпус. Оперення чорного кольору з бронзовим вилиском.

Продуктивність: середня жива маса дорослих індиків становить 13–15 кг, індичок 7–8 кг. Середня несучість 100 яєць на рік. Виводимість індиченят надзвичайно висока – 90–95 %.

Мал. 94. Індики породи Північнокавказька бронзова

Птиця дуже часто утримується в південних широтах, в інших районах зустрічається рідко, хоча вельми швидко пристосовується до різних кліматичних умов.

4.5. ВАЖКІ ПОРОДИ ІДИКІВ

БІЛІ ШИРОКОГРУДІ

Походження: Білі широкогруді індики – дуже поширена порода. Вони були виведені в США. Індики мають прекрасні продуктивні якості: відрізняються чималою скоростиглістю, високою несучістю. Білі широкогруді індики досить вибаглива птиця до умов утримання і годівлі.

Екстер'єрні особливості: оперення білого кольору. Груді широкі, значно випуклі. Конституція тіла дуже щільна. Тулуб досить широкий.

Білі широкогруді індики поділяються на три продуктивні різновиди: важкі, середні, легкі. Їх відмінність полягає не лише в живій масі, але і в м'ясній продуктивності, скоростиглості та відтворювальній здатності.

Продуктивність: середня жива маса дорослих індиків – важких ліній становить 20–25 кг, індичок 10–13 кг; середніх ліній: індиків 15–16 кг, індичок 7–8 кг; легких ліній: самців 7–9 кг, самок 4–6 кг. Несучість досить висока – 90–

120 яєць на рік. Середня маса яйця становить 70–90 г. Виводимість індиченят, залежно від лінії, становить 50–65 %, збереження – 90–93 %. Розводити цю породу для отримання м'яса дуже вигідно. Індиків важкої лінії можна забивати у віці 18 тижнів, коли жива маса досягне 10–14 кг у самців і 7–9 кг у самок.

Легка лінія породи Білих широкогрудих індичок придатна до використання у кліткових умовах.

Мал. 95. Індики породи Біла широкогруда

На основі породи Біла широкогруда в Нідерландах (фірма «Еврібрід») створений чотирилінійний крос «Хідон».

З використанням двох ліній кросу «Хідон» на Північно-кавказької ЗДСП і ДППЗ «Обільненський» було створено крос «0-24». Індики цього кросу пристосовані до утримання в кліткових батареях. Жива маса гібридів у віці 12–13 тижнів становило 4,1–4,4 кг.

У Чехословаччині, в Інституті Іванка-при-Дунаї, на основі Білої широкогруді породи індиків створений трилінійний крос «Івагал». Птицю відселекціоновано на несучість 70 % яєць до 11-ої години і пристосовано до утримання в кліткових батареях. Жива маса гібридів (залежно від статі) у віці 12 тижнів – 3,4–4,6 кг.

БРОНЗОВІ ШИРОКОГРУДІ

Походження: Бронзова широкогруда порода створена на основі бронзових диких індиків. Існують два різновиди. Перший виведений в Англії птахівником Х.Д. Котел, другий – в США шляхом тривалої селекції, спрямованої на збільшення скоростиглості, поліпшення зовнішнього вигляду та ін.

Дана порода є найбільшою серед порід домашніх індичок.

Мал. 96. Індики породи Бронзова широкогруда

Екстер'єрні особливості: порода має овальний і щільний тулуб. Ноги довгі, дуже широко і щільно поставлені. Індики мають дуже гарний хвіст у вигляді віяла.

Продуктивність: жива маса самців 16–22 кг, самок – 8–14 кг. Рекордна жива маса самців – 35,7 кг. В індичок цієї породи добре розвинені м'язи грудей. М'ясо ніжне і соковите. Несучість 60–90 яєць на рік. Птиця придатна до пасовищного утримання.

Поширення породи гальмується через оперення темного кольору, що погіршує товарний вигляд тушки. На основі породи бронзова широкогруда в США виведена порода надважких індичок Камеріно, які мають виняткову життєздатність. Жива маса самців у 24-тижневому віці 20–21 кг, самок 11–12 кг.

Натепер цю породу дуже надзвичайно використовують в промисловому птахівництві, в селекції для виведення нових порід, розводять у домашніх присадибних господарствах.

4.6. КРОСИ ІНДИКІВ

БІГ-5 (BIG-5)

Походження: індики кросу Біг-5 виведені у Великій Британії і завезені в нашу країну. Материнська лінія цього кросу – Big-6. Індики отримані в результаті схрещування батьківської лінії BUT11М і материнської лінії BUT31Ф. Офіційно крос зареєстрований в 2008 році. У цієї птиці прекрасні м'ясні якості.

Екстер'єрні особливості: довгий і глибокий тулуб. Груді широкі і виповнені. Спина широка, м'ясиста. Дуже добре розвинені ноги і крила. Оперення білого кольору.

Мал. 97. Індики кросу Big-5

Продуктивність: жива маса індичок у середньому 10–11 кг, а самок 17–19 кг. Молодняк у віці 16-ти тижнів важить 6–7 кг.

БІГ-6 (BIG-6)

Походження: важкий крос індиків Біг-6 (Big-6) – один з найбільш поширених кросів цієї категорії домашньої птиці.

Відрізняється високими відтворювальними якостями і значною м'ясною скоростиглістю. Крос відноситься до великовагових. Виведений фірмою з Англії (British United Turkeys Limited), яка сьогодні зареєстрована торговою

маркою компанії, що є виробником індичок кросу БЮТ-8 (BUT-8) з малою масою і індиків кросу БЮТ-9 (BUT-9) зі середньою масою.

Мал. 98. Індики кросу Big-6

Екстер'єрні особливості: всі особини мають біле, практично без краплень, оперення, за винятком невеликого чорного пучка на грудях. До анатомічних особливостей і стандарту цієї породи індиків відносяться широкі і досить виповнені груди, інтенсивні темпи росту і добрі м'ясні якості. Середня маса грудини в тушки становить близько 30 % від її загальної маси. Показник забійного виходу в особин породи Біг-6 дорівнює 80–85 %, що є своєрідним рекордом, оскільки жодна з домашніх тварин у всьому світі не має такого виходу маси тіла.

Продуктивність: утримання цієї породи економічно виправдано, особливо важких ліній і кросів: жива маса самця такого кросу або лінії становить 22–25 кг, а самки може досягати 11 кг. Найкращою ілюстрацією інтенсивності росту птиці породи Біг-6 є наступні такі: у віці 3 місяці індики можуть важити 4,5 кг, а по досягненні 5-місячного віку жива маса самок дорівнюватиме 12 кг. Особливою характеристикою індиків є повне припинення їх росту в 90–100-денному віці, коли зазвичай відбувається їх забій. До цього моменту індики-бройлери вже набрали живу масу, цілком оперилися і готові до забою.

БІГ-9 (BIG-9)

Походження: індики кросу Big-9 – це дуже хороший важкий крос. Був виведений в Англії компанією, яка створила й кроси Big-6 і BUT-8. Птиця досить невибаглива до умов утримання та годівлі. Крос Біг 9 поєднує в собі чудові якості м'яса, високу відтворювальну здатність та витривалість. Витрати корму низькі, порівняно з приростом живої маси.

Мал. 99. Індики кросу Big-9

Екстер'єрні особливості: крос має щільну конституцію тіла. Груди надзвичайно випуклі назовні. Ноги короткі. Шия середньої довжини, голова невелика; біле оперення по всьому тілу.

Продуктивність: середня жива маса індиків становить 19–21 кг, а індичок 10–11 кг. Несучість 118–120 яєць за 26 тижнів. Виводимість яєць досить висока – 85 %.

УНІВЕРСАЛ

Походження: Крос «Універсал» виведений в Росії, північнокавказькими селекціонерами. Схрещування проводилося між материнською лінією У1 і батьківською лінією У2. Крос офіційно зареєстрований в 2003 році. Птиця відрізняється скоростиглістю, низьким рівнем споживання кормів по відношенню до приросту живої маси і відмінною життєздатністю.

Екстер'єрні особливості: індики «Універсал» мають щільний широкий тулуб. Довгі ноги, добре розвинені крила. Дзьоб середньої довжини. Птиця має

густе біле оперення. Груді широкі, випуклі, добре виповнені м'язовою тканиною.

Мал. 100. Індики кросу «Універсал»

Продуктивність: середня жива маса дорослих індиків становить 16–18 кг, а індичок 9–10 кг. Молодняк в 16-тижневому віці важить 4,8–6,5 кг, при цьому витрати кормів на 1 кг приросту становить близько 2,9 кг. Несучість невисока, 60–70 яєць на рік. Заплідненість становить 80–90 %. Збереження молодняку 98–99%.

Крос індиків «Універсал» ефективний для розведення в домашньому присадибному господарстві. Сьогодні день активно ведуться селекційні роботи із цим кросом.

ХАРКІВСЬКИЙ-56

Походження: індики кросу «Харківський-56» виведені українськими селекціонерами. Птиця відноситься до середнього м'ясного типу. Крос індиків добре пристосований до кліматичних умов України, відзначається життєздатністю, невибагливий до умов утримання і годівлі. Відрізняється досить швидким ростом.

Екстер'єрні особливості: харківські індики мають міцний кістяк, щільний тулуб. Шия середньої довжини. Голова велика. Ноги добре розвинені. Оперення білого кольору.

Продуктивність: індики досить великі і характеризуються значною плодючістю. Несучість становить 80–90 яєць на рік.

КАНАДСЬКИЙ ШИРОКОГРУДИЙ БРОЙЛЕР

Птиця цієї породи є високопродуктивною за показниками м'ясного напрямку, що було досягнуто шляхом тривалого і ретельного селекційного відбору.

Особини невибагливі в годівлі, швидко набирають масу на будь-яких кормах, але все ж для отримання смачного м'яса потрібні висококалорійні корми з додаванням мінералів і вітамінів. За тривалого збалансованого рівня годівлі птиця на шостому тижні утримання набирає живу масу на рівні 5 кг. На 90-й день індики мають товарний вигляд і їх можна забивати на м'ясо. У 9 місяців птиця починає відкладати яйця і майже з кожного з'являється пташеня.

«ІВАГАЛ»

Крос «Івагал» – трилінійний. Створений у Чехії. Жива маса гібридних індиченят у 12-тижневому віці досягає: самців – 4,6 кг, самок – 3,4 кг за витрат корму 2,8 кг на 1 кг приросту. Індички цього кросу відселекціоновані на знесення 70 % яєць до 11-ої години і пристосовані до кліткового утримання.

HYBRID CONVERTER

Hybrid Converter був виведений в 1960-х роках у США шляхом схрещування білих голландських індиків з бронзовими широкогрудими. Виділено три основні різновиди: важкі, середні та легкі.

Продуктивність: жива маса дорослих самців важких кросів становить 18–22 кг, самок – 8–12 кг; середніх – 13–15 і 6–7 кг; легких ліній і кросів – 9–9кг і 4,5–5,5кг відповідно. Відрізняються здебільшого живою масою, м'ясною скоростиглістю та відтворювальними якостями. Оптимальний вік забою важких кросів у 18–22-тижневому віці за живої маси самців 22–24 кг, самок – 8–12 кг. Птцю легких кросів забивають у 8–9-тижневому віці за живої маси 2,0–2,3 кг. До особливостей даної породи відноситься те, що в 90–100-денному віці ріст

індиків майже припиняється. Вони добре оперені, при забої тушки мають привабливий товарний вигляд. Індички легких кросів пристосовані до кліткового вирощування.

Індики породи Hybrid Converter по праву завоювали як комерційний ринок, так і ринок фермерських господарств; вони менш вибагливі під час вирощування, мають відмінні м'ясні якості, принагідний товарний вигляд тушки і високу комерційну віддачу.

HYBRID GRADE MAKER

Hybrid Grade Maker – це середній м'ясний крос індиків, який невибагливий до умов утримання, на відміну від інших важких кросів, а головною особливістю даного кросу є висока м'ясна скоростиглість і готовність до забою вже на 10-12 тижднів, коли тушка важить не менше 4-5 кг і має найбільш презентабельний вигляд, що дозволяє реалізовувати її в нерозфасованому виді. В Європі тушку називають святковою індичкою.

Збільшення живої маси: індики за 140 днів – 18–20 кг, індички за 126 днів – 10 кг. Відсоток запліднення – 87 %.

БЮТ-8 (BUT-8)

Крос БЮТ-8 (BUT-8) – виведений британською компанією «British United Turkeys Aviagen», яка є на даний момент торговою маркою, що належить компанії Aviagen Turkeys Limited. За якісними характеристиками бройлерних індиків породи відносять до важкого типу на підставі подальших вагових показників особин: дорослий самець має живу масу 27 кг, а самка – 10 кг.

Екстер'єрні особливості: в індиків БЮТ-8 міцні лапи, тулуб з добре виповненими м'ясними формами, фігурно вигнута шия і яскраво-червоний дзьоб з відповідною бородою. Оперення птиці сніжно-біле, без сторонніх кольорових краплень.

Продуктивність: існують відмінності в темпах набору живої маси для самок і самців. За умови відповідного вирощування гібридного молодняку БЮТ-8, як джерела м'ясної продукції, темпи набору молодняком живої маси

виглядають так: у 13 тижнів вона становить 5,52 кг; 17 тижнів – 7, 58 кг; 20 тижнів маса особин дорівнює 8,47 кг.

У кожному віці ефективність витраченого корму при наборі живої маси виглядає по-різному. На 1 кг приросту живої маси у віці 13 тижнів витрачається 2,44 кг корму, у 17-тижневому віці витрата збільшується до 2,95 кг, а у 20 тижнів дорівнює 3,42 кг. У самців набір маси відбувається швидше і витрата корму – менше. Збільшення живої маси в самців протікає по-іншому: у 13 тижнів середня жива маса особини дорівнює 9,05 кг; в 17 тижнів вона збільшується до 14 кг; у віці 20 тижнів середній самець важить 17,2 кг.

На момент досягнення забійного віку, тобто 23 тижнів, самці-індики породи в середньому важать 20,5 кг. Витрата корму з розрахунку набору молодняком 1 кг маси різна: в 13 тижнів витрачається 2,2 кг корму; у віці 17 тижнів витрата корму становить 2,5 кг; у 20 тижнів припадає 2,9 кг корму на кожен кілограм маси, до 23 тижня витрата корму становить 3,2 кг.

У вітчизняному птахівництві індики-бройлери цього кросу вирощуються рідко.

ХІДОН

Крос «Хідон» завезений в нашу країну в 1980 році з фірми «Еврібрід», Нідерланди.

Гібридні самці досягають маси 18–20 кг, по лініях 16–17 кг. Несучість становить 90–100 яєць за 24-тижневий продуктивний період. Птиця характеризується високим рівнем енергії росту і виходом тушки від 80 % і вище. Гібридний самець «Хідон» в 30-тижневому віці має живу масу 19,0 кг. Витрати корму до цього віку на 1 кг приросту – 2,8 к.од. Вихід тушки становить на 2,1–2,8 % вище, ніж у гібридних самок.

5. ПЕРЕПЕЛИ.

5.1. ПОХОДЖЕННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.

Одомашнення перепелів розпочалося близько тисячі років тому в Японії, але тільки близько ста років потому їх використовують в промисловому виробництві для отримання яєць і м'яса. Після встановлення здатності самки перепела до цілорічної продуктивності цю птицю відселеціонували на збільшення несучості. Сьогодні шляхом селекції отримано декілька основних порід на основі японських перепели: мармурові, фараон, англійські чорні і білі перепела, а також різні помісі від схрещування цих порід. Селекція перепелів була спрямована насамперед на підвищення яєчного напрямку продуктивності.

5.2. БОНІТУВАННЯ ПЕРЕПЕЛІВ

Породи перепелів розділяють на:

яєчного напрямку продуктивності – японська, естонська, маньчжурська золотиста, англійська біла, англійська чорна, смокінгова та ін.,

м'ясного напрямку продуктивності – фараон і тхаська.

Перепелів бонітують:

у віці до 32 тижнів – за власними показниками: жива маса самців і самиць у віці 6 тижнів, падіж молодняку за 6 тижнів життя;

у віці 32 тижнів і старше – за власними показниками: жива маса самців і самиць у віці 6 тижнів, падіж молодняку за 6 тижнів життя, несучість на початкову несучку за 32 тижні життя, маса яєць у віці 10 тижнів, та за показником виводу молодняку, отриманого від птиці, що бонітується, за 32 тижні життя.

Мінімальні вимоги щодо рівня господарсько-корисних ознак перепелів для визначення класу

Ознака	Напрямок продуктивності			
	яєчний		м'ясний	
	I клас	II клас	I клас	II клас
Жива маса у віці 6 тижнів, кг: самців	0,14	0,13	0,20	0,19
самиць	0,15	0,14	0,21	0,20
Падіж молодняку за 6 тижнів життя, %	7	10	8	10
Несучість на початкову несучку за 42 тижні життя, шт.	200	190	180	170
Маса яєць у 10 тижнів, г	11	11	13	12,5
Вивід молодняку, %	75	70	70	60

5.3. ПОРОДИ ПЕРЕПЕЛІВ

ЯПОНСЬКІ

Походження: японські перепели свою назву отримали за те, що були виведені в Японії і з успіхом розводяться й дотепер. Дикі форми перепелів поширені в Забайкаллі, Примор'ї, в Кореї, Північному Китаї та Японії. Самка японського перепела встигає вивести 2–3 виводки.

Мал. 101. Японські перепели

Продуктивність: жива маса самців 110–120 г, іноді до 130 г; самки важать в середньому 138 г, а в окремих випадках до 150 г. Кладку яєць вони

починають у віці 40–60 днів і за рік можуть знести до 300 яєць і більше. Середня маса яйця 9–11 г. Птиця невибаглива до режиму утримання та стійка до ряду захворювань. Більшість любителів розводять саме японських перепелів.

АНГЛІЙСЬКІ ЧОРНІ

Походження: цей різновид отримано в Англії в результаті мутації від японських перепелів. Основна відмінність японських перепелів полягає в чорному оперенні з коричневим відтінком.

Мал. 102. Англійські чорні перепели

Продуктивність: за рік від перепілки породи Англійська чорна можна отримати до 280 яєць. Маса самки – до 200 грамів, самця – до 170. За живою масою чорні перепели перевершують японських на 5–7 %, але поступаються їм у темпах росту і несучості.

За своїми продуктивними якостями ця порода може бути віднесена до перепелів яєчного напрямку продуктивності. Утримується в основному птахівниками-любителями.

АНГЛІЙСЬКІ БІЛІ

Виведені в Англії. Англійські білі перепели мають біле оперення (іноді зустрічаються окремі чорні пір'їни), темні очі. Маса самців 140–160 г, самок – 160–180 г, несучість – близько 280 яєць, маса яйця – 10–11 г.

Мал. 103. Перепели породи Англійські білі

Завдяки білому оперенню та світлій шкірі тушка має привабливий вигляд.

МАРМУРОВІ

Мармурові перепели – мутантна форма японських перепелів. Порода отримана в результаті мутації, що виникла за локального рентгенівського опромінення сім'яників самців.

Мал. 104. Перепели породи Мармурові

Завдяки світлому забарвленню оперення, тушки перепелів мають привабливий товарний вигляд. При схрещуванні мармурових самців зі самками чорного англійського різновиду та м'ясними перепелами отримано ефект гетерозису за живою масою. У зв'язку з цим перепелів мармурового різновиду доцільно використовувати в промисловому схрещуванні як батьківську лінію.

МАНЬЧЖУРСЬКІ ЗОЛОТИСТІ

Виведені в США.

Оперення перепелів складається з комбінації суто жовтого і крапчастого пір'я, що створює враження золотистого кольору. За рахунок статевого диморфізму самці трохи темніші від самок.

Продуктивність: жива маса самок 125 г, а самців – 110 г. Статевий диморфізм виражений, але не так явно, як у порід класичного забарвлення. Несучість – 280–290 яєць на рік.

Мал. 105. Перепели Маньчжурські золотисті

Птиця цієї породи відрізняється більш урівноваженим типом нервової системи, високим ступенем довірливості до людини і привабливим зовнішнім виглядом.

Недоліком породи є низька виводимість молодняку за рахунок гена жовтого кольору оперення, що призводить до загибелі 25 % ембріонів у процесі

інкубації. Фактично отримують тільки пташенят, які мають крапчастий тип оперення, а ембріони птиці з жовтим пір'ям гинуть ще на перших стадіях розвитку.

Сам ген золотистого забарвлення є домінуючим, тому при схрещуванні цієї породи з перепелами інших порід забарвлення двох третин пташенят має солом'яно-жовтий колір.

Золотисте забарвлення гібридів супроводжується ще однією негативною властивістю – порушенням обміну речовин і зниженою на 0,2 градуса температурою тіла. Незважаючи на привабливе забарвлення, отриманих гібридів використовувати не вигідно, тому що частина білків раціону в їх організмі використовується не на пластичні процеси, а на синтез абдомінального жиру.

У 1970-ті роки в США з цієї легкої лінії заводчиками-любителями була виведена порода, відома під назвою Італійська золота плямиста. Саме з цією породою часто плутають маньчжурського золотистого перепела. За не надто інтенсивної експлуатації птиця цієї породи значно більший період часу зберігає свою яєчну продуктивність, за що дуже цінується птахівниками-любителями.

ВІРГІНСЬКІ

За своєю поведінкою віргінські перепели дуже схожі на куріпок, в Європі їх часто тримають в зоопарках і в домашніх умовах як декоративну птицю. Віргінський перепел відповідає всім вимогам, які пред'являються до декоративної птиці: невибагливі до умов утримання, можуть розмножуватися в неволі. Умови утримання, годівлі та способи розведення їх такі самі, як і для перепелів звичайних.

Віргінські перепели надзвичайно красиві: від чола до шиї пролягає біла смуга, на ній – чорна. Потилиця червонувато-коричнева. Пера у верхній частині шиї – чорні, охоплюють горло у вигляді обідка; на зашийку пера сірі з білим кінчиком. Верхня частина тіла червоно-коричнева, нижня – червонувато-коричнева з широкими світлими смужками. На грудях червонувато-коричневі

пера з чорною окантовкою. Загальна довжина віргінського перепела близько 22 см, довжина хвоста близько 6 см.

Мал. 106. Віргінські перепели

У результаті тривалого і цілеспрямованого штучного відбору отримані різноманітні кольорові варіації віргінських перепелів, які пристосовані для розведення в умовах кліткового утримання як м'ясні та декоративні птиці. Особливо популярні перепели з оперенням коричневого забарвлення і білою головою, а також білосніжні і жовто-коричневі різновиди.

Кожна самка віргінського перепела відкладає за гніздовий сезон 40–60 яєць і більше. Присутній інстинкт насиджування.

У повній кладці 8–14 яєць. Насиджування триває 23–24 дні. Перепелята швидко ростуть, стають самостійними, але виводок залишається разом до наступної весни.

У США та в Європі віргінські перепели – популярна дичина. Їх розводять на спеціалізованих фермах і випускають в природні угіддя.

ЕСТОНСЬКІ

Перепели естонські — різновид птиці м'ясо-яєчного напряму продуктивності. Порода виведена в Естонії 1988 року шляхом схрещування двох окремих порід – японської і фараонів, з подальшим розведенням «у собі».

Як і всі міжпородні гібриди, птиця цієї породи має «січену» форму тіла, що характеризується вкороченістю та округлістю дещо «згорбленого» корпусу, короткою шиєю та хвостом.

Продуктивність: маса самців – 160–170 г, а самок – 190–200 г. Несучість – 280–310 яєць на рік, маса яйця становить 12–13 г. Колір оперення – класичний, як і в батьківських порід.

Характерною особливістю породи є високий рівень життєздатності молодняку, виводимість якого сягає 75 %. Форма яєць здебільшого витягнута, грушоподібна.

Мал.107. Перепели Естонські

Порівняно з японською породою поведінка перепелів породи Естонська більш спокійна, довірлива до людей. Птиця споживає дещо більше корму (практично як фараони), ніж інші породи м'ясо-яєчного напряму продуктивності.

ФАРАОН

Фараон – порода перепелів м'ясного напряму, виведена в США. Птиці цієї породи мають забарвлення оперення вохристо-бурувате, з темними та світлими плямами. «Дике» забарвлення оперення погіршує товарний вигляд тушок. Перепели породи Фараон більш вимогливі до умов годівлі та утримання.

Фараони відрізняються спокійним характером, тому дотримання технологій вирощування птиці явища канібалізму практично виключає.

Продуктивність: жива маса дорослих самок у середньому становить 235 г і може коливатися від 160 до 310 г, а самці важать від 160 до 260 г. Порода перепелів Фараон використовується для виробництва перепелів-бройлерів, оскільки в 45-денному віці вони можуть досягати живої маси 150–180 г. Кладка яєць починається в 6–7-тижневому віці. Несучість – 220–300 яєць на рік середньою масою 12–18 г.

Особливістю птиці породи Фараон є схильність до знесення гігантських двожовткових яєць масою до 24 г, що відбувається найчастіше за надлишку білка в раціоні. Трапляються випадки загибелі самок від механічного розриву і подальшого випадіння яйцеводу.

Мал. 108. Перепели породи фараон

За цілеспрямованої селекції на збільшення жива маса птиці в окремих лініях може бути значно вищою від стандартної. Наприклад, турецькими заводчиками була створена порідна група – турецький фараон, жива маса окремих особин якої може досягає 500–550 г. Колір оперення – такий самий, як і в японського перепела. Жива маса самок – 300–350 г, самців – 220–270 г. Несучість 150–220 яєць на рік середньою масою 12–16 г. Кладка яєць починається в 7–8-тижневому віці.

Золотистий фараон перепелів – м'ясна лінія, отримана в США. Відрізняються від фараонів золотистим забарвленням оперення, більш спокійною вдачею і нижчою виводимістю молодняку. Продуктивність така сама, як і у фараонів. Перевагою породи є привабливий товарний вигляд тушки.

БІЛІ ТЕХАСЬКІ БРОЙЛЕРНІ

Мал. 109. Перепели породи Білий техаський бройлерний

Білі техаські бройлерні – м'ясна порода, виведена в США. Птиця має біле оперення з чорними мітками. У процесі створення породи селекція велася на досягнення якомога більшої живої маси. Птиця цієї породи доволі проблемна у вирощуванні, що пояснюється обтяженою спадковістю, пов'язаною з білизною оперення, яке знижує життєздатність молодняку в перші 20 днів після виведення. Пташенята погано набирають масу, часто гинуть, дуже чутливі до складу раціонів та факторних хвороб.

За рахунок накопичення летальних генів порода взагалі характеризується низькою виводимістю молодняку і тільки гетерозисні особини мають високу життєздатність. Фермери намагаються використовувати породу Білий техаський бройлерний для міжпорідного схрещування та отримання гібридів з кращим показником життєздатності за збереження високої м'ясної продуктивності.

Продуктивність: жива маса самки становить 400–550 г, а самця – 400–450 г і більше, несучість до 280–300 яєць на рік середньою масою 12–17 г. Ця порода має практично всі недоліки, які є характерними для англійських білих.

СМОКІНГОВІ

Смокінгові – самостійна порода, але птицю можна отримати схрещуванням з подальшою селекцією білих та чорних англійських перепелів. Особини цієї породи мають коричневе оперення на спині та крилах і біле – на грудях.

Мал. 110. Перепел породи Смокінгова

Жива маса самок 150–160 г. Самки починають яйцекладку в 6–7-тижневому віці. Несучість – 260–280 яєць на рік середньою масою 10–11 г.

6. ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО КЛАСУ

Комплексний клас молодняку птиці, що бонітується лише за власними показниками, визначається за бонітувальними класами відповідно до власних ознак та з урахуванням класу їх батьків за спеціальною шкалою, уніфікованою для всіх видів птиці.

Визначення комплексного класу молодняку птиці, що бонітується за власними показниками

Клас батьків	Клас за власними показниками			Комплексний клас
	жива маса*	падіж	вивід молодняку	
Племінна птиця вихідних ліній кросів, порід				
еліта-рекорд	не менше мінімальних вимог класу еліта-рекорд			еліта-рекорд
еліта-рекорд	не менше мінімальних вимог I класу			еліта
еліта-рекорд	не менше мінімальних вимог II класу			I клас
еліта	не менше мінімальних вимог еліта			еліта
еліта	не менше мінімальних вимог II класу			I клас
I клас	не менше мінімальних вимог I класу			I клас
I клас	не менше мінімальних вимог II класу			II клас
Племінна птиця прабатьківського стада				
еліта-рекорд	не менше мінімальних вимог класу еліта			еліта
еліта	не менше мінімальних вимог класу еліта			I клас
еліта	не менше мінімальних вимог I класу			I клас
I клас	за однією із ознак не менше мінімальних вимог класу еліта, за іншими - I класу			I клас
I клас	не менше мінімальних вимог II класу			II клас
II клас	не менше мінімальних вимог II класу			II клас
Племінна птиця батьківського стада				
Еліта	не менше мінімальних вимог II класу			I клас
I клас	не менше мінімальних вимог I класу			I клас
I клас	не менше мінімальних вимог II класу			II клас
II клас	не менше мінімальних вимог II класу			II клас
Підконтрольна птиця				
-	не менше мінімальних вимог I класу за двома ознаками і більше			I клас
-	не менше мінімальних вимог I класу за однією із ознак			II клас
-	не менше мінімальних вимог II класу			II клас

* менше на 5 % від мінімальних вимог за всіма класами для яєчних курей,

* дозволяється відхилення за живою масою для курей яєчного напрямку продуктивності від мінімальних вимог усіх класів на $\pm 5\%$.

Дорослій птиці комплексний клас визначається за бонітувальними класами за основними та додатковими ознаками згідно спеціальної шкали, уніфікованої для всіх видів птиці.

Визначення комплексного класу дорослої птиці

Клас за основними ознаками		Клас за додатковими ознаками			Комплексний клас		
яєчні кури		вивід молодняку	збереженість молодняку	жива маса (яєчні кури)			
несучість	маса яєць						
м'ясна птиця							
жива маса	несучість						
Племінна птиця							
еліта-рекорд	еліта-рекорд	Не менше мінімальних вимог I класу			Допускається нижче мінімальних вимог за всіма класами на 5 %	еліта-рекорд	
еліта-рекорд	еліта	Не менше мінімальних вимог I класу				еліта	
еліта-рекорд	I клас	Не менше мінімальних вимог I класу				еліта	
еліта-рекорд	II клас	Не менше мінімальних вимог II класу				I клас	
еліта	еліта-рекорд	Не менше мінімальних вимог I класу				еліта	
еліта	еліта	Не менше мінімальних вимог I класу				еліта	
еліта	I клас	За однією із ознак не менше мінімальних вимог II класу, за іншою - I класу				I клас	
еліта	II клас	Не менше мінімальних вимог I класу				I клас	
I клас	еліта-рекорд	Не менше мінімальних вимог I класу				I клас	
I клас	еліта	Не менше мінімальних вимог I класу				I клас	
I клас	I клас	За однією із ознак не менше мінімальних вимог II класу, за іншою - I класу				I клас	
I клас	II клас	Не менше мінімальних вимог I класу				I клас	
I клас	II клас	Не менше мінімальних вимог II класу				II клас	
II клас	еліта-рекорд	Не менше мінімальних вимог II класу				II клас	
II клас	еліта	Не менше мінімальних вимог II класу				II клас	
II клас	I клас	Не менше мінімальних вимог II класу				II клас	
II клас	II клас	Не менше мінімальних вимог II класу				II клас	
Підконтрольна птиця							
Не менше мінімальних вимог I класу						I клас	
I клас	II клас	Не менше мінімальних вимог I класу				I клас	
I клас	II клас	Не менше мінімальних вимог II класу			II клас		
II клас	I клас	Не менше мінімальних вимог II класу			II клас		
Не менше мінімальних вимог II класу						II клас	

Допускається нижче мінімальних вимог за всіма класами на 5 %

ІІІ. ПЛЕМІННИЙ ОБЛІК У ПТАХІВНИЦТВІ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Порядок ведення форм племінного обліку визначається Інструкцією, що застосовується у птахівництві, з метою організації точного, систематичного обліку продуктивності та походження птиці для ведення селекційно-племінної роботи у птахівництві.

У Інструкції терміни вживаються у наступних значеннях:

контрольна закладка - разова інкубація яєць в інкубаторі з метою визначення відтворювальних ознак птиці;

нормативний показник - показник господарсько-корисної ознаки птиці у відповідному віці, визначений розробником лінії чи форми кросу;

селекційне гніздо - група птиці, яка утримується разом та складається із самця і підібраних до нього самок однієї лінії відповідно до нормативного статевого співвідношення, розміщена окремо в селекційному пташнику з індивідуальним обліком господарсько-корисних ознак;

слабкий молодняк - добовий молодняк із відхиленнями фізіологічного розвитку;

племінний облік у птахівництві - визначення та внесення до інформаційних баз даних (автоматизованих систем документів із племінної справи) суб'єктами племінної справи у птахівництві даних про походження, продуктивність, тип та інші якості птиці з метою ведення племінної справи;

племінний період - частина періоду відкладання яєць, протягом якої від птиці отримують інкубаційні яйця.

Форми обліку уніфіковані, використовуються для усіх видів птиці.

У формах обліку використовують такі коди птиці за видами та напрямками продуктивності:

КЯ - кури яєчного напрямку продуктивності;

КМ - кури м'ясного напрямку продуктивності;

КМЯ - кури м'ясо-яєчного напрямку продуктивності;

ІНД - індики;

КАЧ - качки;

ГУС - гуси;

ПЕР - перепели;

ЦЕС - цесарки;

СТР - страуси.

Індивідуальний або груповий облік ведеться за статеві-віковими групами птиці в розрізі порід, вихідних ліній, батьківських та материнських форм.

Форми обліку ведуться у паперовому та/або електронному вигляді.

Первинна інформація з паперових та електронних носіїв вноситься у спеціалізовані таблиці електронної бази даних, де формується походження закріпленого у добовому віці і посадженого на вирощування молодняку, записуються показники оцінюваних ознак по молодняку і дорослій птиці.

Інформація, що накопичується в базі даних, обробляється з використанням комп'ютерних програм. У результаті обробки видається індивідуальна, родинна чи групова оцінка птиці селекційного стада, яка використовується під час добору кращої птиці та формування з неї селекційних гнізд.

2. ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ ТА ВЕДЕННЯ ФОРМ ПЛЕМІННОГО ОБЛІКУ

Заповнення форм проводиться чітким та розбірливим почерком, без зафарбовувань та підчисток даних, синім або чорним чорнилом. виправлення здійснюють чітким перекресленням попередньої інформації та внесенням виправленої інформації.

Кожна з ознак записується певною кількістю цифр з визначеною точністю.

Записуються:

жива маса - в кілограмах із точністю до однієї десятої кілограма (крім перепелів), жива маса перепелів - у кілограмах із точністю до однієї сотої кілограма;

маса яєць - у грамах із точністю до одного грама;

відносні показники - у відсотках із точністю до одного відсотка.

Дати заповнюються із зазначенням числа, місяця, року (наприклад, 01.01.2019).

Причина вибуття кодується так: падіж - «П», зоотехнічний брак - «Б». У разі падежу внаслідок хвороби за необхідності в графі «причина вибуття» поряд з кодом зазначають назву хвороби.

Форми обліку, що ведуться в журналах, мають бути прошиті та пронумеровані.

3. ПЛЕМІННИЙ ОБЛІК У ПЛЕМІННИХ ЗАВОДАХ

У стаді птиці суб'єкта племінної справи у птахівництві, що має статус племінного заводу:

ведуть індивідуальний облік походження та продуктивності птиці (несучість, жива маса молодняку і дорослої птиці, маса яєць);

проводять індивідуальну оцінку відтворювальних ознак птиці селекційного стада.

Для обліку походження птиці вивід молодняку здійснюється з маркованих яєць, які в інкубаторі розміщуються в окремих чарунках по 1 шт. Яйця маркуються шляхом нанесення олівцем на гострому кінці номера селекційного гнізда.

Для індивідуального мічення птиці селекційних стад використовуються пластини, які кріпляться на крило (криломітки) або ногу птиці (ножні кільця). Криломітки використовують для мічення добового молодняку шляхом проколювання перетинки правого крила птиці гострим кінцем криломітки та її фіксування. Ножні кільця використовують для мічення дорослої птиці шляхом надівання кільця на середню частину плесна ноги. Замість ногового кільця у разі утримання птиці в індивідуальних клітках можуть бути використані бирки-еполети, на яких зазначають індивідуальний номер клітки.

На криломітку наносять семизначний (для курей) або п'ятизначний номер. Перший знак на них - літера, що ідентифікує партію міток, інші - арабські цифри, що ідентифікують індивідуальний номер міченої особини. На ножне кільце наносять п'ятизначний номер: перший знак - літера, решта - арабські цифри. Повтор номерів на криломітках та ножних кільцях у межах одного стада не допускається.

Під час занесення номерів на криломітках та ножних кільцях у форми обліку перед номером записується двозначний номер відповідного покоління птиці.

У племінному заводі ведуть такі форми племінного обліку:

- 1) форма № 1-пт «Журнал інкубації яєць»;
- 2) форма № 2-пт «Журнал молодняку»;
- 3) форма № 3-пт «Журнал щоденного обліку несучості та вибуття птиці»;
- 4) форма № 4-пт «Журнал продуктивності несучок»;
- 5) форма № 5-пт «Журнал обліку маси та якості яєць»;
- 6) форма № 6-пт «Журнал самців».

Форма № 1-пт «Журнал інкубації яєць» використовується для оцінки відтворювальних ознак птиці.

Журнал ведеться за породою, вихідною лінією. У журнал за кожним селекційним гніздом вносяться номери на ножних кільцях самця та несучок селекційного гнізда. Номер селекційного гнізда відповідає номеру самця.

У разі індивідуального утримання несучок у клітках записується індивідуальний номер клітки, де знаходиться самиця.

У період інкубації в журналі за кожною несучкою фіксуються кількість яєць, що закладені на інкубацію, відходи яєць при інкубації, кількість молодняку при виводі.

Після закінчення періоду інкубації за кожною лінією підраховується та записується в журнал загальна кількість селекційних гнізд, самців та несучок у них, кількість яєць, закладених на інкубацію, та кількість одержаного молодняку, в тому числі кондиційного. Підраховується середньоарифметична кількість добового молодняку, одержаного на одного гніздового самця та на одну гніздову несучку.

За даними форми за лінією визначають такі показники:

заплідненість яєць, %:

$$ЗЯ = \frac{КЗЯ \times 100}{ЗКЯ}, \text{ де}$$

ЗЯ заплідненість яєць, %;

КЗЯ кількість запліднених яєць, шт.;

ЗКЯ загальна кількість яєць, закладених на інкубацію, шт.;

вивід молодняку, %:

$$ВМ = \frac{ККМ \times 100}{ЗКЯ}, \text{ де}$$

ВМ вивід молодняку, %;

ККМ кількість кондиційного молодняку, голів;

ЗКЯ загальна кількість яєць, закладених на інкубацію, шт.;

виводимість яєць, %:

$$ВЯ = \frac{ККМ \times 100}{КЗЯ}, \text{ де}$$

ВЯ виводимість яєць, %;

ККМ кількість кондиційного молодняку, голів;

КЗЯ кількість запліднених яєць, шт.;

вивід кондиційного молодняку, %:

$$ВКМ = \frac{ККМ \times 100}{КДМ}, \text{ де}$$

ВКМ вивід кондиційного молодняку, %;

ККМ кількість кондиційного молодняку, голів;

КДМ кількість добового молодняку, голів.

Форма № 2-пт «Журнал молодняку» призначена для запису номерів на криломітках молодняку, дати виводу, статі, живої маси у відповідний вік у період його вирощування. Вперше жива маса визначається у віці: яєчних курей - 17 тижнів, курей м'ясного напрямку продуктивності - 6 тижнів, індиків - 16 тижнів, качок (крім мускусних) - 7 тижнів, мускусних качок - 10 тижнів для самців та 11 тижнів для самиць, гусей - 9 тижнів, перепелів - 6 тижнів, цесарок - 10 тижнів, страусів - 41 тижня. Вдруге жива маса визначається у віці: курей м'ясного напрямку продуктивності - 18 тижнів, індиків - 24 тижня, качок (крім мускусних) та гусей - 25 тижнів, цесарок - 22 тижнів.

Стать кодується так: «1» - самець, «2» - самиця.

Дата вибуття записується на основі щоденного фіксування номерів на криломітках птиці, що вибула.

Журнал ведеться за породою, вихідною лінією.

За даними форми підраховують зведені дані по лінії - кількість самиць та самців, посаджених на вирощування.

Форма № 3-пт «Журнал щоденного обліку несучості та вибуття птиці» призначена для індивідуального обліку продуктивності несучок, фіксування дати та причини вибуття несучки.

Знесення яйця несучкою фіксується у графі відповідного числа місяця цифрою «1».

Журнал ведеться помісячно за кожним пташником за породою, вихідною лінією.

Форма № 4-пт «Журнал продуктивності несучок» призначена для обліку продуктивності несучок протягом усього періоду яйцекладки. Номер на ножному кільці або номер клітки та номер на криломітці несучки записуються в журнал під час комплектування селекційного стада, жива маса - під час індивідуальної оцінки птиці у відповідному віці. Вперше жива маса визначається у віці: яєчних курей - 17 тижнів, курей м'ясного напрямку продуктивності - 18 тижнів, індиків - 25 тижнів, качок - 25 тижнів, гусей - 26 тижнів, перепелів - 34 тижнів, цесарок - 22 тижнів, страусів - 2 років. Вдруге жива маса визначається у курей, індиків та качок у віці 52 тижнів.

У форму № 4-пт із форми № 3-пт вносяться дата знесення першого яйця, щомісячна несучість, дата вибуття птиці.

Журнал ведеться за кожним пташником за породою, вихідною лінією.

За даними форми розраховують зведені дані за пташником та лінією: середній вік знесення першого яйця у днях, падіж та зоотехнічний брак, несучість на початкову та середню несучку.

За даними форми визначають такі показники:

несучість на початкову несучку, шт.:

$$НПН = \frac{КЯП \times 100}{ППН}, \text{ де}$$

НПН несучість на початкову несучку, яєць;

КЯП кількість одержаних яєць за період, шт.;

ППН початкове поголів'я несучок, голів;

несучість на середню несучку, шт.:

$$НСН = \frac{КЯП \times 100}{СПН}, \text{ де}$$

НСН несучість на середню несучку, яєць;

КЯП кількість одержаних яєць за період, шт.;

СПН середнє початкове поголів'я несучок, голів;

падiж:

$$П = \frac{КПЗ \times 100}{ППП}, \text{ де}$$

П падiж птиці за період, %;

КПЗ кількість загиблої птиці за період, голів;

ППП початкове поголів'я несучок, голів.

Несучість визначають: у яєчних курей - за 40 та 65 тижнів життя; курей м'ясного напрямку продуктивності - за 34 та 60 тижнів; перепелів - за 32 тижні, цесарок - за 64 тижні, качок (крім мускусних) - за 45 тижнів, мускусних качок - за 46 тижнів, індиків та гусей - за 52 тижні, страусів - за 156 тижнів.

Форма № 5-пт «Журнал обліку маси та якості яєць» призначена для запису даних щодо індивідуального зважування до десяти поспіль знесених кожною несучкою яєць та їхньої якості. Зважування проводять у віці: яєчних курей - 30 і 52 тижнів, курей м'ясного напрямку продуктивності - 28 і 34 тижнів, індиків, гусей, качок - 42, 43 тижнів, перепелів - 8 і 34 тижнів, цесарок - 36 тижнів. За наявності яєць із дефектами шкаралупи та форми (пояс, декальцинація, аномалії форми та інші) зазначають їхню кількість.

За даними форми розраховують зведені дані за пташником - середньоарифметичний показник маси яєць та кількість яєць із дефектами від однієї несучки.

Форма № 6-пт «Журнал самців» призначена для реєстрації самців, відібраних у селекційне стадо, запису даних про їх живу масу, м'ясні форми в балах та показники сперми. Вперше жива маса визначається у віці: у півнів яєчного та м'ясо-яєчного напрямів продуктивності - 17 тижнів, м'ясного напрямку продуктивності - 18 тижнів, індиків - 25 тижнів, качурів - 25 тижнів, гусаків - 26 тижнів, перепелів - 34 тижнів, цесарів - 22 тижнів, страусів - 2 років. Вдруге жива маса визначається у півнів, індиків та качурів у віці 52 тижнів. М'ясні форми визначають у півнів м'ясного напрямку продуктивності у віці 18 тижнів, у індиків - 25 та 52 тижнів.

У форму вносять такі показники сперми:

об'єм (см³);

густота: густа - «Г», середня - «С», рідка - «Р»;

рухливість (бали);

колір: білий - «Б», кремовий - «К».

Тут записуються також дата та причина вибуття самця.

Номер на криломітці, дата і місце посадки самця (номер клітки чи секції) записуються під час добору у селекційне стадо; номер на ножному кільці - під час добору у селекційні гнізда. У графі «Призначення» зазначають номер селекційного гнізда (для призначених у гнізда) або пишуть слово «резерв».

За даними форми розраховують зведені дані за пташником - середню живу масу самців та м'ясні форми у відповідному віці.

Форма № 7-пт «Оцінка вихідних ліній кросів та порід за комплексом ознак» призначена для характеристики птиці за вихідною лінією, породою за основними селекційними ознаками: несучість, маса яєць, жива маса, м'ясні форми у самців, відтворювальні ознаки, життєздатність.

За даними форм №№ 1-пт, 2-пт, 3-пт, 4-пт, 5-пт, 6-пт у разі використання біометричних методів обробки у форму записуються кількість оцінених особин та показники ознак із біометричними параметрами: середня, похибка середньої, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнти варіації та успадковуваності.

4. ПЛЕМІННИЙ ОБЛІК У ПЛЕМІННИХ ПТАХОРЕПРОДУКТОРАХ

У племінних птахорепродукторах племінний облік ведуть на груповому рівні в межах пташника за породою, батьківською або материнською формою.

Ідентифікацію водоплавної птиці проводять методом надрізання (пробивання) перетинок між пальцями ніг за певним шифром (ключем).

Племінний облік у племінних птахорепродукторах ведуть за такими формами:

- 1) форма № 8-пт «Дані про придбання (відтворення) племінних (генетичних) ресурсів»;
- 2) форма № 9-пт «Журнал обліку щоденного вибуття молодняку та споживання корму»;
- 3) форма № 10-пт «Журнал зважування молодняку (дорослої птиці)»;
- 4) форма № 11-пт «Журнал обліку несучості, вибуття птиці та споживання корму»;
- 5) форма № 12-пт «Журнал групового зважування яєць»;
- 6) форма № 13-пт «Журнал індивідуального зважування яєць»;
- 7) форма № 14-пт «Журнал сортування яєць»;
- 8) форма № 15-пт «Журнал обліку якості інкубаційних яєць»;
- 9) форма № 16-пт «Результати вирощування молодняку»;
- 10) форма № 17-пт «Узагальнена оцінка дорослої птиці».

У формі № 8-пт «Дані про придбання (відтворення) племінних (генетичних) ресурсів» відображається інформація про дату придбання (відтворення) племінних (генетичних) ресурсів, вид птиці та назву породи, кроса, вид племінних (генетичних) ресурсів, посилання на підтвердний

документ, яким визнається, що інкубаційні яйця є племінними, та підтверджуються показники якості племінної птиці.

У разі придбання у графі «Підтвердний документ» зазначають серію та номер сертифіката племінних (генетичних) ресурсів.

Господарство, яке за однією породою, кросом має два статуси (племінний завод і племінний птахорепродуктор I порядку або племінний птахорепродуктор I порядку і племінний птахорепродуктор I порядку), у разі власного відтворення племінних (генетичних) ресурсів у цій формі зазначає інформацію щодо відповідного переміщення племінних інкубаційних яєць або птиці в межах господарства. У разі власного відтворення у графі «Підтвердний документ» зазначають номер акта про відтворення стада.

У формі № 9-пт «Журнал обліку щоденного вибуття молодняку та споживання корму» відображаються дані щодо посадженого на вирощування молодняку птиці, облік птиці, що загинула та вибракувана, рівень споживання корму на одну голову та по всьому поголів'ю за кожним пташником.

У разі вибракування молодняку птиці понад 5% за день у графі «Примітки» зазначається причина бракування (вакцинація, пересадка, стрес, зоотехнічний брак тощо).

У разі вибракування молодняку птиці понад 5% за день за однієї із таких причин: видалення зі стада надлишку півників та помилки сортування за статтю в добовому віці, селекційний брак під час добору молодняку птиці м'ясного напрямку продуктивності в бонітувальному віці, півників яєчного напрямку продуктивності у віці 8-10 тижнів, вибракування після ветеринарних досліджень тощо розрахунок відсотка падежу вираховують як суму показників відсотка падежу до такого вибраковування та після нього.

За даними форми розраховують середні дані за пташником за період вирощування - падіж, зоотехнічний брак, споживання корму та кількість голів, що переводяться в доросле стадо.

Після закінчення періоду вирощування за даними форми визначають вихід кондиційного ремонтного молодняку окремо по самках та самцях, %:

$$ВКМ = \frac{КМД \times 100}{КМП}, \text{ де}$$

ВКМ вихід кондиційного ремонтного молодняку, %;

КМД кількість молодняку, відібраного для заміни дорослого поголів'я, голів;

КМП кількість прийнятого на вирощування молодняку, голів.

Форма № 10-пт «Журнал зважування молодняку (дорослої птиці)» призначена для контролю за розвитком молодняку та нарощуванням живої маси у дорослої птиці. Для цього один раз на тиждень індивідуально зважують не менше 5% поголів'я птиці за пташником у співвідношенні 1:1 за статями птиці. У яєчних курей один раз на тиждень індивідуально зважують не менше 100 голів птиці за пташником.

За цими даними визначають такі показники:

жива маса птиці, кг:

$$ЖМП = \frac{ЗМП \times 100}{КЗП}, \text{ де}$$

ЖМП жива маса птиці, кг;

е

ЗМП загальна жива маса зваженої птиці, кг;

КЗП кількість зваженої птиці, голів;

однорідність стада за живою масою, %:

$$ОСМ = \frac{КГС \times 100}{КЗП}, \text{ де}$$

ОСМ однорідність стада за живою масою, %;

КГС кількість птиці з живою масою у межах ± 10 % від показника живої маси птиці, голів;

КЗП кількість зваженої птиці, голів.

Форма № 11-пт «Журнал обліку несучості, вибуття птиці та споживання корму» призначена для щоденної реєстрації за пташником кількості знесених яєць, наявності на початок дня поголів'я птиці за статевими групами та споживання нею корму, при цьому фіксують кількість птиці, що загинула та

вибракувана, за мінусом чого вираховують поголів'я на початок наступного дня, загальну кількість спожитого корму всією птицею в пташнику та на одну голову, кількість знесених яєць.

За даними форми визначають такі показники:

середнє поголів'я за період використання:

$$\text{СПВ} = \frac{\text{СЦП} \times 100}{\text{КДП}}, \text{ де}$$

СПВ середнє поголів'я за період використання, голів;

СЦП сума щоденного поголів'я (кількість кормоднів) за період;

КДП кількість днів у періоді;

несучість на початкову несучку;

несучість на середню несучку;

падіж;

збереженість, %:

$$З = 100 - П, \text{ де}$$

З збереженість, %;

П падіж, %.

Форми № 12-пт «Журнал групового зважування яєць» та № 13-пт «Журнал індивідуального зважування яєць» призначені для реєстрації результатів зважування яєць та визначення маси яєць у відповідний вік несучок шляхом групового або індивідуального зважування яєць.

У разі групового зважування один раз на тиждень чи місяць зважують одно- або дводенний збір яєць в прокладках у кількості не менше 120 шт. яєць від птиці одного пташника.

За даними форми № 12-пт визначають масу яєць, г:

$$\text{МЯ} = \frac{\text{ЗМЯП} - \text{МП}}{\text{КЗЯ}}, \text{ де}$$

МЯ маса яєць, г;

ЗМЯП загальна маса яєць з прокладками, г;

МП маса прокладок, г;

КЗЯ кількість зважених яєць, шт.

У разі індивідуального зважування один раз на тиждень чи місяць зважують індивідуально у кількості не менше 100 шт. яєць від птиці одного пташника.

За даними форми № 13-пт визначають масу яєць, г:

$$МЯ = \frac{ЗМЯ}{КЗЯ}, \text{ де}$$

МЯ маса яєць, г;

ЗМЯ загальна маса всіх зважених яєць, г;

КЗЯ кількість зважених яєць, шт.

Після визначення маси яєць визначають однорідність стада за цим показником, %:

$$ОСМЯ = \frac{КЯС \times 100}{КЗЯ}, \text{ де}$$

ОСМЯ однорідність стада за масою яєць, %;

КЯС кількість яєць з масою у межах ± 10 % від показника маси яєць, шт.;

КЗЯ кількість зважених яєць, шт.

Форма № 14-пт «Журнал сортування яєць» призначена для визначення виходу інкубаційних яєць. Для цього один раз на тиждень у межах пташника проводять сортування яєць з реєстрацією їхньої кількості за видами браку. Результати сортування записують у форму.

За даними сортування розраховують вихід інкубаційних яєць, %:

$$ВІЯ = \frac{КІЯ \times 100}{КПЯ}, \text{ де}$$

ВІЯ вихід інкубаційних яєць, %;

КІЯ кількість інкубаційних яєць, шт.;

КПЯ кількість просортованих яєць, шт.

Форма № 15-пт «Журнал обліку якості інкубаційних яєць» призначена для оцінки відтворювальних ознак птиці.

Показники якості інкубаційних яєць визначають за пташником шляхом контрольних закладок чи після виведення молодняку. Обліковують кількість закладених на інкубацію та незапліднених яєць, відходи інкубації під час міражів та після виведення, кількість виведеного молодняку. На основі цих даних розраховують за тиждень та за племінний період показники заплідненості яєць, виводу молодняку, виводимості яєць, виводу кондиційного молодняку за формулами, наведеними у пункті 5 розділу III цієї Інструкції.

Форма № 16-пт «Результати вирощування молодняку» призначена для щотижневого аналізу показників вирощування молодняку за даними племінного обліку. У форму щотижня вносять показники падежу (у головах), споживання корму, нормативні показники середньої живої маси самців та самиць, визначають падіж із початку періоду вирощування (у відсотках), середню живу масу по самцях та самицях.

Після закінчення періоду вирощування вираховують вихід кондиційного ремонтного молодняку окремо по самицях та самцях за формулою, наведеною в пункті 4 цього розділу, та визначають однорідність стада за живою масою за формулою, наведеною в пункті 5 цього розділу.

Форма № 17-пт «Узагальнена оцінка дорослої птиці» призначена для характеристики дорослої птиці за комплексом господарсько-корисних ознак на основі даних племінного обліку.

За даними форми розраховують такі показники:

інтенсивність яйцекладки на середню несучку, %:

$$ІЯСН = \frac{КЯП \times 100}{СПНП}, \text{ де}$$

ІЯСН інтенсивність яйцекладки на середню несучку, %;

КЯП кількість одержаних яєць за період, шт.;

СПНП середнє поголів'я несучок за період, голів;

виробництво інкубаційних яєць на початкову несучку:

$$\text{ВІЯПН} = \frac{\text{КІЯ} \times 100}{\text{ППН}}, \text{ де}$$

ВІЯПН виробництво інкубаційних яєць на початкову несучку, %;

КІЯ кількість інкубаційних яєць за період, шт.;

ППН поголів'я несучок на початок періоду, голів;

кількість молодняку на початкову несучку, %:

$$\text{КМПН} = \frac{\text{ККМ} \times 100}{\text{ППН}}, \text{ де}$$

КМПН кількість молодняку на початкову несучку, %;

ККМ кількість кондиційного молодняку за період, шт.;

ППН поголів'я несучок на початок періоду, голів.

5. ПЛЕМІННИЙ ОБЛІК ПІДКОНТРОЛЬНОЇ ПТИЦІ, УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ БОНІТУВАННЯ ТА ВИКОНАВЦІ

Племінний облік у стадах, де утримується підконтрольна птиця, ведуть за формами № 9-пт, № 10-пт, № 11-пт, № 12-пт, № 14-пт, № 15-пт, № 16-пт, № 17-пт.

Форма № 18-пт «Звіт про результати бонітування птиці порід, вихідних ліній, батьківських, материнських форм» призначена для зведення результатів бонітування птиці за породою, вихідною лінією, батьківською/материнською формою.

Форми № 3-пт, № 9-пт, № 11-пт заповнюються та ведуться операторами птахофабрик та механізованих ферм. Інші форми заповнюються та ведуться працівниками, які виконують спеціальні роботи, пов'язані з племінними (генетичними) ресурсами птахівництва,- зоотехніками з племінної справи, які забезпечують достовірність даних.

6. ФОРМИ ПЛЕМІННОГО ОБЛІКУ

Форма № 1-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ ІНКУБАЦІЇ ЯЄЦЬ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Лінія			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

1. № селекційного гнізда ____ № самця ____

Показники	Дата закладки яєць						Усього
1. № несучки _____	Індивідуальний № клітки _____						
Закладено яєць на інкубацію, шт.							
Відходи: 1 міражу, шт.							
2 міражу, шт.							
Незапліднені яйця, шт.							
Кількість запліднених яєць, шт.							
Одержано добового молодняку, голів							
в тому числі кондиційного, голів							
слабкого, голів							
2. № несучки _____	Індивідуальний № клітки _____						
Закладено яєць на інкубацію, шт.							
Відходи: 1 міражу, шт.							
2 міражу, шт.							
Незапліднені яйця, шт.							
Кількість запліднених яєць, шт.							
Одержано добового молодняку, голів							
в тому числі кондиційного, голів							
слабкого, голів							

2. № селекційного гнізда ____ № самця ____

Показники	Дата закладки яєць						Усього
1. № несучки _____	Індивідуальний № клітки _____						
Закладено яєць на інкубацію, шт.							
Відходи: 1 міражу, шт.							
2 міражу, шт.							
Незапліднені яйця, шт.							
Кількість запліднених яєць, шт.							
Одержано добового молодняку, голів							
в тому числі кондиційного, голів							
слабкого, голів							
2. № несучки _____	Індивідуальний № клітки _____						
Закладено яєць на інкубацію, шт.							
Відходи: 1 міражу, шт.							
2 міражу, шт.							
Незапліднені яйця, шт.							
Кількість запліднених яєць, шт.							
Одержано добового молодняку, голів							
в тому числі кондиційного, голів							
слабкого, голів							

Усього по лінії:

селекційних гнізд, шт. _____;

самців у гніздах, голів _____, несучок в гніздах, голів _____;

закладено яєць на інкубацію, шт. _____;

одержано всього добового молодняку, голів _____,

в тому числі кондиційного _____;

одержано добового молодняку:

на одного гніздового самця, голів _____, на одну гніздову несучку, голів _____;

заплідненість яєць, % _____, виводимість яєць, % _____,

вивід: молодняку, % _____, вивід кондиційного молодняку, % _____

Форма № 2-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ МОЛОДНЯКУ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Лінія			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Номер на криломітці	Дата виведення	Стать	Жива маса у віці, кг:		Вибуття	
			вперше	вдруге	дата	причина

Зведені дані по лінії:

посаджено на вирощування, голів: самців _____, самиць _____

Форма № 3-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

**ЖУРНАЛ ЩОДЕННОГО ОБЛІКУ НЕСУЧОСТІ
ТА ВИБУТТЯ ПТИЦІ**

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Лінія			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

(місяць)

[illegible]

Форма № 4-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ ПРОДУКТИВНОСТІ НЕСУЧОК

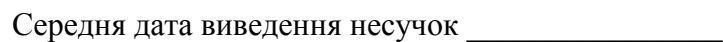
за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Лінія			
Пташник			
Дата посадки			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Зведені дані за пташником:

несучість: на початкову несучку, шт. ____; на середню несучку, шт. ____

Форма № 5-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ МАСИ ТА ЯКОСТІ ЯЄЦЬ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Лінія			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Зведені дані за пташником:

222

Форма № 6-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ САМЦІВ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Лінія			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Зведені дані за пташником:

середня жива маса самців у віці _____ тижнів, кг _____;

м'ясні форми самців у віці _____ тижнів, балів _____

Форма № 7-пт

Господарство _____
 Район _____
 Область _____

ОЦІНКА ВИХІДНИХ ЛІНІЙ КРОСІВ ТА ПОРІД ЗА КОМПЛЕКСОМ ОЗНАК

Вид птиці		Код	
Порода			
Лінія			

Рік виведення _____

Показники	Несучість за ____ тижнів	Маса яєць у віці, г		Жива маса, кг				М'ясні форми самців у віці ____ тижнів, балів	Відтворювальні ознаки			Падіж, %	
				молодняку у віці ____ тижнів		дорослої птиці у віці ____ тижнів			заплідненість яєць, %	вивід молодняку, %	виводимість яєць, %	молодняку	дорослої птиці
		самців	самиць	самців	самиць								
Оцінено голів, n													
Середня, М													
Похибка середньої, m													
Коефіцієнт варіації, σ													
Коефіцієнт успадковуваності, h^2													

Господарство _____
 Район _____
 Область _____

**ДАНІ ПРО ПРИДБАННЯ (ВІДТВОРЕННЯ)
 ПЛЕМІННИХ (ГЕНЕТИЧНИХ) РЕСУРСІВ**

за 20__ рік

Дата придбання/ відтворення	Код птиці та назва породи, кросу	Племінні (генетичні) ресурси						Продавець племінних (генетичних) ресурсів (при придбанні)	Підтвердний документ	Дата закладки яєць на інкубацію	Дата посадки молодняку на вирощування
		інкубаційні яйця, тис. шт.	молодняк, тис. голів								
			добовий		ремонтн ий						
			самці	самиці	самці	самиці					

Форма № 9-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

**ЖУРНАЛ ОБЛІКУ
ЩОДЕННОГО ВИБУТТЯ МОЛОДНЯКУ
ТА СПОЖИВАННЯ КОРМУ**

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Батьківська/материнська форма			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Посаджено: дата _____ самців, голів _____ самиць, голів _____

Місяць	Дата	Кількість птиці, голів		Падіж, голів		Зоотехнічний брак, голів		Споживання корму		Примітки
		самців	самиць	самців	самиць	самців	самиць	на 1 голову, г	на все поголів'я за день, кг	
	1									
	...									
	31									
Усього за місяць										

Середні дані за пташником за період вирощування:

падіж, % _____, зоотехнічний брак, % _____;

спожито корму всього, т _____, в тому числі на одну голову, г _____;

переведено в доросле стадо усього, голів _____,

у тому числі самців _____, самиць _____;

вихід кондиційного ремонтного молодняку:

самиці _____ %, самці _____ %.

Акт переведення кондиційного ремонтного молодняку в доросле стадо від " ____ " _____ 20__ рік № _____

Форма № 10-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

**ЖУРНАЛ ЗВАЖУВАННЯ МОЛОДНЯКУ
(ДОРОСЛОЇ ПТИЦІ)**

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Батьківська/ материнська форма			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Дата виведення / посадки _____

Дата зважування	Вік птиці, тижнів	Стать	Жива маса птиці, кг									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Усього, голів _____, у тому числі самців _____, самиць _____

Загальна жива маса, кг: самців _____, самиць _____

Середня жива маса однієї голови, кг: самців _____, самиць _____

Однорідність, %: по самцях _____, по самицях _____

Форма № 11-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

**ЖУРНАЛ ОБЛІКУ НЕСУЧОСТІ,
ВИБУТТЯ ПТИЦІ ТА СПОЖИВАННЯ КОРМУ**

за _____ 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Батьківська/материнська форма			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Дата посадки у пташник _____

Самці _____ голів, самиці _____ голів

Дати виведення _____

Тиждень періоду знесення яєць	Дата обліку	Кількість птиці, голів		Падіж, голів		Зоотехнічний брак, голів		Споживання корму		Знесено яєць, шт.	Примітка
		самців	самиць	самців	самиць	самців	самиць	на 1 голову, г	на все поголів'я, кг		
1											
Усього за тиждень											
Середнє за тиждень				х	х	х	х				
2											
Усього за тиждень											
Середнє за тиждень				х	х	х	х				

Середні дані по пташнику за період відкладання яєць:

середнє поголів'я, голів: самиць _____, самців _____;

несучість на початкову несучку _____; на середню несучку _____;

падіж, % _____;

зоотехнічний брак, % _____

Форма № 12-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ ГРУПОВОГО ЗВАЖУВАННЯ ЯЄЦЬ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Батьківська/материнська форма			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Дата зважування	Вік птиці, тижнів	Кількість яєць, шт.	Загальна маса яєць з прокладками, кг	Кількість прокладок, шт.	Маса прокладок, кг	Загальна маса яєць, кг	Маса яєць, г

Форма № 13-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗВАЖУВАННЯ ЯЄЦЬ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Батьківська/ материнська форма			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Дата зважування	Вік птиці, тижнів	Маса 1 яйця, г									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Маса 1 яйця, г														
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25

Маса 1 яйця, г														
26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40

Кількість зважених яєць, шт. _____

Загальна маса яєць, кг _____

Маса яєць, г _____

Форма № 14-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ СОРТУВАННЯ ЯЄЦЬ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Батьківська/материнська форма			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

Тиждень	Дата сортування	Вік птиці, тижнів	Одиниця виміру	Інкубаційні	Категорія браку							Усього просортовано яєць, шт.
					дрібні	забруднені	биті	з насічкою	двожовткові	неправильної форми	інші	
1			шт.									
			%									x
2			шт.									
			%									x
3			шт.									
			%									x
4			шт.									
			%									x
5			шт.									
			%									x
6			шт.									
			%									x
7			шт.									
			%									x
Усього			шт.									
			%									

Форма №15-пт

Господарство _____
Район _____
Область _____

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ ЯКОСТІ ІНКУБАЦІЙНИХ ЯЄЦЬ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Батьківська/материнська форма			
Пташник			

Відповідальна особа

(посада)

(ініціали, прізвище)

240

Форма № 16-пт

Господарство _____
 Район _____
 Область _____
 Дата посадки _____

РЕЗУЛЬТАТИ ВИРОЩУВАННЯ МОЛОДНЯКУ

за 20__ рік

Вік, тижнів	Дата в кінці тижня	Падіж, за тижде нь голів		Падіж з початку періоду вирощуванн я, %			Кількість птиці в кінці тижня, голів			Споживання корму			Середня жива маса, кг				Примітки
										на 1 голову на добу, г	усього, кг		самців		самиць		
		самці	самиці	самці	самиці	усього	самці	самиці	усього		за тиждень з початку періоду			факт	нормативний показник	факт	

Після закінчення періоду вирощування:

переведено в доросле стадо, всього голів _____;

в тому числі самців _____, самиць _____;

вихід кондиційного ремонтного молодняку: самці ____ %, самиці ____ %

Господарство _____
Район _____
Область _____

УЗАГАЛЬНЕНА ОЦІНКА ДОРОСЛОЇ ПТИЦІ

за 20__ рік

Вид птиці		Код	
Порода			
Крос			

Дата виведення _____

Дата посадки _____

Вік птиці під час посадки, днів _____

Посаджено самиць, голів _____

Посаджено самців, голів _____

Вік птиці		Дата в кінці тижня	Падіж, голів		Падіж з початку посадки, голів			Зоотехнічний брак, голів		Зоотехнічний брак з початку посадки, голів			Кількість птиці в кінці тижня, голів	
тижнів	днів		самці	самиці	самці	самиці	усього	самці	самиці	самці	самиці	усього	самці	самиці
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Споживання корму			Середня жива маса, кг				Маса яєць, Г	Виробництво яєць, шт.				
на голову в день, г	за тиждень, кг	з початку посадки, кг	самців		самиць			усього		на несучку		
			факт	нормативний показник	факт	нормативний показник		за тиждень	з початку посадки	на початкову		на середню (факт)
										факт	нормативний показник	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28

Інтенсивність яйцекладки на середню несучку, %		Виробництво інкубаційних яєць					Закладено яєць на інкубацію, шт.	Вивід молодняку, %		Кількість молодняку на початкову несучку, голів		Примітка
факт	нормативний показник	%	за тиждень, тис. шт.	з початку посадки, тис. шт.	на початкову несучку, шт.			факт	нормативний показник	факт	нормативний показник	
					факт	нормативний показник						
29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41

**ЗВІТ
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ БОНІТУВАННЯ ПТИЦІ ПОРІД,
ВИХІДНИХ ЛІНІЙ, БАТЬКІВСЬКИХ, МАТЕРИНСЬКИХ ФОРМ**

за 20_____ рік

Найменування господарства _____

Область _____ Район _____

Вид птиці _____

Дата бонітування		Порода (крос), тип		Вихідна лінія		Батьківська/ материнська форма		№ пташника		Вік птиці на дату бонітування, тижнів		Оцінено голів		Показники																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
												самців		самиць		жива маса, у віці			падіж молодн яку, за період			вивід молодн яку		несучість на початкову несучку, за період			маса яєць, у віці			Клас батьків		Комплексний клас																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
												тижнів		кг		клас		тижнів			%		клас		%		клас		тижнів			штук		клас		тижнів			г		клас																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													

Голова комісії	_____	_____	_____
	(посада)	(підпис)	(ініціали, прізвище)
Члени комісії:	_____	_____	_____
	(посада)	(підпис)	(ініціали, прізвище)
	_____	_____	_____
	(посада)	(підпис)	(ініціали, прізвище)

Рекомендована література

1. GRIMAUD FRERES SELECTION [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.grimaudfreres.com>
2. Бондаренко С.П. Полная энциклопедия птицеводства. – Дніпропетровськ: Сталкер, 2002. – 448 с.
3. Домашня птиця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ferma-biz.ru/domashnyaya-ptica/utki/pr/ryzhaya-svistyashhaya-drevesnaya-utka.html>
4. Електронний ресурс–: <http://www.orlovdvor.ru/catalog/?pid=0933d5b8&id=7f9-c1e7b&page=2>
5. Киселёв Л.Ю. Породы, линии и кроссы сельскохозяйственной птицы / Л.Ю. Киселёв, В.Н. Фатеев. – М.: Колос, 1983. – 160 с.
6. М'ясні породи курей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meatinfo.ru/info/show?id=771>
7. Остапенко В.І. Секрети птахівництва в приватному господарстві / В.І. Остапенко. – Львів, 2001. – 234 с.
8. Острівний І.М. Птахівництво / І.М. Острівний, Ю.Н. Батюжевський, Л.К. Желюг. – К.: Вища школа, 1981. – 312 с.
9. Пенионжкевич Э.Э. Разведение и племенное дело в птицеводстве / Э.Э. Пенионжкевич, К.В. Злочевская, Л.В. Шахнова. – М.: Колос, 1982. – 304 с.
10. Породы гусей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://incubatorun.ru/body/25.html>
11. Породы курей [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.orlovdvor.ru/catalog/?pid=0933d5b8&id=7f9-c1e7b&page=2>
12. Породы птиц [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://зоокомпас.рф/index.php/%D0%AF%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%BE-D0%B4%D1%8B-%D0%BA%D1%83%D1%80/italyanskaya-buryj-leggorn.html>
13. Птахівництво і технологія виробництва яєць та м'яса птиці / [В.І. Бесулін, В.І. Гужва, С.М. Куцак та ін.]. – Біла Церква, 2003. – 448 с.
14. Птица на подворье [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://idealfowl.ru/kuchinskaya_yubilejnaya.html

15. Світ агро [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://miragro.com/kury-kokhinkhin-poroda-kokhinkhin.html>
16. Сільськогосподарська птиця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroserver.ru/articles/360.htm>
17. Солоха Д.И. Кроссы сельскохозяйственной птицы / Д.И. Солоха. – Днепропетровск, 1988. – С. 1–38.
18. Технологія виробництва продукції птахівництва: підручник / [Бородай В.П., Сахацький М.І., Вітрінчук А.І., Мельник В.В. та ін.]. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 360 с.
19. Сучасна домашня птиця [Електронний ресурс:]. – Режим доступу: http://modernpoultry.narod2.ru/soderzhanie_ptits/coderzhaniya_kur_/porodi_krossi_yaichnih_i_myasnih_kur/
20. Фатеев В.Н. Породы, линии и гибриды птицы / В.Н. Фатеев. – М.: Россельхозиздат, 1979, – 236 с.

Зміст

Передмова	3
I. Племінна робота у птахівництві	6
<i>1. Методи розведення</i>	7
<i>2. Методи селекції</i>	10
II. Бонітування сільськогосподарської птиці. Загальні положення	13
1. Кури.	18
<i>1.1. Походження та технологічні особливості</i>	18
<i>1.2. Бонітування курей</i>	20
<i>1.3. Породи яєчного напрямку продуктивності</i>	23
Андалузька блакитна	23
Бірківська барвиста	24
Італійська куріпчаста	26
Леггорн	27
Мінорка	28
Російська біла	29
Українська вушанка	31
Чеська золотиста	32
<i>1.4. Породи комбінованого напрямку продуктивності</i>	33
Австралорп	33
Австралорп чорно-строкатий	34
Адлерська срібляста	35
Амрокс	36
Віандот	37
Геркулес білий та кольоровий	38
Голошийна	39
Загорська лососева	41
Кучинська ювілейна	42
Каліфорнійська сіра	44
Московська	45
Московська біла	46

Нью-гемпшир	47
Полтавська глиниста	47
Плімутрок білий	50
Російська чубата	51
Род-айленд	52
Суссекс світлий	54
Українська чубата	55
Українська чорна та зозуляста	56
Червона білохвоста	57
Юрловська голосиста	58
1.5. Породи м'ясного напрямку продуктивності	59
Брама	59
Доркінг	60
Корніш	62
Кохінхін	63
Лангшан	64
Фавероль	66
1.6. Міні-кури	67
Міні-кури	67
1.7. Найбільш поширені кроси курей для виробництва харчових яєць	69
Бабкок Б 300 (Babcock B 300)	71
Бабкок Б 380 (Babcock B 380)	71
Бованс Золота Лінія (Bovans Gold Line)	71
Борки-колор (Борки-колор)	72
Браун НІК (Brown NIK)	72
Домінант	73
Іза-Браун (Isa-Brown)	75
Ломанн ЛСЛ – Класік (Lohmann LSL Classic)	75
Ломанн Сенді (Lohmann Sendi)	76
Ломанн Браун (Lohmann Brown)	76
Тетра-Н (Tetra-H)	78

Тетра СЛ (Tetra-SL)	79
Хайсекс білий (Hisex White)	80
Хайсекс коричневий (Hisex Brown)	82
Хай-Лайн білий «W-98» (Hy-Line White «W-98»)	83
Хай-Лайн Коричневий (Hy-Line Brown)	84
Шевер-2000 (Shaver-2000)	85
Шевер-579 (Shaver-579)	86
1.8. Найбільш поширені кроси курей для виробництва м'яса	87
Арбор Айкрез (Arbor Akres)	88
Авіан-фармз (Awian farms)	88
Гібро-6 (Hybro-6)	88
Гібро ПН (Hybro PN)	89
Кобб-500 (Cobb-500)	89
Росс-308 (Ross-308)	90
Старбро (Starbro)	91
Супер-Харко (Super-Harco)	91
Фоксі Чік (Foxу Chick)	92
Хаббард м'ясний (Hubbard meat)	93
Хаббард F15 (Hubbard F15)	93
Гібридні комбінації на базі вітчизняного генофонду	94
2. Качки.	96
2.1. Походження та технологічні особливості	96
2.2. Бонітування качок	97
2.3. Породи качок м'ясного напрямку продуктивності	99
Альє	99
Башкирська кольорова	100
Блакитний фаворит	101
Ейльсбюрі	102
Московська біла	103
Мускусні	104
Муллард	107
Пекінська	109

Руанська	110
Сіра українська	111
Українська чорна білогруда	113
Українська біла	115
Українська глиняста	117
Чубата	118
Шведська блакитна	119
2.4. Породи качок м'ясо-яєчного напрямку продуктивності	121
Дзеркальна	121
Орпінгтон	122
Саксонська	123
Хакі-Кемпбелл	124
2.5. Породи качок яєчного напрямку продуктивності	125
Індійські бігуни	125
2.6. Найбільш поширені кроси качок	126
Благоварський	126
Медео	127
Компакт-99	127
Компакт -94	128
Сарваші (Sarvachi)	128
Стар 53 Н.У. (Star 53 Н.У.)	129
Темп	129
Черрі Веллі SM 3 (Cherry Valley SM 3)	130
3. Гуси.	131
3.1. Походження та технологічні особливості	131
3.2. Бонітування гусей	131
3.3. Легкі породи гусей	132
Віштінес	132
Китайська біла	134
Китайська сіра	135
Кубанська	136
3.4. Середні породи гусей	137

Адлерська	137
Арзамаська	138
Горьківська	139
Італійська	140
Ландська	141
Литовська	142
Оброшинська	143
Переяславська	144
Роменська	145
Рейнська	146
Шадринська	147
3.5. Важкі породи гусей	148
Велика сіра	148
Велика біла	150
Датський легарт	152
Емденська	154
Ліндовська	155
Тулузька	156
Тульська	158
Угорська біла	159
Уральська біла	160
Холмогорська	161
4. Індики.	162
4.1. Походження та технологічні особливості	162
4.2. Бонітування індиків	163
4.3. Легкі породи індиків	165
Білі белтсвіллські	165
Бронзові	166
Чорні норфолькські	167
Чорні тихорецькі	168
4.4. Середні породи індиків	170
Білі голландські	170

Канадські	170
Московські білі	171
Московські бронзові	172
Північнокавказькі бронзові	173
4.5. Важкі породи індиків	174
Білі широкогруді	174
Бронзові широкогруді	176
4.6. Кроси індиків	177
Біг 5 (Big 5)	177
Біг 6 (Big 6)	177
Біг 9 (Big 9)	179
Універсал	179
Харківський-56	180
Канадський широкогрудий бройлер	181
Івагал	181
Hybrid Converter	181
Hybrid Grade Maker	182
БЮТ-8 (BUT-8)	182
Хідон	183
5. Перепели.	184
5.1. Походження та технологічні особливості	184
5.2. Бонітування перепелів	184
5.3. Породи перепелів	185
Японські	185
Англійські чорні	186
Англійські білі	187
Мармурові	187
Маньчжурські золотисті	188
Віргінські	189
Естонські	190
Фараон	191
Білі техаські бройлерні	193

Смокінгові	194
<i>6. Визначення комплексного класу</i>	195
III. Племінний облік у птахівництві	197
<i>1. Загальні положення</i>	197
<i>2. Правила заповнення та ведення форм племінного обліку</i>	198
<i>3. Племінний облік у племзаводах</i>	199
<i>4. Племінний облік у племінних птахорепродукторах</i>	205
<i>5. Племінний облік підконтрольної птиці, узагальнення</i>	211
<i>результатів бонітування та виконавці</i>	
<i>6. Форми племінного обліку</i>	212
Рекомендована література	245

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ПОРОДИ ТА КРОСИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

(українською мовою)

Похил Володимир Іванович – кандидат сільськогосподарських наук,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

Санжара Роман Андрійович – кандидат сільськогосподарських наук,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

Катеринич Олег Олександрович – доктор сільськогосподарських наук,
Український науково-дослідний інститут птахівництва (Харківська обл.).

Похил Олена Миколаївна – кандидат сільськогосподарських наук,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

Удовіченко Наталія Михайлівна - викладач вищої категорії, коледж
Дніпровського державного аграрно-економічного університету.